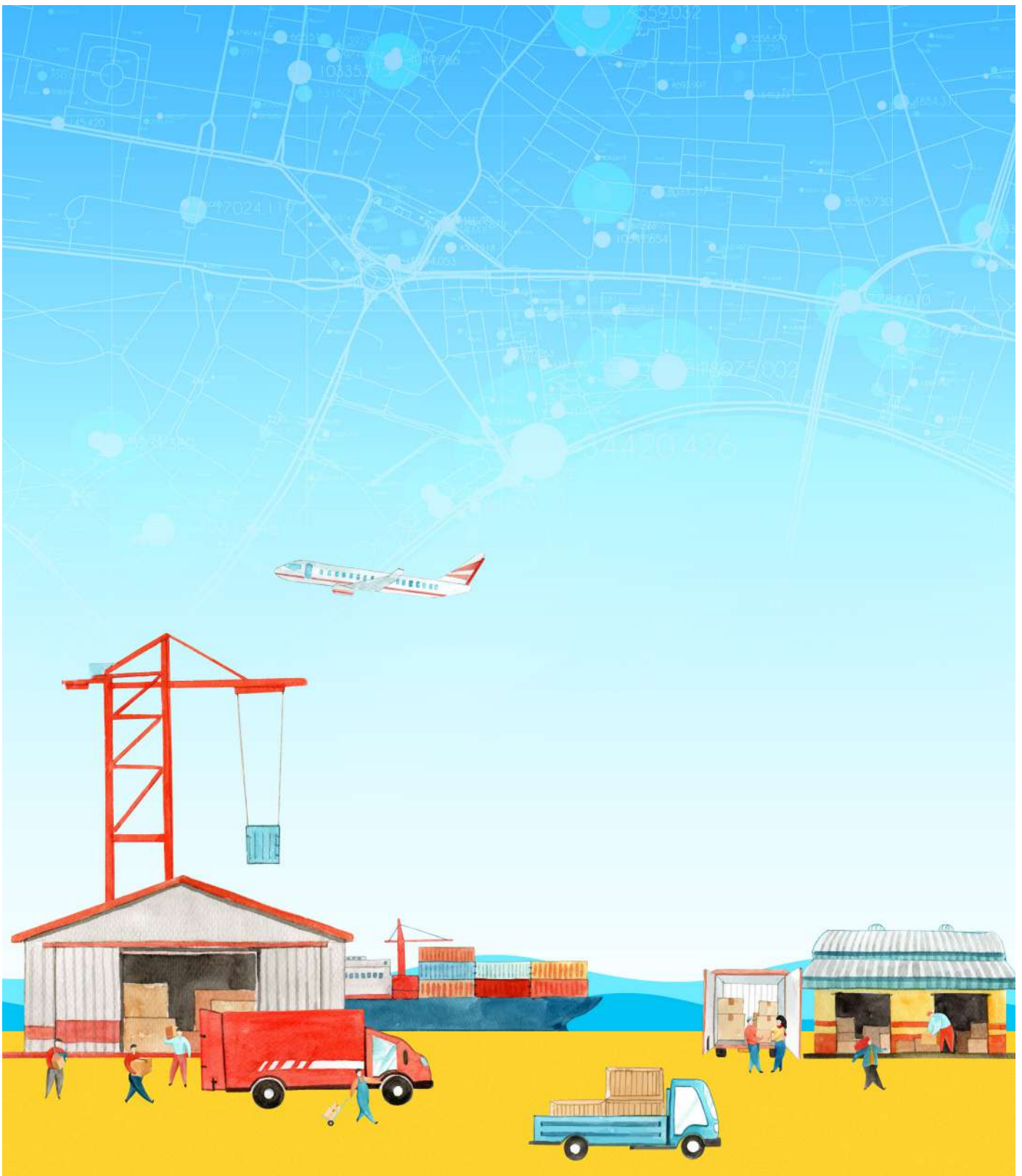

วารสาร การเงินการคลัง

พื้นที่ความคิด เศรษฐกิจการคลัง ของคนทันสมัย

Contents

ปีที่ 35 ฉบับที่ 112 ไตรมาสที่ 1 ปี 2566

บทความที่น่าสนใจ

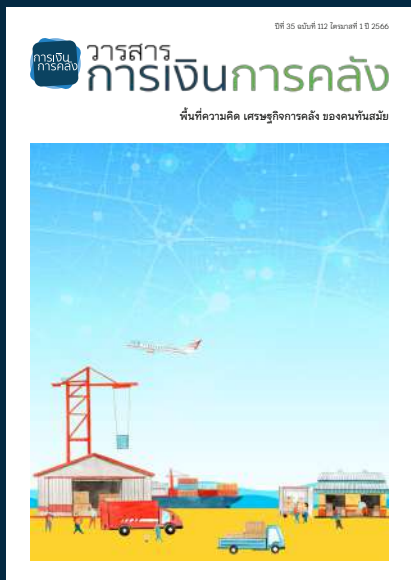
- 08** ดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (Spatial Economic Fundamentals Index, SEFI): การบูรณาการข้อมูลขนาดใหญ่ด้วย Big Data Analytics
โดย นรพีชร์ อัครวัลลภ
กวิน เอี่ยมตระกูล
ชัยวัฒน์ หาญพิทักษ์พงศ์
ลัคนหณัฐ เศรษฐศาสตร์กาดาศิริ
บุญทริกา ชลพิทักษ์วงศ์
ปภัช สุจิตร์รัตนันท์
- 21** การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อรองรับความท้าทายในอนาคต
โดย นรพีชร์ อัครวัลลภ
กวิน เอี่ยมตระกูล
อภิญญา เจนธัญญารักษ์
ชัยวัฒน์ หาญพิทักษ์พงศ์
ลัคนหณัฐ เศรษฐศาสตร์กาดาศิริ
บุญทริกา ชลพิทักษ์วงศ์
ปภัช สุจิตร์รัตนันท์
- 33** สรุปสถานการณ์เงินเฟ้อในยุคโควิด-19 จนถึงปัจจุบัน
โดย ชานน ลิมป์ประสิทธิ์พร
วาสนา บุญพุ่ม
- 42** ทำความรู้จักกับดัชนีความไม่แน่นอนโลก
โดย ดร.กวิน เอี่ยมตระกูล
บุญทริกา ชลพิทักษ์วงศ์
ปภัช สุจิตร์รัตนันท์
- 54** ช่องทางใหม่ของการระดมทุนในยุค “สินทรัพย์ดิจิทัลพีแอร์”
โดย ลัคนหณัฐ เศรษฐศาสตร์กาดาศิริ
- 08**
- 33**
- 109**
- 61** ยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนของกรมศุลกากรเพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่กรณีศึกษา ด้านศุลกากรสะเดาจังหวัดสงขลา
The Customs Department’s Border Trade Development Strategy for the New Normal Economy: The Case of Sadao Customs House in Songkhla
โดย เกริกฤทธิ์ ฉายศิริกุล
- 90** เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย
เรียบเรียงโดย วารสารการเงินการคลัง
- 109** บุรีรัมย์โมเดลเมืองต้นแบบของการปลูกกัญชาเพื่อการแพทย์
โดย จรัลรัตน์ พงศ์ภานุสิทธิ์
นภัสวรรณ บุญช่วย
- 116** การพัฒนาเมืองแสนสุขภายใต้แนวคิด “Saen Suk Smart Living and Sport Tourism City”
โดย ชัยวัฒน์ หาญพิทักษ์พงศ์
ธณัฐ พวงนวม
กานต์ แจ็งชัดใจ
- 125** นักเรียนทุน UIS : คลื่นลูกใหม่ของ สศค.
โดย บรรลุ คงคารัตน์

EDITOR

นายรพีชร์ อัศววัลลภ
บรรณาธิการ

fpojournaleditor@gmail.com

สวัสดีปีใหม่ทุกท่านครับ ในปี 2566 นี้ วารสารการเงินการคลังขึ้นสู่ปีที่ 35 แล้ว หากนับเป็นช่วงอายุคน ก็ถือว่าอยู่ในวัยแรงงานที่เต็มเปี่ยมไปด้วยพลัง และพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา

ในปีที่ผ่านมา เป็นอีกปีที่สำคัญของวารสารการเงินการคลังที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเผยแพร่บทความผ่านช่องทางออนไลน์เต็มรูปแบบ ผ่านสื่อสังคมต่าง ๆ ทั้ง Website Facebook Twitter Blockdit และ YouTube รวมถึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่โดยได้จัดทำรายการ Local Reach เอื้อมลิก ถึงภูมิภาคที่ทางวารสารของเราร่วมมือกับกองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เชิญกูรูจากภูมิภาคมาถ่ายทอดเรื่องราว แบ่งปันประสบการณ์ รวมถึงถอดบทเรียนการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับภูมิภาคเป็นประจำทุกเดือน ผมในฐานะตัวแทนวารสารการเงินการคลังขอขอบคุณผู้สนับสนุนใจดีทุกท่านที่ได้ให้การอุปการะคุณวารสารการคลังให้สามารถดำเนินกิจกรรมบรรลุดุประสงค์ตามวิสัยทัศน์ “พื้นที่ความคิด เศรษฐกิจการคลังของคนทันสมัย”

สำหรับสาระความรู้ดี ๆ ในปีใหม่ 2566 นี้ ทีมวารสารการเงินการคลังอยู่ระหว่างการพัฒนารายการสัมภาษณ์ใหม่ ๆ เพื่อต่อยอดแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่และนำมาเผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อสารของเราครับ สำหรับบนเว็บไซต์ fpojournaleditor.com เราจะเปิด section ใหม่ เพื่อนำเกร็ดความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์เศรษฐกิจมาเสนอในรูปแบบ infographic ภายใต้ชื่อ Economic Brief ซึ่งข้อมูลชุดแรกที่จะเอาจริงเว็บไซต์เร็ว ๆ นี้ จะมีเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจมากมาย ตั้งแต่ผลกระทบการขึ้นค่าไฟฟ้า ค่าแรง ราคาน้ำมัน ต่อภาคธุรกิจ การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ เศรษฐกิจภาคครัวเรือนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เจาะลึกพฤติกรรมกรรมการบริษัทยักษ์ใหญ่ของครัวเรือน การวิเคราะห์ cluster การท่องเที่ยวไทย การนำเสนอเครื่องชี้วัดทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจ เช่น การวัดความซับซ้อนทางเศรษฐกิจ และความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์จากtechnology การวิเคราะห์ข้อมูลเช่น AI ในทางเศรษฐกิจ ตลอดจนประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ เรายังจะเพิ่มการ update รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจภูมิภาคด้วยดัชนีความเชื่อมั่นอนาคตเศรษฐกิจภูมิภาค (Thailand Regional Economic Sentiment Index: RSI) ที่จัดทำโดยกระทรวงการคลังเป็นประจำทุกเดือนอีกด้วย

สุดท้าย ผมขอเชิญชวนทุกท่านร่วมกันส่งบทความมาเผยแพร่กับทางวารสารการเงินการคลังของเราครับ เรายินดีรับบทความ บทความวิเคราะห์ที่น่าสนใจในเชิงเศรษฐกิจทุกประเภท ซึ่งที่ผ่านมาวารสารเราก็เปิดกว้างรับบทความจากทั้งประชาชนทั่วไป ข้าราชการ นักศึกษาคณาจารย์ และองค์กรต่าง ๆ ที่ได้ส่งบทความเข้ามา เนื้อหาที่จะมีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำของไทย การพัฒนาอุตสาหกรรม ประสิทธิภาพเศรษฐกิจในต่างประเทศ การท่องเที่ยว การระดมทุนสีเขียว การวิเคราะห์ภาษี การวิเคราะห์ผู้ติดเชื้อโควิด การประเมินเศรษฐกิจ และการวิเคราะห์นโยบายรัฐบาลต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประเด็นเศรษฐกิจที่น่าสนใจ แต่หากท่านมีมุมมองที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจอื่นใดที่คิดว่าน่าสนใจ วารสารของเราพร้อมรับพิจารณาเสมอครับ

คณะที่ปรึกษา

- ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการคลัง
- ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการเงิน
- ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
- รองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- ผู้อำนวยการกองนโยบายการคลัง
- ผู้อำนวยการกองนโยบายภาษี
- ผู้อำนวยการกองนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน
- ผู้อำนวยการกองนโยบายการออมและการลงทุน
- ผู้อำนวยการกองนโยบายระบบการคุ้มครองผลประโยชน์ทางการเงิน
- ผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
- ผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค
- ผู้อำนวยการกองนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน
- เลขานุการกรม
- ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
- ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ
- ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

บรรณาธิการ

นายบรรพต อัครวัลลภ

รองบรรณาธิการ

นายมยุร บุญยรัตน์
นางสุมาพร มานะสันต์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอรณิชา สว่างฟ้า
นายอริก เล้าสกุล
นายกวิน เอี่ยมตระกูล
นายสันหนัฐ เศรษฐศัถ์กดาศิริ
นายชัยวัฒน์ หาญพิทักษ์พงศ์
นางสาวกฤษมา จารุมณี
นางสาวพิมพ์ลขญา สุขโย
นายรุ่งโรจน์ เจริญมา

เลขานุการ

นางสาวดวงขวัญ คีลา

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางสาวอัมพิกา สุตชาง

เจ้าหน้าที่การเงิน

นางสาวรัตนา ผิวงาม
นางสาวพรสุรีย์ เข็มรัฐพงศ์

ติดต่อ: วารสารการเงินการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์: 02 273 9020 ต่อ 3254 (คุณบรรพต), 3169 (คุณรัตนา), 3236 (คุณดวงขวัญ)

โทรสาร: 02 273 9139 E-mail: fpojournaleditor@gmail.com

APP **GHB** ALL GEN

GEN โหนกก็ใช้ได้!! แอปเดียวครบ จบทุกเรื่อง

ขอสินเชื่อ กู้ใหม่/กู้เพิ่ม

ชำระเงินกู้ ตามเงินงวด/ชำระเพิ่ม

เปิดบัญชีเงินฝากอิเล็กทรอนิกส์

ยืนยันตัวตน NDID

สลากออมทรัพย์ ซื้อใหม่/ซื้อเพิ่ม

ชำระค่าสินค้าและบริการ

ชำระค่าเบี้ยประกันอสังหาริมทรัพย์

ดาวน์โหลดได้ที่

ข้อมูล ณ วันที่ 25 พ.ย. 65
เวลา 13.40 น.

Purra

LIFE IS NATURAL WONDERS

เพอร์ร่า น้ำแร่ธรรมชาติ 100%

กล้า

นำ > ฝัน > เปลี่ยน
เพื่อการพัฒนาประเทศ

EXIM Contact Center 0 2169 9999

กล้า พัฒนาเพื่อคนไทย

ดัชนีปัจจัยพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

(Spatial Economic Fundamentals Index,
SEFI): การบูรณาการข้อมูลขนาดใหญ่ด้วย
Big Data Analytics

บทความโดย

นรพัชร์ อัครวัลลภ

กวิณ เอี่ยมตระกูล

ชัยวัฒน์ หาญพิทักษ์พงศ์

สัณห์ณัฐ เศรษฐศักดิ์ดาศิริ

บุณชกริกา ชลพิทักษ์วงศ์

ปภาช สุจิตรรัตน์

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

อนึ่ง บทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน ไม่ได้อิงกับความเห็นของหน่วยงาน

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เผชิญกับความท้าทายทั้งภายในและนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนสูง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั่วโลก การติดอยู่ในกับดักรายได้ปานกลาง การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากร และความยากจนเรื้อรังและความเหลื่อมล้ำที่ก่อให้เกิดการเติบโตที่ไม่สมดุล ซึ่งก่อให้เกิดความไม่แน่นอนต่อทั้งภาวะเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประชาชนเป็นอย่างมาก กระทรวงการคลังจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำนโยบายการคลังที่ตอบโจทย์เศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมภายใต้ความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการฟื้นตัวของเศรษฐกิจอย่างตรงจุดและทั่วถึง โดยอาศัยประโยชน์จากการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ของประชาชนทุกกลุ่มในการออกแบบมาตรการทางเศรษฐกิจแบบเฉพาะเจาะจงตามความเหมาะสมกับปัญหา

ของพื้นที่หรือกลุ่มประชาชนหรือที่เรียกว่า “Tailor-Made Policy” ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายและนำส่งความช่วยเหลือได้อย่างถูกฝาถูกตัวมากขึ้น ประกอบกับทำให้การจัดสรรงบประมาณที่ภาครัฐมีอยู่อย่างจำกัดเกิดประโยชน์สูงสุดในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม รูปธรรมของการจัดทำนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมกับพื้นที่และลักษณะของกลุ่มคนที่แตกต่างกัน อาจยังไม่เกิดขึ้นมากนักในช่วงที่ผ่านมาและส่งผลให้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สะท้อนจากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ล่าสุดปี 2563 ที่พบว่า แม้ในช่วงตลอด 30 ปีที่ผ่านมา จำนวนคนจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในระดับประเทศมีแนวโน้มลดลงมาอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อพิจารณาระดับเชิงพื้นที่พบว่า ภาคใต้ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และภาคเหนือยังคงมีปัญหาความยากจนรุนแรงกว่าพื้นที่อื่น ๆ และจำนวนคนจนส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลมากกว่าอยู่ใน

เมืองและเขตเทศบาล

จากการแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ภาครัฐยังขาดเครื่องมือในการวิเคราะห์เศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่มีความลึกถึงระดับหมู่บ้านและขาดข้อมูลที่สามารถสะท้อนปัญหาถึงระดับตัวบุคคล (Personal Data) และครัวเรือน (House Data) ของคนในพื้นที่ ซึ่งจะสามารถช่วยในการออกแบบนโยบายที่แก้ไขปัญหได้อย่างตรงจุดของแต่ละพื้นที่มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ที่ผ่านมากการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์เศรษฐกิจมหภาคโดยส่วนใหญ่ของกระทรวงการคลังจะจัดทำในระดับประเทศและจังหวัดเป็นหลัก โดยยังไม่สามารถวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในมิติต่าง ๆ ในระดับบุคคล ครัวเรือน หมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ได้อย่างชัดเจน

การศึกษาในครั้งนี้จึงต้องการที่จะสร้างนวัตกรรมเพื่อช่วยในการจัดทำนโยบายการคลังในลักษณะ Tailor-Made Policy ที่สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ให้สามารถตอบโจทย์การพัฒนากลุ่มคนเชิงพื้นที่ได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น โดยที่ผ่านมา สำนักงานเศรษฐกิจ

การคลังได้เคยพัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์เศรษฐกิจเชิงพื้นที่ในหลายหลายรูปแบบเพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบายการคลังเชิงพื้นที่ อาทิ การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตด้วยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) การจัดทำความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจรายจังหวัด และการวิเคราะห์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยโดยใช้ข้อมูลดาวเทียมและภูมิสารสนเทศ เป็นต้น ผลงานในครั้งนี้นี้จึงเป็นการต่อยอดนวัตกรรมข้างต้นใน 2 มิติ กล่าวคือ 1) การวิเคราะห์เชิงพื้นที่ในระดับที่ลึกขึ้นโดยอาศัยข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อให้สามารถจัดทำข้อมูลในระดับครัวเรือน หมู่บ้าน ตำบล และอำเภอได้ 2) การวิเคราะห์ที่มีความครอบคลุมในมิติต่างๆ ทางเศรษฐกิจที่มากขึ้น จากการใช้ฐานข้อมูลที่เต็มศักยภาพเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นฐานข้อมูล จปฐ ฐานข้อมูลดาวเทียม ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ และฐานข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจอื่นๆ

ดังนั้น การศึกษาชิ้นนี้จึงเป็นการริเริ่มครั้งแรกในการรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

ของประชาชนเป็นรายบุคคลที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะสามารทำให้เห็นจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละบุคคล ครัวเรือน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดในหลากหลายมิติ อาทิ โครงสร้างพื้นฐาน สุขภาพ การศึกษา กำลังซื้อ ความท้าทายทางทรัพยากรมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำนโยบายเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่ให้ตอบโจทย์ตรงจุดและทั่วถึงยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการจัดทำ

การวิเคราะห์ความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จะอาศัยการคำนวณดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (Spatial Economic Fundamentals Index: SEFI) ระดับรายบุคคล โดยใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่ชื่อว่า “KNIME Analytics” เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงฐานข้อมูล ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average) ให้ความสำคัญกับตัวแปรที่มีข้อมูลความละเอียดระดับบุคคล ครั้วเรือน หมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ มากกว่าข้อมูลระดับจังหวัด และใช้วิธี Z-Score Standardization เพื่อจัดทำ SEFI โดยข้อมูลตัวชี้วัด ทั้ง 88 รายการ ถูกจัดกลุ่มเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มโครงสร้างพื้นฐาน สะท้อนจากเครื่องชี้ 12 รายการ อาทิ ความสว่างของแสงกลางต่อพื้นที่ ความยาวถนนต่อพื้นที่ จำนวนจุดสนใจต่อพื้นที่ จำนวนคนที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร จำนวนเลขหมายโทรศัพท์มือถือต่อประชากร จำนวนตลาดสด นำซื้อ การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เป็นต้น แสดงถึงการเข้าถึง เทคโนโลยีสารสนเทศและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการทำ ธุรกิจทางเศรษฐกิจ

- กลุ่มสาธารณสุข สะท้อนจากเครื่องชี้ 18 รายการ อาทิ จำนวนเตียงในสถานพยาบาลต่อประชากร จำนวนแพทย์ต่อประชากรในจังหวัด คะแนนสุขภาพจิต ความพิการของร่างกาย จำนวนผู้ป่วยเรื้อรังในครั้วเรือน การมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอ การกินอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น แสดงถึง สภาวะสุขภาพของบุคคล สภาพความเป็นอยู่ด้านสาธารณสุขของครั้วเรือน และความสามารถของระบบการสาธารณสุขในการรองรับและให้บริการของพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพ แรงงานในการผลิตของแต่ละพื้นที่

- กลุ่มการศึกษา สะท้อนจากเครื่องชี้ 15 รายการ อาทิ ระดับการศึกษา ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ จำนวนโรงเรียนต่อพื้นที่ สัดส่วนนักเรียนยากจน ค่าเฉลี่ยระดับสติปัญญา (IQ) คะแนน O-net (ผลรวมของคะแนนทดสอบ 5 วิชาของระดับ

มัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉลี่ย ของผู้เข้าสอบ ทักษะการเงิน เป็นต้น แสดงถึงระดับการศึกษา ของบุคคล รวมทั้งการพัฒนา ทักษะมนุษย์ในแต่ละพื้นที่

- กลุ่มกำลังซื้อ สะท้อน จากเครื่องชี้ 11 รายการ อาทิ อัตราการว่างงาน ระดับรายได้ ค่าใช้จ่าย จำนวนเงินออม จำนวน หนี้สิน กระบอบ ความหลากหลาย ของการประกอบอาชีพ แสดงถึง กำลังซื้อ (Purchasing Power) ของประชาชนรายบุคคลใน แต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐาน หนึ่งในที่ช่วยดึงดูดการค้าและ การลงทุนซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็ง (Urbanization) และผลกระทบ ภายนอกเชิงบวก (Positive Spillover) ที่จะช่วยพัฒนา เศรษฐกิจฐานรากให้เติบโตขึ้น

- กลุ่มความท้าทายทาง ทรัพยากรมนุษย์ สะท้อนจาก เครื่องชี้ 21 รายการ อาทิ ความหนาแน่นของประชากร ต่อพื้นที่ อัตราการเสียชีวิต ด้วยอุบัติเหตุ อัตราการฆ่า ตัวตายและทำร้ายตนเอง จำนวนเรื่องร้องเรียนจาก ประชาชนผ่านศูนย์บริการ ประชาชน จำนวนคดีในศาล ปกครอง การแจ้งความคดี

ชีวิต ร่างกาย เพศและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินรวมในจังหวัด แสดงถึงปัจจัยที่บั่นทอนความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจส่งผลต่อการสูญเสียปัจจัยการผลิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อออกแบบนโยบายรับมือและป้องกันความสูญเสียต่าง ๆ

- กลุ่มสิ่งแวดล้อม สะท้อนจากเครื่องชี้ 11 รายการ อาทิ ความหนาแน่นของไนโตรเจน ไดออกไซด์ การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน การป้องกันอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี ปัญหามลพิษที่ได้รับการร้องเรียน การปล่อยก๊าซเรือนกระจก อัตราการผลิตติดตั้งไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน ขนาดพื้นที่ป่า การไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ เป็นต้น แสดงถึงถึงความบกพร่องของการบริหารจัดการทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจอันจะนำมาสู่ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1: แนวคิดในการจัดทำดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (Spatial Economic Fundamentals Index: SEFI) ที่มา : จัดทำโดยผู้เขียน

ข้อมูลที่ใช้ในการประมวลผล

การศึกษาครั้งนี้ จะใช้ข้อมูลระดับบุคคล คร่าวเรือน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด รวมเกือบ 100 รายการ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลภาพถ่ายทางดาวเทียม ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่าง ๆ และข้อมูลผู้ได้รับสิทธิและผู้ประกอบการในโครงการภาครัฐของกระทรวงการคลัง อาทิ โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560 และ 2561 โครงการเราไม่ทิ้งกัน โครงการคนละครึ่งระยะที่ 1 2 และ 3 และโครงการเราชนะ เพื่อสะท้อนระดับการพัฒนาและปัญหาขั้นพื้นฐานในมิติต่าง ๆ ทั้งเชิงบุคคลและพื้นที่ ทั้งนี้ คณะผู้จัดทำได้สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

- ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จัดเก็บโดยการ
การพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยในการศึกษา
นี้จะใช้ข้อมูลของปี 2564 ซึ่งครอบคลุมประมาณ 12.8 ล้านครัวเรือน
มีประชากรมากถึง 36.0 ล้านคนใน 76 จังหวัด (คิดเป็นสัดส่วน
ร้อยละ 54.4 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ) โดยเลือกใช้ข้อมูล
ระดับบุคคลและครัวเรือนจากแบบสอบถาม จปฐ. ในประเด็น
1) ความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร
2) การมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี
3) เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก 2,500 กรัมขึ้นไป 4) การกินอาหาร
ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน 5) การใช้ยาเพื่อบำบัด
บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม 6) การได้รับ
การตรวจสุขภาพประจำปี 7) การออกกำลังกาย 8) จำนวน
ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้ช่วยเหลือตนเองไม่ได้
ในครัวเรือน 9) ระดับการศึกษาและทักษะภาษาอังกฤษ 10) ระดับ
รายได้ ค่าใช้จ่าย หนี้ในระบบ และเงินออม 11) ความหลากหลาย
ของอาชีพ และ 12) การรับมือและป้องกันภัยธรรมชาติ
ซึ่งรวมทั้งสิ้น 31 ตัวชี้วัด

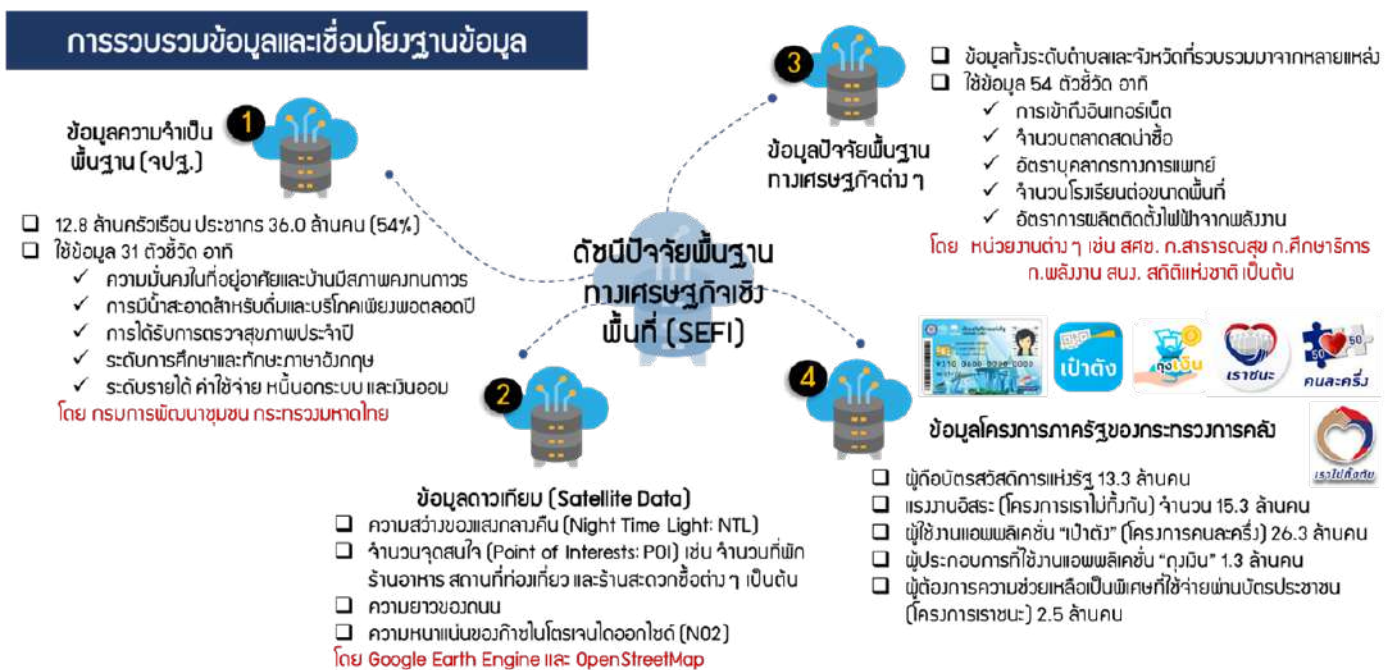
- ข้อมูลดาวเทียมจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์การ
นาซาและ Google Earth Engine ตลอดจนการดึงข้อมูล
ภูมิสารสนเทศจาก OpenStreetMap แล้วนำมาประมวลผลด้วย
โปรแกรมคอมพิวเตอร์เฉพาะทาง อาทิ Quantum GIS และ
GeoDa เพื่อนำมาจัดทำเครื่องชี้วัดโครงสร้างพื้นฐานและมลพิษ
ของแต่ละตำบล โดยในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้ข้อมูลของปี 2565
ประกอบด้วย ความสว่างของแสงกลางคืน จำนวนจุดสนใจ
(เช่น จำนวนที่พัก ร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยว และร้านสะดวกซื้อ
ต่าง ๆ เป็นต้น) ความยาวของถนน และความหนาแน่นของก๊าซ
ไนโตรเจนไดออกไซด์ในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 4 ตัวชี้วัด

- ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูล
ทั้งระดับตำบลและจังหวัดที่รวบรวมมาจากหน่วยงานภาครัฐและ
เอกชนต่าง ๆ โดยเป็นข้อมูลในช่วงปี 2560-2564 เช่น การเข้าถึง
อินเทอร์เน็ต จำนวนตลาดสดน่าซื้อ จำนวนร้านอาหารและ
แผงลอยที่ได้ CFGT คะแนนสุขภาพจิต อัตราบุคลากรทางการแพทย์
คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net จำนวนโรงเรียนต่อขนาดพื้นที่
ที่ สัดส่วนนักเรียนยากจน ทักษะการเงิน อัตราการว่างงาน

ความหนาแน่นของประชากร จำนวนคดีในศาลปกครอง การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน อัตราการผลิตติดตั้งไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น ซึ่งรวมทั้งสิ้น 53 ตัวชี้วัด

- ข้อมูลโครงการภาครัฐของกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นฐานข้อมูลของประชาชนและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการช่วยเหลือเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในส่วนของกระทรวงการคลัง รวมกว่า 47.0 ล้านคน (คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 71.0 ของประชากรทั้งประเทศ) โดยสามารถแบ่งประชาชนออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 13.3 ล้านคน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2565) 2) กลุ่มแรงงานประกอบอาชีพอิสระที่เข้าร่วมมาตรการช่วยเหลือเงินเยียวยา 5,000 บาท ต่อเนื่อง 3 เดือน (โครงการเราไม่ทิ้งกัน) จำนวน 15.3 ล้านคน 3) กลุ่มผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” ในโครงการคนละครึ่งระยะที่ 1 2 และ 3 จำนวน 26.3 ล้านคน 4) กลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยที่ใช้งานแอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” ในโครงการคนละครึ่งระยะที่ 1 2 และ 3 จำนวน 1.3 ล้านคน และ 5) กลุ่มผู้ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษที่ใช้จ่ายผ่านบัตรประชาชนในโครงการเราชนะ จำนวน 2.5 ล้านคน ทั้งนี้ คณะผู้จัดทำจะนำข้อมูลส่วนนี้ ไปบูรณาการร่วมกับข้อมูลต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในแต่ละกลุ่มคนที่มีลักษณะแตกต่างกัน

ภาพที่ 2 : ฐานข้อมูลที่ใช้ในการประมวลผลที่มา : รวบรวมโดยผู้เขียน

การจัดทำระบบแสดงผลข้อมูล (Data Visualization)

ภายหลังการดำเนินการกระบวนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลและคำนวณ SEFI เสร็จสิ้น คณะผู้ศึกษาได้ใช้โปรแกรม Tableau ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ได้รับความนิยมมากในการสร้าง Dashboard ในเชิงธุรกิจ เพื่อแสดงผลการบูรณาการฐานข้อมูล (Data Visualization) ในลักษณะรายงาน Interactive Dashboard บนระบบ FPO Infohub ของ สศค. ซึ่งได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจรายตำบล อำเภอ และจังหวัดทั้ง 88 ตัวชี้วัด ครอบคลุม 6 ด้านต่าง ๆ โดยคณะผู้ศึกษาได้จัดทำ Dashboard ที่แสดงข้อมูลดัชนี SEFI รายพื้นที่ เป็นแผนที่และแผนผังต้นไม้ (Tree Map) ซึ่งสามารถลงรายละเอียดย่อยได้ถึงระดับตำบล รวมถึงจัดทำแถบการเรียงลำดับ (Ranking) เพื่อจัดอันดับ SEFI ในแต่ละด้าน และสามารถเรียกดูกราฟข้อมูลได้ทั้งหมด 88 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ ผู้ใช้งาน (Users) สามารถปรับเลือกตัวกรอง (Filters) ได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) ตัวกรองพื้นที่ (เมืองหลัก/รอง ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และตำบล) 2) ตัวกรองลักษณะบุคคล (เพศ อาชีพ รายได้ การศึกษา และกลุ่มอายุ) และ 3) ตัวกรองกลุ่มคน (กลุ่มผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แรงงานประกอบอาชีพอิสระ ผู้ใช้งานแอปพลิเคชันเป๋าตัง ผู้ประกอบการที่ใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน และผู้ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ)

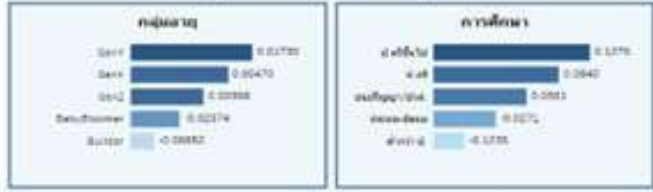

MACRO สกศ.

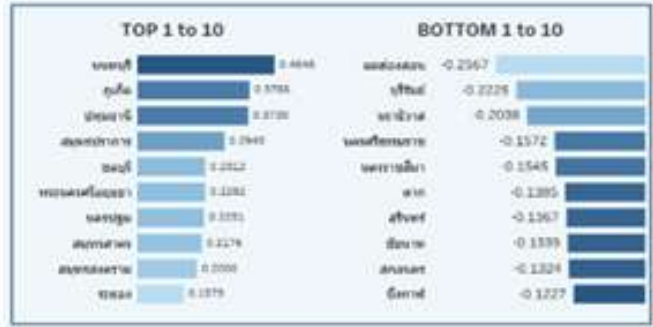
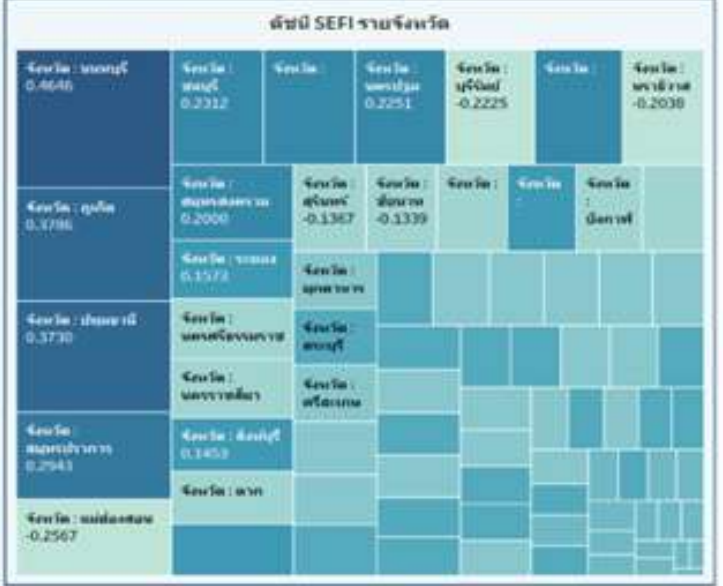
รายงานดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (Spatial Economic Fundamentals Index: SEFI)

สหภาพ	โครงสร้างพื้นฐาน	สุขภาพ	การศึกษา	สิ่งแวดล้อม	ความไม่พร้อมของ HR	สังคมและ
-0.0068	-0.0635	-0.0239	0.0370	0.0038	0.0306	-0.0052

เมืองหลวงพื้นที่		เมืองหลวงเขตพัฒนาพิเศษ		เมืองหลวงกรุงเทพมหานคร	
ภูมิภาค	AI	เขต	AI	เมืองจตุจักร	AI
ปทุมธานี	AI	ลำลูกกา	AI	เมืองหลัก	AI
จังหวัด	AI	จตุจักร	AI	เมืองรอง	AI
ส่วนกลาง	AI	ลาดพร้าว	AI	เมืองหน้าด่าน	AI
ส่วนใต้	AI	คลองหลวง	AI		

จำนวน Link ที่ติดภาพ 10 เมืองหลวงกรุงเทพมหานคร/จังหวัด/ส่วนกลาง/ส่วนใต้

เมืองหลวง: AI, ส่วนใต้: AI, เมืองส่วน: Descending

ดัชนีย่อยของ SEFI

Indicator detail	Sector	Value
ดัชนีย่อยของ SEFI ที่ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงเวลาของพื้นที่การเกษตร	การเกษตร	0.4263
ดัชนีย่อยของ SEFI ที่ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงเวลาของพื้นที่การบริการ	บริการ	0.2997
ดัชนีย่อยของ SEFI ที่ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงเวลาของพื้นที่การพาณิชย์	พาณิชย์	0.1857
ดัชนีย่อยของ SEFI ที่ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงเวลาของพื้นที่การขนส่ง	การขนส่ง	0.1847
ดัชนีย่อยของ SEFI ที่ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงเวลาของพื้นที่การสุขภาพ	สุขภาพ	0.1631
ดัชนีย่อยของ SEFI ที่ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงเวลาของพื้นที่การศึกษา	การศึกษา	0.1509
ดัชนีย่อยของ SEFI ที่ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงเวลาของพื้นที่การสังคม	สังคม	0.1504
ดัชนีย่อยของ SEFI ที่ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงเวลาของพื้นที่การโครงสร้างพื้นฐาน	โครงสร้างพื้นฐาน	0.1448

ภาพที่ 3 : Dashboard แสดงข้อมูล SEFI ในมิติต่าง ๆ ที่มา : จัดทำและประมวลผลโดยผู้เขียน

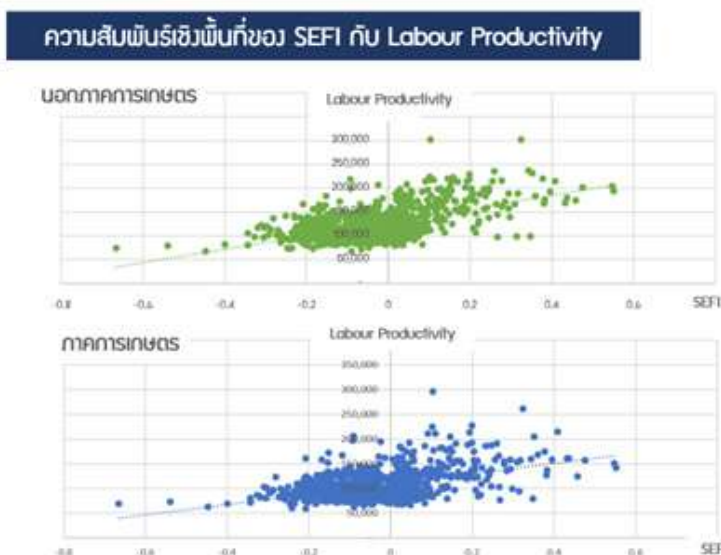
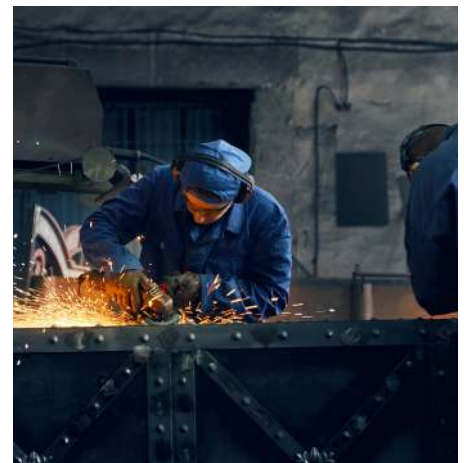
ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ มีความสำคัญอย่างไร?

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีทั้ง 2 ตัวกับข้อมูลที่บ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางเศรษฐกิจ อาทิ รายได้ต่อหัวของประชากร (GDP per Capita) สัดส่วนผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของกระทรวง การคลังต่อประชากร ค่าครองชีพ พบว่า 1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่าง SEFI และ GDP per Capita รายจังหวัด อยู่ที่ 0.534 2) Correlation Coefficient ระหว่าง SEFI และค่าครองชีพรายจังหวัด อยู่ที่ 0.680 และ (3) Correlation Coefficient ระหว่าง SEFI และสัดส่วนผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐรายจังหวัด อยู่ที่ 0.621 แสดงดังภาพที่ 4

Correlation	SEFI
ผู้ถือบัตรต่อประชากร	-0.62
GPP per capita	0.53
ค่าครองชีพ	0.68

ภาพที่ 4 : การเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่าง SEFI และตัวแปรทางเศรษฐกิจ ที่มา : ประมวลผลโดยผู้เขียน

นอกจากนี้ หากตั้งสมมติฐานว่าการที่ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีความพร้อมสูง น่าจะมีความสัมพันธ์กับความอยู่ดีกินดีของประชาชน ในที่นี้สะท้อนจากระดับ Labor Productivity หรือผลผลิตการผลิตรองแรงงานโดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจ จปฐ ของกระทรวงมหาดไทย แล้วนำมาคำนวณผลผลิตการแรงงานทั้งในและนอกภาคเกษตรแล้วนำมาแสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 : ความสัมพันธ์ระหว่าง SEFI และผลผลิตการแรงงาน ที่มา : จัดทำและประมวลผลโดยผู้เขียน

ผลการทดสอบพบว่าระดับ SEFI รายอำเภอ และระดับผลิตภาพแรงงานรายอำเภอทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ทดสอบด้วย Spearman Rank Correlation) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ดีจะมาพร้อมกับความกินดีอยู่ดีของประชาชนในพื้นที่ไม่ว่าประกอบอาชีพในหรือนอกเกษตรก็ตาม ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในเชิงนโยบายที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

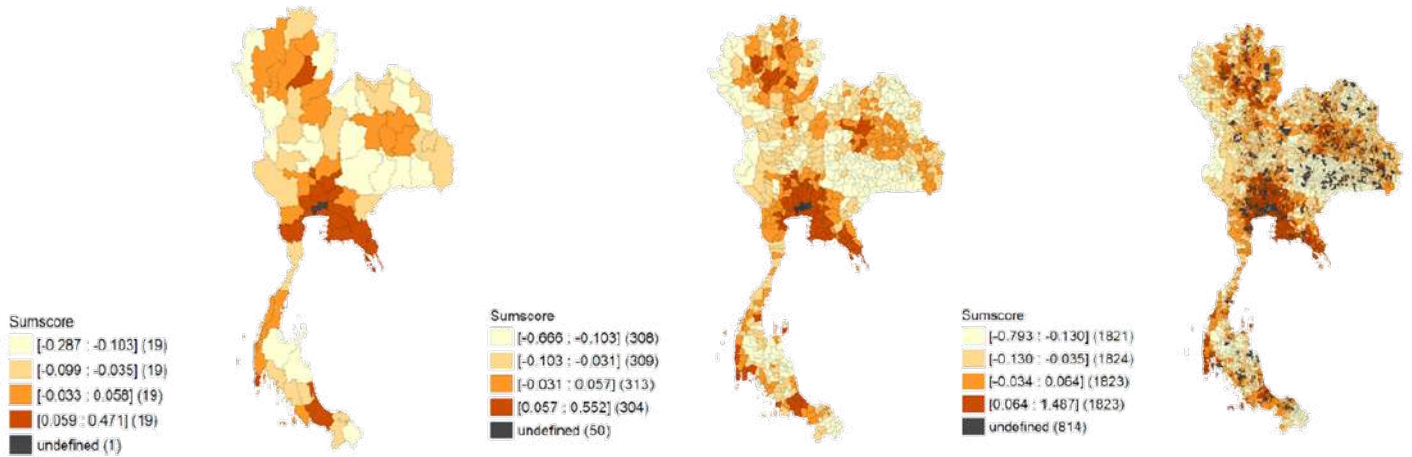
ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ประมวลผลด้านการชี้วัดความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจรายตำบล อำเภอ และจังหวัด ดังภาพที่ 6 เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ซึ่งจำเป็นต้องมีการดำเนินนโยบายเชิงพื้นที่ที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแผนที่ SEFI ทั้ง 878 อำเภอทั่วประเทศ สะท้อนให้เห็นว่า พื้นที่ตอนกลางของประเทศมีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะพื้นที่เขตอำเภอของจังหวัดในเขตปริมณฑลและหัวเมืองเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ นำโดยจังหวัดนนทบุรี (อำเภอเมือง บางกรวย บางใหญ่ ปากเกร็ด และบางบัวทอง) รองลงมาคือ ปทุมธานี (อำเภอเมือง ลำลูกกา คลองหลวง และธัญบุรี) ภูเก็ต (อำเภอเมือง กะทู้ และถลาง) สมุทรปราการ (อำเภอเมืองและบางพลี) และชลบุรี (อำเภอเมือง และเกาะสีชัง) ตามลำดับ โดยแนวทางการพัฒนาพื้นที่เหล่านี้ ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแทนเพื่อประหยัดทรัพยากรภาครัฐและนำไปทรัพยากรของรัฐไปกระจายให้กับพื้นที่อำเภออื่น ๆ ที่ด้อยพัฒนา กว่า ขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคตะวันออก เชียงเหนือ เช่น จังหวัดบุรีรัมย์ (อำเภอพลับพลาชัย แคนดง และสตึก) สุรินทร์ (อำเภอพนมดงรัก กาบเชิง และรัตนบุรี) บึงกาฬ (อำเภอเซกา) นครราชสีมา (อำเภอขามสะแกแสง เมืองยาง และพระทองคำ) สกลนคร (อำเภอโพนนาแก้ว) ชัยภูมิ (อำเภอซับใหญ่) เป็นต้น และบางส่วนของภาคเหนือ เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน (อำเภอสบเมย แม่สะเรียง และแม่ลาน้อย) น่าน (อำเภอเฉลิมพระเกียรติ) ตาก (อำเภอท่าสองยาง) และภาคใต้ อย่างจังหวัดนราธิวาส (อำเภอเจาะไอร้อง จะนะ และสุคีริน) นครศรีธรรมราช (อำเภอปากพะนัง และนบพิตำ) กระบี่ (อำเภอเกาะลันตา) ยังมีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่อ่อนแอกว่า ซึ่งยังต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยควรยกระดับประสิทธิภาพทางการผลิตและความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกัน และรัฐบาลอาจให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการของประชาชนในพื้นที่ควบคู่กันไปด้วย

ระดับจังหวัด

ระดับอำเภอ

ระดับตำบล

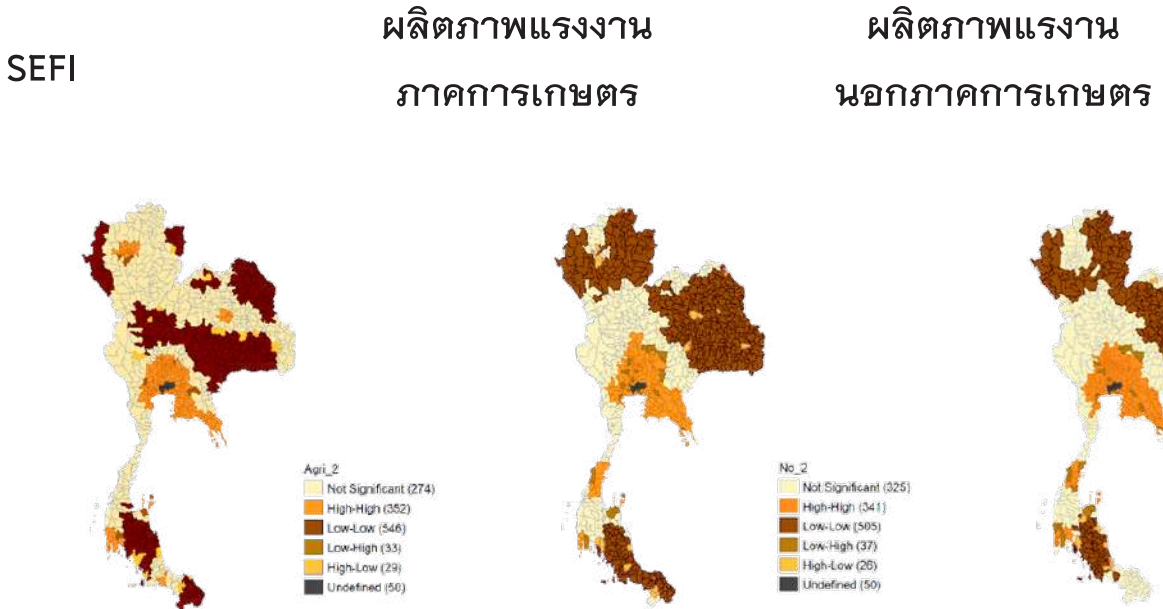

ภาพที่ 6 : ผลดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (SEFI) รายตำบล อำเภอ และจังหวัด ที่มา : ประมวลผลโดยผู้เขียน

อีกทั้ง จากการวิเคราะห์ Cluster Analysis โดยอาศัยวิธี Local Indicators of Spatial Association (LISA) ดังภาพที่ 7 เพื่อแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างอำเภอหนึ่ง ๆ และอำเภอข้างเคียง ว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างไร โดยจากผลการวิเคราะห์ LISA พบว่า พื้นที่อำเภอในแถบตอนกลางของประเทศทั้งบริเวณปริมณฑลรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร รวมทั้งบางส่วนของภาคกลางและภาคตะวันออกมีความสัมพันธ์แบบ High-High เหมือนกัน แสดงถึงความเป็นคลัสเตอร์ที่

อำเภอตนเองและอำเภอข้างเคียง มีระดับคะแนน SEFI สูงไปด้วยกัน รวมถึงมีผลิตภาพแรงงานในภาคเกษตรและภาคนอกเกษตรสูงไปด้วยกัน ขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่บางส่วนของภาคเหนือและภาคใต้ตอนล่าง มีความสัมพันธ์แบบ Low-Low เหมือนกัน แสดงถึงความเป็นคลัสเตอร์ที่อำเภอตนเอง และอำเภอข้างเคียงมีระดับคะแนน SEFI ต่ำไปด้วยกัน มีผลิตภาพแรงงานในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรต่ำไปด้วยกัน แสดงถึง ความชัดเจนของ

ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่แบบคลัสเตอร์ ที่ความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและรายได้ของแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตรหรือภาคนอกเกษตร มีความแปรผันตามกัน ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ภาครัฐสามารถดำเนินนโยบายการคลังในพื้นที่ที่ความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่งคั่งของประชาชนในพื้นที่ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดก็ตาม ทั้งภาคเกษตรและนอกเกษตร อันเป็นผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ 7 : ความสัมพันธ์ระหว่าง SEFI กับผลิตภาพแรงงาน ของทั้งประเทศ ภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร ที่มา : ประมวลผลโดยผู้เขียน

บทสรุป

ดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (Spatial Economic Fundamentals Index, SEFI) เป็นการบูรณาการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ด้านเศรษฐกิจจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ข้อมูลดาวเทียมและภูมิสารสนเทศ ข้อมูลมาตรการรัฐ และข้อมูลปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ เพื่อนำมาประมวลผลด้วยเทคโนโลยี Data Science สมัยใหม่ โดย SEFI จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดสรรทรัพยากรภาครัฐเพื่อไปพัฒนาในพื้นที่ที่ยังมีความพร้อมในเชิงปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างทั่วถึงและยั่งยืน อีกทั้งภาครัฐยังสามารถใช้ SEFI ที่พัฒนาขึ้นนี้ในการจัดทำนโยบายที่มีเป้าหมาย (Targeted Policy) เพื่อให้พื้นที่ที่ยังมีปัญหาในเชิงปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ ทรัพยากรมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม ได้รับการแก้ไข ปัญหาอย่างถูกฝาถูกตัวและประหยัดทรัพยากรของรัฐ ดังนั้น จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ อาทิ

1) การประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงพื้นที่เพื่อประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาเชิงพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นการต่อยอดจุดแข็ง และการแก้ไขจุดอ่อนของพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ

2) การนำไปใช้ในการประเมินการดำเนินมาตรการการเงิน/การคลัง อาทิ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เราชนะ และคนละครึ่ง เป็นต้น เพื่อประเมินว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีระดับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันได้รับประโยชน์จากมาตรการของรัฐอย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อรองรับความท้าทายในอนาคต

บทความโดย

นรพัชร์ อัครวัลลภ

กวิณ เอี่ยมตระกูล

อภิญา เจนธัญญารักษ์

ชัยวัฒน์ หาญพิทักษ์พงศ์

สันหนัฐ เศรษฐศักดิ์ดาศิริ

บุญทริกา ชลพิทักษ์วงศ์

ปภาช สุจิตรรัตน์ ▲ 3,690.47

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

+0.19
+0.01%

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯและจีน การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และความขัดแย้งระหว่างยูเครนและรัสเซีย รวมทั้งความผันผวนของราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ ทำให้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้นยังมีความจำเป็น อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไป หลังจากที่เศรษฐกิจไทยทยอยฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองภัยความท้าทาย 8 ประการ และเพื่อพัฒนาประเทศในระยะยาวที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประกอบด้วย

1. ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์

สงครามระหว่างรัสเซียและยูเครนที่เริ่มต้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 มาจนถึงปัจจุบัน และการปฏิบัติการทางการทหารระหว่างรัสเซียและยูเครนมีแนวโน้มความยืดหยุ่นและยังไม่คลี่คลาย รวมถึงการเจรจา ยังไม่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในระยะอันใกล้ โดยที่ผ่านมา สงครามดังกล่าวที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยและโลกหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นราคาพลังงานและราคาสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาดโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และวิกฤติอาหารโลก (Global Food Crisis) เนื่องจากเกิดกระแสชาตินิยมทางอาหาร (Food Protectionism) ในช่วงที่เกิดสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครน ทำให้หลายประเทศเริ่มกักตุนสินค้าไว้บริโภคกันเองภายในประเทศ เพื่อรักษาสมดุลอาหารของประเทศตนเอง รวมถึงราคาอาหารที่แพงขึ้นนำไปสู่ความไม่มั่นคงด้านอาหาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศที่มีรายได้น้อยเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทย รายงาน The Food and Energy Crisis – Weathering the Storm ล่าสุดของธนาคารโลก ณ ตุลาคม 2565 ได้เปิดเผยว่า ไทยมีความมั่นคงทางอาหารอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค สะท้อนจากดุลการค้าอาหาร (Food Trade Deficit) ของไทยอยู่ที่ร้อยละ -0.6 ของ GDP ประกอบกับสัดส่วนแคลอรีรวมที่มาจากธัญพืชนำเข้า (Share of total calories that are from imported cereals) อยู่ที่ร้อยละ -21.8 แต่ไทยต้องพึ่งพาการนำเข้าปุ๋ยเคมีจากต่างประเทศสูง โดยมีสัดส่วนปริมาณปุ๋ยเคมีที่นำเข้าต่อปริมาณปุ๋ยที่ใช้ทั้งหมด (Share of Nitrogen Fertilizer Imported) อยู่ที่ร้อยละ 91 สูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค ทำให้ได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก เมื่อราคาปุ๋ยในโลกปรับตัวสูงขึ้น ขณะที่ความขัดแย้งในช่องแคบไต้หวัน ส่งผลให้ห่วงโซ่อุปทานเกิดภาวะชะงักงัน โดยเฉพาะการขาดแคลนเซมิคอนดักเตอร์ ซึ่งหากเกิดสงครามเกิดขึ้นหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด จะส่งผลกระทบต่อไต้หวันอย่างรุนแรง เนื่องจากศักยภาพทางการทหารของจีนเหนือกว่าไต้หวันเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ปี 2567 จะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาและไต้หวัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อเหตุการณ์ ความขัดแย้งในระยะถัดไป ซึ่งจะมีความชัดเจนขึ้น ดังนั้น เพื่อเตรียม

ความพร้อมรับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจ ประเทศไทยจึงต้องมีการปรับโครงสร้าง ได้แก่

- การดำเนินความสัมพันธ์ที่รอบคอบและรัดกุมกับทุกคู่ขัดแย้ง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศ
- การแสวงหาความร่วมมือในมิติใหม่ ๆ กับมิตรประเทศ เพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเสริมสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศผู้ผลิตพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ที่จำเป็น เช่น การสนับสนุนการขยายการรับซื้อไฟฟ้าจากประเทศลาว การเจรจาเพื่อซื้อเชื้อเพลิงและปุ๋ยเพิ่มเติมจากซาอุดีอาระเบียและรัสเซีย รวมทั้งการหารือและสร้างความเข้าใจกับฝ่ายการเมืองและผู้กำหนดนโยบายของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป เพื่อป้องกันมิให้ออกมาตรการที่กระทบต่อการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากพม่า ซึ่งเป็นแหล่งนำเข้าที่สำคัญและมีนัยสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงทางพลังงานของไทย
- การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย อาทิ การเร่งเจรจาความตกลงเพื่อคุ้มครองการลงทุน (BIT) เพื่อสร้างหลักประกันสำหรับการลงทุนระหว่างไทยกับต่างประเทศ และยกระดับความน่าเชื่อถือในการลงทุน อีกทั้งจำเป็นต้องศึกษาการใช้ประโยชน์จากแนวปฏิบัติที่ดีจากองค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น OECD เพื่อให้ไทยรู้เท่าทันกติกาสากล และใช้ประโยชน์จากความร่วมมือกับกลุ่มประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกัน

2. กบฏกรายได้ปานกลาง

ธนาคารโลกได้จัดให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (Upper-middle Income Country) โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวในปี 2564 ที่ 7,259.5 ดอลลาร์สหรัฐฯ ฯ (รายได้ต่อหัวปี 2564 เท่ากับ 232,160 บาทต่อคน ณ อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย 31.98 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ฯ) ทั้งนี้ ณ กรกฎาคม 2565 ธนาคารโลกได้จัดระดับประเทศที่มีรายได้สูงมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวที่ 13,205 ดอลลาร์สหรัฐฯ ฯ ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพ ตามแนวทางการส่งเสริม 12 อุตสาหกรรม S curve

โดยมุ่งเน้นด้านการเตรียมความพร้อมของปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการยกระดับผลิตภาพการผลิต การพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ภายใต้ภูมิทัศน์ของเศรษฐกิจโลกแบบใหม่ที่จะปรับเปลี่ยนไป อาทิ

- สนับสนุนอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ครบวงจร ด้วยการขยายช่องทางการตลาด

ทั้งการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย ยกกระดับคุณภาพ มาตรฐานของสินค้าและบริการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์ รวมทั้งผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) โดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อยกระดับการให้บริการสาธารณสุขของไทยให้ได้มาตรฐานสากล

- มุ่งสู่อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ ด้วยการสนับสนุนการปรับตัวของผู้ประกอบการและแรงงาน รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งระเบียบ กฎหมาย โครงสร้างพื้นฐาน และอุปสงค์ของผู้บริโภคในประเทศให้สามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่โดยเฉพาะยานยนต์ไฟฟ้า

- เน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวทั้งระบบ ให้มุ่งเน้นที่เชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ พร้อมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเมืองรองและท้องถิ่นที่มีศักยภาพ รวมทั้งทบทวนโครงสร้างภาคการท่องเที่ยวที่มุ่งไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ มีความเต็มใจจ่ายสูงทั้งชาวไทยและต่างชาติ ยกตัวอย่าง โครงการเกาะหมากโมเดล จังหวัดตราด เป็นต้นแบบที่ดีของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยมีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ให้การสนับสนุน และสร้างตราสินค้า (Brand) ให้เกาะหมากเป็นเป้าหมายการเดินทางท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination) แห่งแรกของไทย ซึ่งมีมาตรฐานต่างๆ เช่น การลดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างมลพิษ และการลดการใช้พลังงานต่างๆ เป็นต้น ทำให้ในช่วงก่อนโควิด-19 พบว่าสถิตินักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 15 เมื่อเทียบกับช่วงก่อนเริ่มโครงการแต่กลับสร้างรายได้เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 50¹ นอกจากนี้ ยังบริหารการจัดการท่องเที่ยวโดยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์จากการพัฒนาไปด้วยกันอย่างยั่งยืน

- ยกกระดับเกษตรมูลค่าสูง โดยเร่งปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องกับโอกาสทางการตลาดและการเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค ทั้งที่เป็นตลาดเดิมและตลาดใหม่ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารของโลก รวมทั้งส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตร โดยการแปรรูปที่ได้คุณภาพและมาตรฐานสากลเพื่อเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตร โดยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ความปลอดภัยอาหารตามมาตรฐานสากล รวมทั้งให้มีระบบป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค ตลอดจนสนับสนุนการแปรรูปสินค้าเกษตรในชุมชน

1 ธานุส บุญทอง ณรงค์ฤทธิ์ อุดลย์สุภานานาคักดี และวริทธิ์นันท์ ชุมประเสริฐ. (2564). เปลี่ยนวิกฤตท่องเที่ยวไทยให้เป็นโอกาส รอวันที่ต่างชาติจะกลับมาเหมือนเดิม, ธนาคารแห่งประเทศไทย

3. ขีดความสามารถในการแข่งขัน

หน่วยงาน Institute for Management Development (IMD) ได้เผยแพร่รายงาน World Competitiveness Ranking ประจำปี 2565 ซึ่งจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจต่าง ๆ 63 เขตเศรษฐกิจทั่วโลก โดยปัจจัยหลักที่ใช้ในการจัดอันดับรวม 4 ด้าน คือ 1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ 2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ

3) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และ 4) โครงสร้างพื้นฐาน สำหรับผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยปี 2565 พบว่า ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 33 จากอันดับที่ 28 ในปีก่อนหน้าลดลง 5 อันดับ ซึ่งมีอันดับที่ลดลงของทุกปัจจัยที่ใช้ชี้วัด และปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจได้รับผลกระทบมากที่สุด ดังนั้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในอนาคตประเทศไทยจำเป็นต้อง

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล โครงสร้างพื้นฐานเชิงระบบการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ รวมถึงการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้โครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต

- การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบภาครัฐ ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ

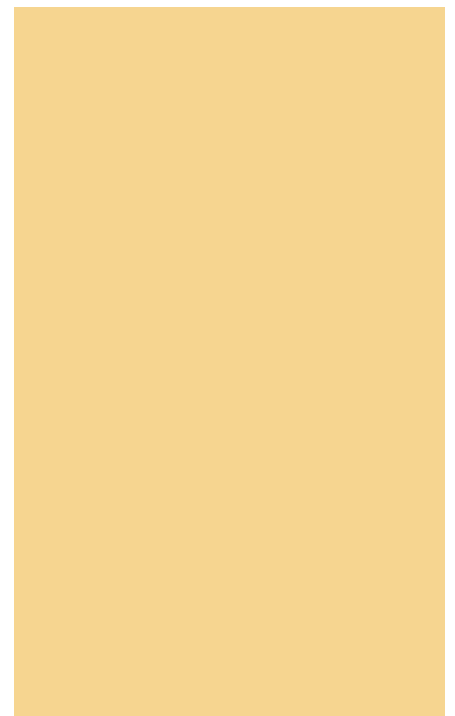
- การส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนา การพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ และแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตงานวิจัยและนวัตกรรม เป็นต้น

4. การเติบโตที่ไม่สมดุล

ประเทศไทยเติบโตอย่างไม่สมดุลทั้งในมิติของเครื่องยนต์และในมิติพื้นที่ โดยเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการเติบโตจากเครื่องยนต์ภายนอกในระดับสูง โดยในปี 2564 การส่งออกของไทยมีสัดส่วนที่ร้อยละ 67 สูงเมื่อเปรียบเทียบกับภาคการลงทุนรวมและภาคการบริโภคภาครัฐ ที่มีสัดส่วนร้อยละ 25 และร้อยละ 16 ตามลำดับ ขณะเดียวกันความเจริญทางเศรษฐกิจกระจุกตัวในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และภาคตะวันออกในเขต EEC เท่านั้น ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องลดการพึ่งพาต่างประเทศ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยการมุ่งเน้นการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจไปยังระดับท้องถิ่น ได้แก่

- การส่งเสริมการจ้างงานโดยเฉพาะในระดับพื้นที่และชุมชน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการจ้างงานเพื่อสร้าง รายได้ และสร้างอาชีพของประชาชน ชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ การสร้างมูลค่าเพิ่มของ ผลิตภัณฑ์ในชุมชน และผลผลิตทางการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม
- การให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ SMEs โดยให้การส่งเสริม SMEs และ Startup ทั้งในส่วนของส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยอาศัยกลไกของตลาดเงิน ตลาดทุน และการเข้าถึงโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ ผ่านการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ
- การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจไปยังหัวเมืองหลักในภูมิภาคและเมืองรองที่มีขีดความสามารถและความพร้อม เพื่อให้การเติบโตของพื้นที่และเมืองในภูมิภาคเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงความเจริญ พร้อมรับการกระจายตัวของการพัฒนาและการเคลื่อนย้ายกำลังแรงงานกลับคืนถิ่น

5. ความยากจนเรื้อรัง/ความเหลื่อมล้ำ

แม้ว่า ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์ความยากจนทยอยปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง จากในปี 2531 ที่มีคนจนจำนวน 34.1 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนคนยากจนที่ร้อยละ 65.17 ลดลงมาอยู่ที่ 4.4 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนคนยากที่ร้อยละ 6.32 ในปี 2564 แต่หลายจังหวัดประสบปัญหาความยากจนเรื้อรัง โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนต่อประชากรสูงสุดอันดับต้น ๆ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จะพบว่า ส่วนใหญ่ยังเป็นจังหวัดเดิม ๆ (เช่น ปัตตานี แม่ฮ่องสอน นราธิวาส ตาก กาฬสินธุ์ และนครพนม เป็นต้น)

นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลงในระยะยาว ไม่ว่าจะสะท้อนจากทางด้านรายได้หรือทางด้านรายจ่าย โดยเฉพาะค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ (Gini Coefficient) ที่ปรับลดลงจาก 0.487 ในปี 2531 เป็น 0.430 ในปี 2564 แต่ในระยะถัดไปประเทศไทยจำเป็นต้องมีการสร้างโอกาสและเสมอภาคทางสังคม เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืนโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม อาทิ

- การเสริมสร้างความแข็งแกร่งพื้นฐานให้ครัวเรือน ได้แก่ 1) การเพิ่มอัตราการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งความรู้ให้กับครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและชนบทผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาส ทั้งด้านการศึกษาและการหารายได้ 2) การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ควรดำเนินการให้สอดคล้องกันในทุกพื้นที่และทุกระดับชั้น เพื่อป้องกันไม่เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ซึ่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล (Digital Infrastructure) น่าจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ระดับหนึ่ง รวมถึงอาจพิจารณาอุดหนุนอุปกรณ์

Hardware สำหรับการศึกษารวมบริการอินเทอร์เน็ตเฉพาะกับครัวเรือนที่มีรายได้น้อย และ 3) การเปิดลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐรอบใหม่เพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างทั่วถึงและตรงจุด

- การสร้างโอกาสในการหารายได้และเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพให้กับลูกจ้าง ได้แก่ 1) การเพิ่มโอกาสในการหางานทำ ด้วยสร้างระบบเก็บข้อมูลแรงงานและติดตามสถานะการจ้างงานไว้รองรับการหางานทำ และ 2) การสร้างแรงจูงใจ หรือให้รางวัลที่สอดคล้องกับแนวคิด Upskill/Reskill โดยนายจ้างต้องชี้ให้ลูกจ้างเห็นว่าทักษะใหม่ ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้จริง และสนับสนุนการเรียนรู้ทักษะที่ทั้งตรงกับความต้องการขององค์กรและเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพของตัวลูกจ้างด้วย

6. สังคมผู้สูงอายุ

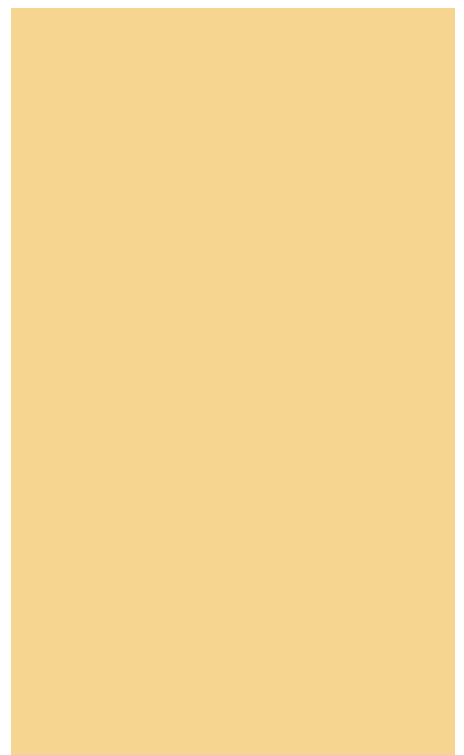
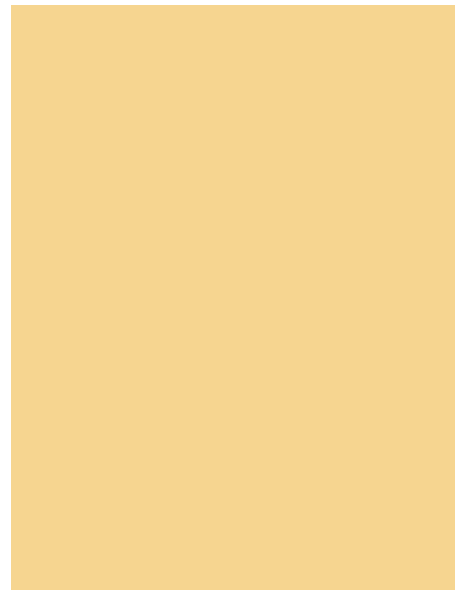
ในอีกไม่กี่ปีประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์และมีแนวโน้มประชากรลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2571 เป็นต้นไป ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี 2548 (มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด) และจากการคาดการณ์ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่าไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete-aged Society) ภายในปี 2566 เนื่องจาก มีประชากรสูงวัยประมาณร้อยละ 20.1 ซึ่งจะส่งผลให้ไทยกลายเป็นประเทศสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แห่งแรก ๆ ในภูมิภาค ต่อจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ ในขณะที่เดียวกันก็คาดว่าวัยแรงงานจะลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อผลิตภาพ (Productivity) และความสามารถในการแข่งขันของ ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการยกระดับปรับทักษะแรงงาน ได้แก่

- การยกระดับทักษะ (Upskill) ปรับทักษะ (Reskill) และส่งเสริมการเรียนรู้ของแรงงานที่มีอยู่ โดยการยกระดับทักษะและปรับทักษะของผู้สูงอายุด้านการใช้เทคโนโลยีให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่
- การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานสำหรับตลาดแรงงาน ต้องมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านแรงงานและการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนการพัฒนาทักษะและการทำงานของแรงงานในระดับรายบุคคล และสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในวงกว้าง
- การสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสม โดยการออกแบบกลไกการสร้างแรงจูงใจให้เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการยกระดับปรับทักษะแรงงานให้พร้อมรับมือกับโลกในอนาคต
- การขยายขอบเขตโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Net) ด้วยการช่วยเหลือเยียวยา และชดเชยคนยากจน กลุ่มเปราะบาง ที่ได้รับผลกระทบ โดยคำนึงถึงระดับของปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันของกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งผลักดันให้แรงงานเข้าสู่ระบบประกันสังคมมากขึ้น
- การส่งเสริมความมั่นคงทางสุขภาพ ด้วยการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้คนให้เป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

7. การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ

ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงมากขึ้น ตามการขยายตัวของเมือง และเศรษฐกิจทั่วโลก โดยการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในชั้นบรรยากาศยังส่งผลให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูง ซึ่งนำไปสู่สูญเสียพื้นที่ชายฝั่ง การเกิดคลื่นความร้อนและภาวะฝนทิ้งช่วงที่ถี่ขึ้น การเกิดโรคอุบัติใหม่ รวมทั้งการเกิดพายุหมุนที่บ่อยและรุนแรงขึ้น ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Green House Gas) ได้แก่ การส่งเสริมการผลิตและการใช้รถยนต์พลังงานไฟฟ้า (EV) และการผลิตไฟฟ้า โดยปรับเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน รวมทั้งผลักดันนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) หรือโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การลดปริมาณขยะจากการผลิตเป็นศูนย์ (Zero Waste) โดยสนับสนุนการคัดแยกขยะแล้วนำมารีไซเคิลและผลิตพลังงาน และการลดการเผา (Zero Burn) เพื่อลดก๊าซเรือนกระจกและ PM2.5 ตลอดจนลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคอุตสาหกรรม เช่น การผลักดันให้มีการใช้และผลิตสินค้าและบริการคาร์บอนต่ำ

ทั้งนี้ รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงผลกระทบของเรื่องดังกล่าว และนายกรัฐมนตรีได้แสดงเจตจำนงในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยประกาศเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี พ.ศ. 2608 (ค.ศ. 2065) ในเวทีการประชุม COP 26 ที่เมือง Glasgow สหราชอาณาจักร เมื่อเดือนธันวาคม 2564 ที่ผ่านมา สำหรับกระทรวงการคลังได้ดำเนินนโยบายมุ่งเน้นขับเคลื่อนการเงินที่ยั่งยืน (Sustainable Finance) ผ่านการยกระดับบทบาทของภาครัฐในการพัฒนาสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ของตลาดทุนทั้งระบบ โดยการใช้เครื่องมือทางการเงินและการคลังเพื่อวางรากฐานการจัดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ตามนิยามเดียวกัน เปิดเผยข้อมูลเพื่อดึงดูดการลงทุนสู่โครงการที่ให้ความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล

(Environment, Social and Governance หรือ ESG) รวมถึงหาแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดหาแหล่งเงินทุนของภาครัฐ ซึ่งที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เคยมีการออกพันธบัตรเพื่อความยั่งยืน (Sustainability Bond) เพื่อระดมทุนไปใช้ในโครงการเพื่อการพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมแล้ว ยกตัวอย่างเช่น โครงการรถไฟฟ้าสายสีส้ม และโครงการช่วยเหลือเยียวยาและบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 เป็นต้น

นอกจากนี้ ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง APEC ซึ่งจัดขึ้นภายใต้แนวคิด “ขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล มุ่งสู่การเงินการคลังยั่งยืน (Advancing Digitalization and Achieving Sustainability)” ซึ่งที่ประชุมได้เห็นพ้องร่วมกันที่จะมุ่งสร้างการเติบโตที่ยั่งยืนภายหลังการสิ้นสุดของการแพร่ระบาดของโควิด-19 และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในอนาคต

8. ภาระทางการคลัง

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้รัฐบาลมีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากรายจ่ายประจำที่รัฐบาลต้องดูแล คือ รายจ่ายที่เกี่ยวกับมาตรการของภาครัฐต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และยังคงต้องดูแลสวัสดิการต่าง ๆ รวมทั้งรายจ่ายจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้รัฐบาลมีภาระรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่เพียงพอกับรายได้ที่จัดเก็บได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องบริหารจัดการด้านการคลัง ได้แก่ 1) แผนการจัดเก็บรายได้รัฐบาล ให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีของสากล เน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การนำดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ ซึ่งต้องรองรับเศรษฐกิจสีเขียว รวมทั้งส่งเสริมการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และ 2) การปฏิรูประบบการออม เพื่อรองรับการเกษียณอายุ การส่งเสริมความรู้ทางการเงินให้กับภาคครัวเรือน รวมถึงการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการออม

แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลจำเป็นต้องใช้จ่างงบประมาณในการดำเนินนโยบายเพื่อบรรเทาผลกระทบของโรคโควิด-19 ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการบริหารจัดการสภาพคล่องของรัฐบาล และส่งผลต่อระดับหนี้สาธารณะจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะยาวเมื่อภาวะเศรษฐกิจกลับเข้าสู่ภาวะปกติและสามารถขยายตัวได้เต็มศักยภาพแล้ว นำไปสู่ภาคการคลังที่มีความเข้มแข็ง เป้าหมายการคลังในระยะยาวจึงมีการกำหนดให้รัฐบาลปรับลดขนาดการขาดดุลลง (Normalization) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการคลังทั้งในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยเพิ่มศักยภาพทางการคลัง ทั้งในด้านรายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะ ควบคู่ไปกับการรักษาวินัยทางการคลัง ตามแผนการคลังระยะปานกลาง (ปีงบประมาณ 2566 – 2569) ด้วยหลัก CARE ประกอบด้วย (1) Creating Fiscal Space หรือการเพิ่มพื้นที่ทางการคลังอย่างระมัดระวัง (2) Assuring Debt Sustainability หรือ การบริหารจัดการหนี้อย่างมีภูมิคุ้มกัน (3) Revenue Recovering หรือ การฟื้นฟูการจัดเก็บรายได้ และ (4) Expenditure Reprioritizing หรือ การปรับการจัดสรรงบประมาณ ดังนั้น ภายใต้สถานการณ์เศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง การดำเนินนโยบายการคลัง ควรเน้นนโยบายที่ตรงจุดและเน้นการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน 4T ได้แก่

- **เป้าหมายชัดเจน (Targeted)** ตรงเป้าและตรงจุดกลุ่มเป้าหมาย
- **เป็นมาตรการชั่วคราว (Temporary)** ที่เหมาะสมกับสถานการณ์เศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา
- **โปร่งใส (Transparent)** ตรวจสอบได้ และเป็นมาตรการที่มีช่องว่างให้ทุจริตได้น้อย
- **เหมาะสมเวลา (Timely)** โดยเฉพาะช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ มาตรการเยียวยาที่ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่รวดเร็วและตรงจุด จะมีส่วนสำคัญในพื้นที่เศรษฐกิจต่อไป

กล่าวโดยสรุป ในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังฟื้นตัว นโยบายการคลังจะทำหน้าที่สนับสนุนการดูแลเศรษฐกิจ เพื่อรักษาเสถียรภาพและความยั่งยืนทางการคลัง ควบคู่กับการรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้เหมาะสม รวมถึงดูแลบรรเทาผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชนแบบเฉพาะกลุ่ม อาทิ การให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจดูแลกลุ่มลูกหนี้เฉพาะกลุ่ม มาตรการปรับสวัสดิการแห่งรัฐช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย มาตรการดูแลราคาสินค้าที่จำเป็นรวมถึงราคาพลังงาน และพร้อมจะดำเนินมาตรการเพิ่มเติมอื่น ๆ ที่จำเป็น ขณะที่นโยบายการเงินมีเป้าหมายเพื่อรักษาเสถียรภาพราคา และรักษาเสถียรภาพระบบการเงิน

อย่างไรก็ดี ในระยะถัดไป ประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ (Resilience) ด้วยการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการลงทุนด้านดิจิทัล การปรับโครงสร้างแรงงาน การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและมูลค่าสินค้าเกษตร รวมถึงสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถดูแลบริหารความเสี่ยงจากความผันผวนด้านอัตราแลกเปลี่ยนได้ด้วยตนเอง เพื่อรองรับความผันผวนต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต แต่การที่จะปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยให้เติบโตได้อย่างอย่างสมดุลและยั่งยืนได้ จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในการเดินหน้ารกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจไปพร้อมกัน

สรุปสถานการณ์เงินเพื่อ ในยุคโควิด-19 จนถึงปัจจุบัน

บทความโดย

ชานน ลิ้มปรีประสิทธิ์พร

วาสนา บุญพุ่ม

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

สรุปสถานการณ์เงินเพื่อ ในยุคโควิด-19 จนถึงปัจจุบัน

เงินเพื่อกลายเป็นหนึ่งในประเด็นที่สังคมจับตามองอย่างใกล้ชิดอีกครั้ง หลังจากเศรษฐกิจไทยเผชิญความท้าทายที่หลากหลายในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 หรือสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน ที่ส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปของประเทศไทยผันผวนอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงปี 2563 ถึง 2565 ที่ผ่านมา ดังนั้น บทความนี้จะมาสรุปสาระสำคัญของสถานการณ์เงินเพื่อตั้งแต่ช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งการคาดการณ์เงินเฟ้อในอนาคต

ภาพที่ 1 : Timeline เงินเพื่อไทยในปี 2563 ถึง 2566
ที่มา : ประมวลผลโดยผู้เขียน

1. สถานการณ์เงินเพื่อในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 มีจุดเริ่มต้นจากการไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ในช่วงปลายปี 2562 ซึ่งพบครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน โดยองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศในวันที่ 30 มกราคม 2563 และได้ประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วไปในวันที่ 11 มีนาคม 2563 สำหรับประเทศไทย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขได้เปิดศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operation Center: EOC) ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2563 เพื่อเตรียมรับมือกับการระบาดของโควิด-19 ซึ่งผู้ติดเชื้อรายแรกเป็นนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้าประเทศไทยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 ต่อมาผู้ป่วยได้ทยอยเพิ่มขึ้น

ทั้งผู้ป่วยที่เดินทางจากต่างประเทศเข้าไทยและผู้ป่วยที่ติดเชื้อภายในประเทศ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2563 กำหนดให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตราย ลำดับที่ 14 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่ออันตราย

ทั้งนี้ การแพร่ระบาดของโควิด-19 และมาตรการควบคุมการระบาดของภาครัฐในปี 2563 ส่งผลทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจทั่วโลกหยุดชะงักหลายประเทศได้ออกนโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย และนโยบายการคลังเพื่อเพิ่มสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจประเทศไทยเองก็ได้รับผล

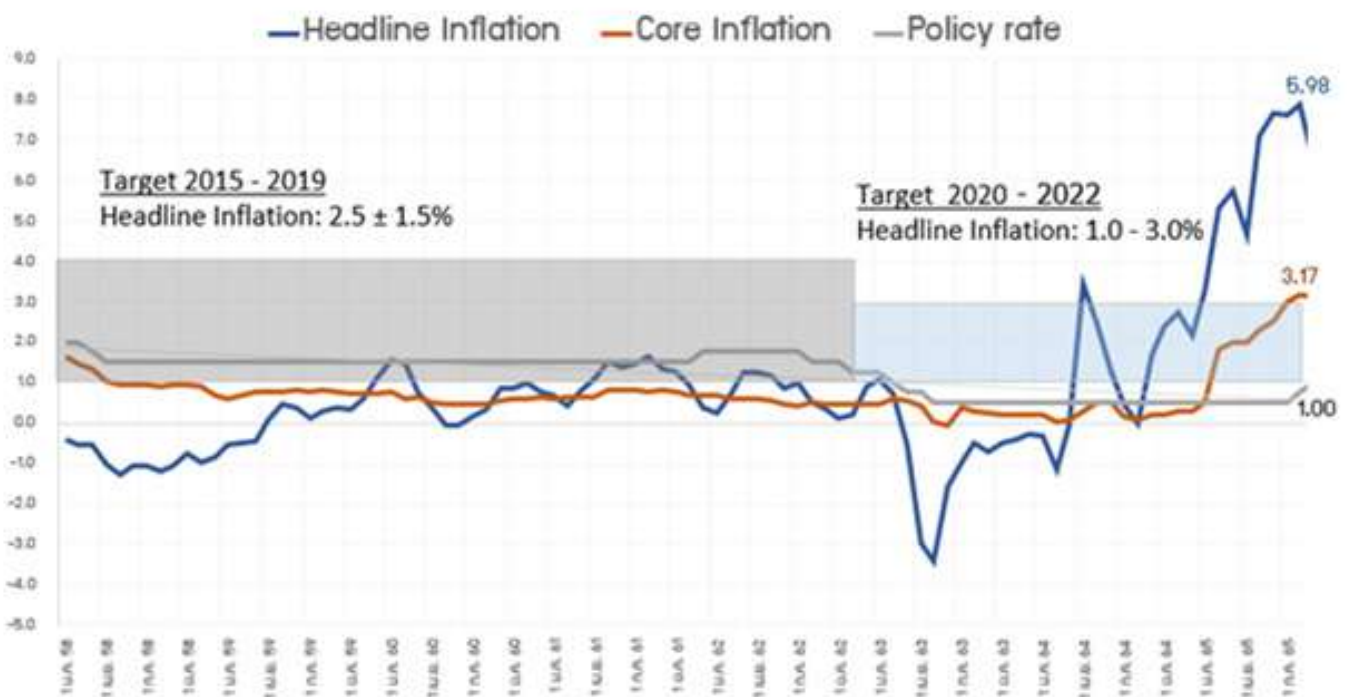
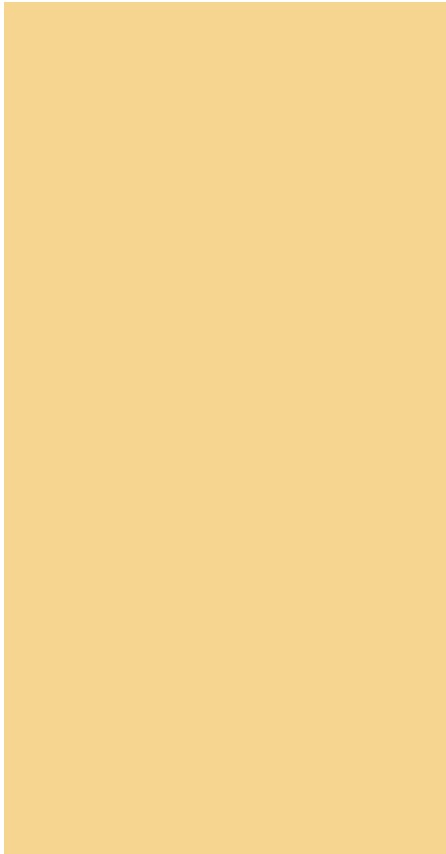
กระทบเช่นกัน โดยเศรษฐกิจไทยในปี 2563 หดตัวที่ร้อยละ -6.2 ต่อปี เทียบกับปี 2562 เป็นการหดตัวที่สูงใกล้เคียงกับช่วงวิกฤตต้มยำกุ้งในปี 2541 ที่ร้อยละ -7.6 ต่อปี ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวก็รับลดลง ส่งผลให้การบริโภคของประชาชนลดลงในภาพรวม จึงทำให้อัตราเงินเฟ้อปี 2563 อยู่ในระดับต่ำ (อัตราเงินเฟ้อทั่วไป และ อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเฉลี่ยทั้งปี ที่ร้อยละ -0.9 และ 0.3 ตามลำดับ) ซึ่งต่ำกว่ากรอบเป้าหมายเงินเฟ้อที่กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทยที่ร้อยละ 1.0 - 3.0 และเป็น การที่อัตราเงินเฟ้อทั่วไปหดตัวครั้งแรกในรอบ 5 ปี รายละเอียดดังภาพที่ 2

ขณะที่ในช่วงปี 2564 สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ปรับตัวดีขึ้น แม้ว่าจะมีการระบาด

หลายระลอก แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มกลับมาฟื้นตัว ประกอบกับรัฐบาลเริ่มทยอยเปิดประเทศจากโครงการ Phuket Sandbox ในการนำร่องเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2564 มีจำนวน 4 แสนคน นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ออกมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว กระตุ้นการบริโภคภาคเอกชน และช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้น้อย กลุ่มเปราะบาง ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยในปี 2564 ขยายตัวที่ร้อยละ 1.5 ขณะที่เงินเฟ้อปี 2564 ขยายตัวขึ้นแต่ยังอยู่ในกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (อัตราเงินเฟ้อทั่วไป และ อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน เฉลี่ยทั้งปี ที่ร้อยละ 1.2 และ 0.2 ตามลำดับ)

สำหรับ ในช่วงปี 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทยอยปรับตัวดีขึ้น

อย่างต่อเนื่อง แนวโน้มจำนวนผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงและอัตราการเสียชีวิตลดลง รวมถึงจำนวนวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 ในประเทศมีเพียงพอกับความต้องการ ความครอบคลุมของประชาชนที่ได้รับวัคซีนสูง ปัจจัยเหล่านี้ทำให้กระทรวงสาธารณสุข ออกประกาศ 2 ฉบับ เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 ก.ย. 65 เรื่อง 1) ยกเลิกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2565 และ 2) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2565 โดยประกาศทั้ง 2 ฉบับจะมีผลยกเลิกโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 จากโรคติดต่ออันตราย แล้วกำหนดให้เป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 เป็นต้นไป

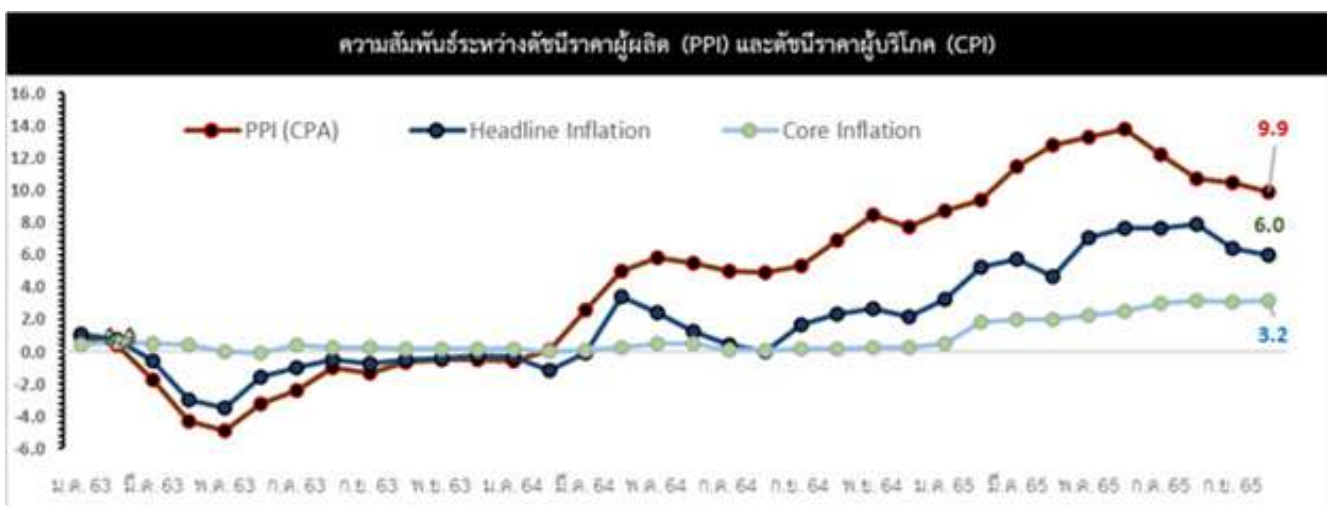
ภาพที่ 2 : อัตราเงินเฟ้อทั่วไป อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน และอัตราดอกเบี้ยนโยบายไทย รายเดือน ที่มา : CEIC คำนวณโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สศค.

2. สถานการณ์เงินเฟ้อในช่วงสงครามรัสเซีย-ยูเครน

ในช่วงต้นปี 2565 สถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 เริ่มดีขึ้น อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างรัสเซียและยูเครนเริ่มรุนแรงขึ้น จนกระทั่งวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 เริ่มมีการเปิดฉากการสู้รบระหว่างรัสเซียและยูเครน ผลกระทบของสงครามนำไปสู่การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อรัสเซียโดยสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตร

รัสเซียเป็นประเทศที่ส่งออกพลังงานและอาหารกว่าร้อยละ 40 ของโลก โดยเฉพาะข้าวสาลี น้ำมัน ดอกทานตะวัน ธัญพืช และก๊าซธรรมชาติ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตปุ๋ยและพลังงาน การคว่ำบาตรรัสเซียจึงส่งผลให้สินค้ากลุ่มพลังงาน อาทิ น้ำมัน ก๊าซ เป็นต้น และสินค้าโภคภัณฑ์ทั่วโลกปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น และส่งผลเชื่อมโยงไปยังต้นทุนในการผลิตสินค้าในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น และทำให้ภาวะเงินเฟ้อทั่วโลก

ในส่วนของประเทศไทย เงินเฟ้อไทยได้รับผลกระทบมาจากด้านอุปทาน (Cost-Push Inflation) เป็นหลัก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ จากต้นทุนการผลิต ระดับราคาสินค้าพลังงาน สินค้าโภคภัณฑ์ที่ปรับตัวสูงขึ้น เนื่องจากต้นทุนการนำเข้าวัตถุดิบ โดยเฉพาะราคาพลังงานที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนของผู้ประกอบการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น และส่งผ่านมายังผู้บริโภคจะเห็นได้จากดัชนีราคาผู้ผลิต และดัชนีราคาผู้บริโภคที่ต่างมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะในช่วงไตรมาส 2 -3 ของปี 2565 ทำให้ไทยต้องเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อ ในภาวะเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวไม่เต็มที่ รายละเอียดดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 : ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI) และดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI)
ที่มา : สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า คำนวณโดย สศค.

ทั้งนี้ อัตราเงินเฟ้อทั่วไป ณ เดือนตุลาคม 2565 อยู่ที่ร้อยละ 5.98 โดยองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อเงินเฟ้อ ได้แก่ 1) หมวดอาหารสำเร็จรูปที่ร้อยละ 1.42 2) หมวดยานพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิงที่ร้อยละ 1.00 3) หมวดเนื้อสัตว์ ที่ร้อยละ 0.93 และ 4) หมวดไฟฟ้า เชื้อเพลิง น้ำประปาและแสงสว่าง ที่ร้อยละ 0.73 โดยได้รับผลกระทบจากต้นทุนที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ รายละเอียดดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 : องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป เดือนตุลาคม 2565 (YTD)
ที่มา : สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า คำนวณโดย สศค.

3. ปัจจัยรองที่ส่งผลกระทบกับอัตราเงินเฟ้อของไทยในช่วงปี 2563 - 2565

ในช่วงปี 2563 - 2565 ยังมีปัจจัยรองในประเทศที่กระทบต่ออัตราเงินเฟ้อ เช่น การแพร่ระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (African swine fever : ASF) การขาดแคลนเซมิคอนดักเตอร์ และสถานการณ์น้ำท่วมในบางพื้นที่ ส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะหมวดเนื้อสัตว์ที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจไทยได้อยู่ในช่วงเริ่มฟื้นตัวจากสถานการณ์โควิดที่เริ่มคลี่คลายลง ทำให้เกิดความกังวลว่าไทยจะเข้าสู่ Stagflation หรือภาวะที่เศรษฐกิจชะลอตัวจนส่งผลให้อัตราการว่างงานอยู่ในระดับสูง ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อก็เพิ่มสูงจากปัจจัยด้านอุปทาน (Supply Shock) เกิดการผลิตสินค้าลดลง ผลผลิตในระบบเศรษฐกิจลดลงอย่างรวดเร็ว และทำให้ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น แต่จากนิยามดังกล่าว เศรษฐกิจไทยยังไม่ได้เข้าสู่ภาวะ Stagflation แต่อย่างใด ณ เวลานั้น เนื่องจากการปรับตัวสูงขึ้นของเงินเฟ้อเกิดจากกลุ่มสินค้าเฉพาะกลุ่ม และไม่ได้เกิดในวงกว้าง อีกทั้งอัตราการว่างงานไตรมาสที่ 2 ปี 2565 อยู่ในระดับต่ำที่ 1.37

นอกจากนี้ การขาดแคลนเซมิคอนดักเตอร์ ที่กระทบต่อห่วงโซ่อุปทานที่สำคัญของไทย โดยเฉพาะสินค้าในหมวดยานยนต์ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 10.16 ต่อดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI) อีกทั้ง สถานการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นในช่วงปี 2563-2565 แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางเกษตรของประเทศ ทำให้ราคาสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลต่อสัดส่วนต่อดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) กว่าร้อยละ 5.47

4. มุมมองคาดการณ์เงินเฟ้อในอนาคต ปี 2565 และ 2566

อัตราเงินเฟ้อในปี 2565 และ ปี 2566 สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) คาดว่าอัตราเงินเฟ้อทั่วไป และอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานปี 2565 เฉลี่ยทั้งปีจะอยู่ที่ร้อยละ 6.2 และร้อยละ 2.6 และคาดการณ์ ปี 2566 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปและอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานปี 2566 เฉลี่ยทั้งปีจะอยู่ที่ร้อยละ 2.9 และ ร้อยละ 2.4 ตามลำดับ รายละเอียดดังรูปที่ 4 โดยมีปัจจัยสนับสนุนจาก 1) แนวโน้มราคาพลังงานและ สินค้าโภคภัณฑ์มีแนวโน้มลดลง จากปัญหาของห่วงโซ่อุปทานโลกที่คลี่คลายลง 2) การปรับขึ้นค่า ไฟฟ้าผันแปรในรอบถัดไปในปี 2566 ซึ่งจะกระทบดัชนีหมวดไฟฟ้า เชื้อเพลิง น้ำปะปาและแสงสว่าง อย่างมีนัยสำคัญ แต่เนื่องด้วยมาตรการของรัฐที่เข้ามาช่วยเหลือ ทำให้ไม่กระทบต่อค่าครองชีพ ประชาชนมากนัก 3) การส่งผ่านต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการ อาจยังมีอยู่ แต่ไม่มากเท่าช่วง ที่ผ่านมา เนื่องจากมีการขึ้นราคาสินค้าที่จำเป็นไปบ้างแล้ว ประกอบกับแนวโน้มต้นทุนของผู้ประกอบการ ปรับตัวดีขึ้น สะท้อนผ่านดัชนีราคาผู้ผลิตที่ลดลงต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 3 รายละเอียดดังภาพที่ 5 และ 4) ปัจจัยฐานสูงในช่วงเดียวกันเมื่อเทียบกับปีก่อน จะเป็นปัจจัยหนุนต่อการสูงขึ้นของอัตราเงินเฟ้อ ในปี 2566

ภาพที่ 5 : ประมาณการอัตราเงินเฟ้อทั่วไปและอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน รายปี
ที่มา : สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า คำนวณโดย สศค. (คาดการณ์ ณ เดือน ตุลาคม 2565)

อย่างไรก็ดี แม้ว่าเศรษฐกิจในประเทศเริ่มฟื้นตัวจากภาคการท่องเที่ยว การส่งออก และราคาสินค้า เกษตรสำคัญ รวมถึงแนวโน้มการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ ทำให้อุปสงค์ภายในประเทศในช่วงหลังของปีขยาย ตัวขึ้น แต่อาจไม่ก่อให้เกิดแรงผลักดันของเงินเฟ้อที่มาจากปัจจัยด้านอุปสงค์ หรือ Demand Pull ทั้งนี้ จากการคาดการณ์ข้างต้น แม้ว่าจะยังมีปัจจัยบวกที่ส่งผลต่อเงินเฟ้ออยู่บ้าง แต่อาจไม่ร้อนรุนแรงดังช่วง ที่ผ่านมา ดังนั้น หากไม่มีเหตุการณ์ผันผวนเกิดขึ้นในอนาคต สศค. คาดว่าอัตราเงินเฟ้อจะเริ่มชะลอ ตัวลงสู่กรอบเป้าหมายในปี 2566

5. ความท้าทายเงินเฟ้อในอนาคต

ในระยะยาว อัตราเงินเฟ้อทั่วไปคาดว่าจะกลับมาอยู่ที่กรอบเงินเฟ้อเป้าหมายที่ร้อยละ 1.0 – 3.0 อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะด้านโครงสร้างที่จะมาปฏิวัติและปฏิรูปเศรษฐกิจไทย เช่น การเปลี่ยนผ่านจากพลังงานที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้พลังงานสะอาดและสามารถทดแทนการผลิตเชื้อเพลิงได้ในอนาคต เพื่อบรรลุเป้าหมายในการลดการปล่อยแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (Zero Emissions) และความไม่แน่นอนของความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น สะท้อนจากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภค ทำให้เงินเฟ้อมากยิ่งขึ้น ซึ่งเราต้องติดตามอย่างใกล้ชิดว่าปัจจัยเหล่านี้จะกระทบต่อเงินเฟ้อประเทศไทยมากน้อยแค่ไหนในอนาคต

แหล่งอ้างอิง

BBC News ไทย. 2022. “หมูแพ่ง : จะคุมระบาศโรค ASF ในหมูใน 1 ปี ได้หรือเปล่า และใครคือผู้ถูกรอด.” BBC. 21 มกราคม. <https://www.bbc.com/thai/thailand-60061088>.

Jessie Yeung, Adam Renton, Rob Picheta, Ed Upright, Aditi Sangal, Adrienne Vogt, Melissa Macaya, และ Maureen Chowdhury. 2022. “Russia attacks Ukraine.” CNN. 24 February. https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-news-02-23-22/h_82bf44af2f01ad57f81c0760c6cb697c.

กองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. 2022. “ประมาณการเศรษฐกิจไทย ปี 2565 และ 2566.” ข่าวกระทรวงการคลัง. 28 ตุลาคม. <https://www.fpo.go.th/main/getattachment/News/Press-conference/16993/186-2565-%E0%B9%81%E0%B8%96%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%93%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8>.

งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนารวิชาการโรคติดต่อ. 2021. “สถานการณ์โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง.” 18 สิงหาคม. <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2021. “รายงานภาวะเศรษฐกิจไทย ปี 2563.” 20 มกราคม. <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/AnnualReport/AnnualReport2563.pdf>.

รัฐบาลไทย. 2022. “กระทรวงสาธารณสุขออกประกาศ 1 ต.ค. 65 เป็นต้นไป ยกเลิกโควิด-19 จากการเป็นโรคติดต่ออันตราย.” ข่าวทำเนียบรัฐบาล. 21 กันยายน. https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/59491?fbclid=IwAR18JvaXJYbbJsEquipqWjK mzYrLokqWYlOtFZjOYbkZ4t2wKV49L_1ThUOc.

ทำความรู้จักกับดัชนี ความไม่แน่นอนของโลก

บทความโดย

กวิน เขี่ยมตระกูล

บุณฑริกา ชลพิทักษ์วงศ์

ปภาช สุจิตรรัตน์

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

บทนำ

ตั้งแต่ต้นปี 2020 VUCA เป็นคำที่ได้ยินกันบ่อยมากขึ้น เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมา เศรษฐกิจโลกได้เผชิญกับเหตุการณ์ที่ทำลายและเปลี่ยนแปลงมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้พฤติกรรมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป การทำงานที่บ้าน (Work From Home) กลายเป็นวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในยุค Next Normal ไปแล้ว ประกอบกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ (New Generation) มักมาพร้อมกับแนวคิดและวัฒนธรรมการทำงานรูปแบบใหม่ ๆ รวมไปถึงกระแสเทคโนโลยีดิจิทัลที่ได้ Disrupt ธุรกิจบางแห่ง และเกิดการ Transformation ของบางองค์กร นอกจากนี้ยังรวมถึงสถานการณ์ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ได้ส่งผลกระทบต่อระดับราคาพลังงานในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อตลาดเงิน ตลาดทุนและตลาดอัตราแลกเปลี่ยนให้มีความผันผวนมากขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นสภาพแวดล้อมที่มีความผันผวน (Volatility) ไม่แน่นอน (Uncertainty) ซับซ้อน (Complexity) และคลุมเครือ (Ambiguity) หรือ VUCA¹

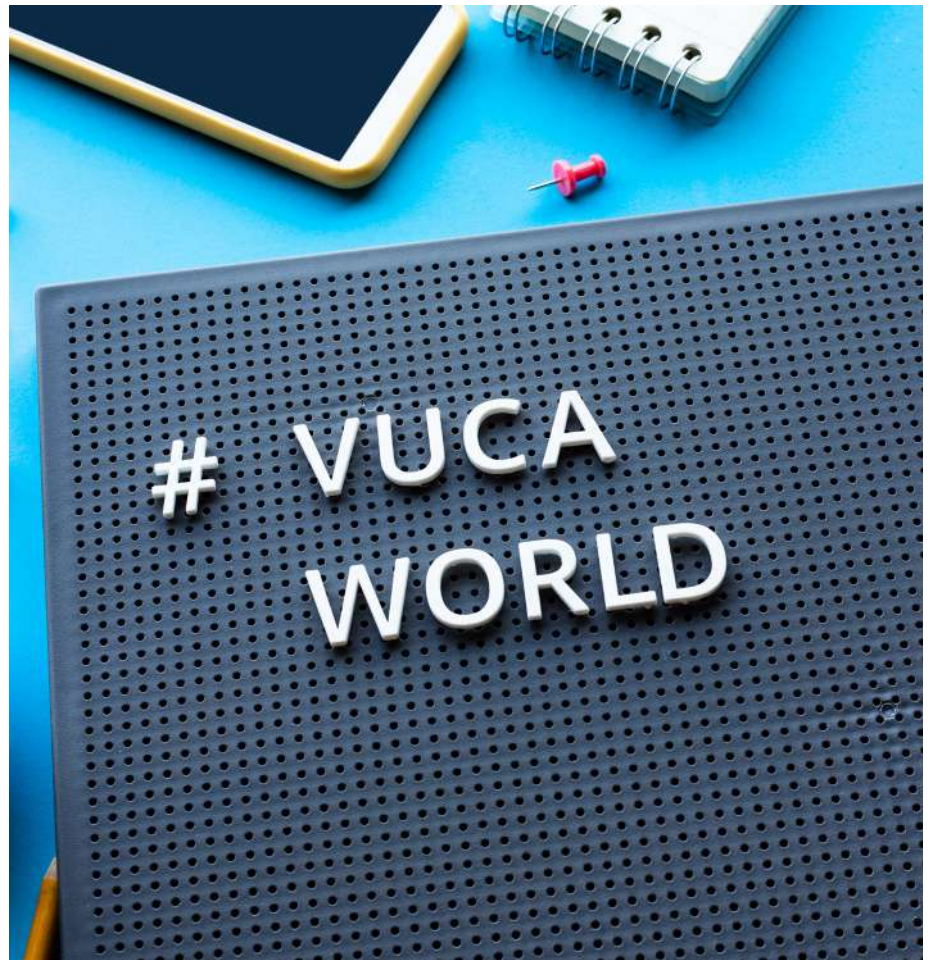
อันที่จริง VUCA ไม่ได้เป็นคำใหม่ที่สร้างขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา แต่ได้นำมาใช้ครั้งแรกสำหรับนักศึกษาทหารใน U.S. Army War College เพื่ออธิบายสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความผันผวน มีความซับซ้อนสูง และคลุมเครือเกินกว่าจะอธิบายได้ ซึ่งเป็นคำอธิบายสถานการณ์หลังจากเหตุการณ์สงครามเย็นในปี 1991 ที่เต็มไปด้วยความรุนแรงอย่างต่อเนื่องในช่วงที่มีสงครามอัฟกานิสถานและอิรักนั่นเอง ดังนั้น ภายใต้โลกแห่งความซับซ้อนนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิต และแม้ว่าในอดีตเราพอจะทำนายได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาข้างหน้าได้ แต่ในขณะนี้เราอาจไม่ทำนายได้เลยว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ดังคำพูดของนางคริสตาลินา จอร์เจียวา ผู้อำนวยการกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (Managing Director of the IMF) ที่กล่าวว่าโลกปัจจุบันที่ชะงักงันและเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน “If I had to identify a them at the outset of the new decade, it would”.

อย่างไรก็ดี เป็นที่ทราบกันดีว่าความไม่แน่นอน (Uncertainty) ส่งผลต่อการตัดสินใจในการจ้างงาน และลงทุนของธุรกิจ รวมถึงการตัดสินใจบริโภคของครัวเรือน และส่งผลเชื่อมโยงไปยังการเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน การเลือกตั้ง หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

1 VUCA เป็นคำย่อที่มาจากคำ 4 คำ คือ 1) V-Volatility คือ ความผันผวน หรือสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงและรวดเร็ว ไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้ 2) U-Uncertainty คือ ความไม่แน่นอน หรือสถานการณ์ที่ขาดความชัดเจน ไม่สามารถหาข้อมูลที่ชัดเจนมายืนยันในแต่สถานการณ์ได้ 3) C-Complexity คือ ความซับซ้อน หรือสถานการณ์ที่มีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมายและซับซ้อน ทำให้ยากต่อการตัดสินใจ และ 4) A-Ambiguity คือ ความคลุมเครือ หรือสถานการณ์ที่มีความคลุมเครือหรือไม่ชัดเจน จนไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้

จากความท้าทายทั้งหมดเหล่านี้ จึงเป็นเหตุให้นักวิชาการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการวัดความไม่แน่นอน ไม่ว่าจะเป็นการวัดความไม่แน่นอนโดยใช้เครื่องชี้ทางเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and Financial Variables) เช่น งานศึกษาของ Leahy และ Whited (1996) Bloom (2009) และ Ludvigson และคณะ (2021) หรือการวัดความไม่แน่นอนจากค้นหาข้อความในหนังสือพิมพ์ (Text-searching Newspaper) และจัดทำเป็นดัชนีความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและนโยบาย (Economic and Policy Uncertainty index) เช่น งานศึกษาของ Baker และคณะ (2016)

อย่างไรก็ตาม วิธีการเหล่านี้โดยทั่วไปศึกษาเฉพาะกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีข้อมูลครบถ้วนและสมบูรณ์ แต่ไม่ได้ศึกษาประเทศเกิดใหม่และกำลังพัฒนา ซึ่งมีข้อจำกัดด้าน

วิธีวัดความไม่แน่นอนโลก

การเข้าถึงข้อมูล ดังนั้น จึงทำให้การมองภาพความไม่แน่นอนโลกขาดความครอบคลุมทุกประเทศ

ดัชนีความไม่แน่นอนของโลก (World Uncertainty Index : WUI) พัฒนาโดย Ahir และคณะ (2018) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และมหาวิทยาลัย Stanford และตีพิมพ์บทความในสำนักวิจัยของสหรัฐอเมริกา (The National Bureau of Economic Research : NBER)² รวมทั้งเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของ Federal Reserve Bank of St. Louis โดย WUI ใช้เป็นเครื่องชี้ในการติดตามความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจและการเมืองโลกภายใต้สถานการณ์ VUCA และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพในทางทฤษฎีและแนวโน้มเศรษฐกิจโลกล่วงหน้า รวมทั้งปัจจัยของ

² Ahir, H., Bloom, N., & Furceri, D. (2022). The world uncertainty index (No. w29763). National Bureau of Economic Research.

ความไม่แน่นอนต่าง ๆ ของโลกที่อาจส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ เช่น ความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกอาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนทางตรง โดยรวบรวมข้อมูลจาก 143 ประเทศทั่วโลก โดยใช้วิธี Text Mining จาก Economist Intelligence Unit (EIU) หรือหน่วยงานที่วิเคราะห์เศรษฐกิจของนิตยสาร THE ECONOMIST ซึ่งครอบคลุมเศรษฐกิจ นโยบาย และการเมืองของแต่ละประเทศมาจัดทำเป็นดัชนีความไม่แน่นอนโดยมีวิธีการทำ 3 ขั้นตอน ดังนี้ **ขั้นแรก** รวบรวมข้อมูลรายประเทศและรายไตรมาส จากรายงาน EIU ตั้งแต่กลางปี 1950 เป็นต้นไป จนถึงปัจจุบัน **ขั้นที่สอง** นับจำนวนครั้งที่มีการกล่าวถึงคำว่า “ความไม่แน่นอน” (และคำที่เกี่ยวข้อง) ในรายงานนี้ **และขั้นที่สาม** ปรับปรุงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบมาตรฐาน (Normalization) และจัดทำเป็นดัชนี (Index) ทั้งนี้ งานศึกษาดังกล่าวได้มีการทดสอบความถูกต้องและน่าเชื่อถือ รวมทั้งความสอดคล้องของข้อมูลโดยมีการประเมินดัชนีวัดความไม่แน่นอนในหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอนของโลก เช่น Black Monday เหตุการณ์วินาศกรรม 9-11 และวิกฤตเศรษฐกิจโลก (Global Financial Crisis) เป็นต้น หรือการทดสอบความสัมพันธ์ซึ่งเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจ เช่น ดัชนีความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและนโยบายโลก (Economic Policy Uncertainty)

ผลการศึกษา

ความผันผวนของตลาดหลักทรัพย์ การชะลอตัวของเศรษฐกิจและความไม่แน่นอนในช่วงใกล้การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

การจัดทำดัชนีความไม่แน่นอนโลกของ Ahir และคณะ³ นั้นนำไปสู่ข้อสรุปที่สอดคล้องกับทิศทางเศรษฐกิจและการเมืองโลกหลายประการ รายละเอียดดังรูปที่ 1 ได้แก่

ประการแรก ความไม่แน่นอนของโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ปี 2012 เป็นต้นมา จากเหตุการณ์การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา การถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (Brexit) และสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน โดยหากมองย้อนกลับไปในช่วง 60 ปีที่ผ่านมา จะพบว่าบางช่วงระดับความไม่แน่นอนในอดีตจะอยู่ใกล้เคียงกับระดับปัจจุบัน และมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและการเมือง เช่น การลอบสังหารประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดีของสหรัฐอเมริกา สงครามเวียดนาม วิกฤตทองคำในช่วงปลายทศวรรษ 1960 และวิกฤตการณ์น้ำมันในปี 1970 เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แม้ว่าดัชนีวัดความไม่แน่นอนโลกมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในบางเหตุการณ์ที่สำคัญ แต่ก็มิได้หมายความว่าประเทศต่าง ๆ ในโลกจะเผชิญความไม่แน่นอนในระดับเดียวกัน โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจโลก (Global Factors) จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดความไม่แน่นอนโลก ซึ่งอาจลดลงหรือเพิ่มขึ้นเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของเศรษฐกิจ เช่น ในช่วงปฏิวัติทางวัฒนธรรม (Cultural Revolution) ของประเทศจีน ปลายทศวรรษ 1960 ซึ่งเป็นช่วงที่จีนลดบทบาทในการติดต่อและปฏิสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ช่วงเวลาดังกล่าวจะมีดัชนีความไม่แน่นอนของจีนในระดับสูงกว่า เมื่อเทียบกับปัจจุบันที่จีนได้เปิดช่องทางการค้าและการลงทุนกับประเทศต่าง ๆ

³ Ahir, H., Bloom, N., & Furceri, D. (2020). 60 Years of Uncertainty. IMF Finance & Development.

ประการที่สอง ความไม่แน่นอนมีแนวโน้มเพิ่มสูง (Spike) ในประเทศที่พัฒนาแล้วมากกว่าประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศที่มีรายได้ต่ำ เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีระดับความเชื่อมโยง (Synchronization) ทั้งด้านการค้าและการลงทุนระหว่างกันที่สูง ดังนั้นความไม่แน่นอนของประเทศหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเมืองในกลุ่มประเทศดังกล่าวในทิศทางเดียวกัน ขณะที่ประเทศเกิดใหม่และรายได้ต่ำส่วนใหญ่มีทิศทางความไม่แน่นอนตามค่าเฉลี่ยโลก (The Global Average) และผลกระทบของความไม่แน่นอนในแต่ละประเทศเกิดขึ้นไม่พร้อมกัน ดังนั้นความไม่แน่นอนจึงมีระดับที่ไม่สูงมาก เมื่อเผชิญกับสถานการณ์เดียวกันกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

ประการที่สาม ระดับความไม่แน่นอนโดยเฉลี่ยในประเทศที่มีรายได้ต่ำสูงกว่าประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากประเทศที่มีรายได้ต่ำบางส่วนอาจได้รับผลกระทบจากปัญหาการเมืองภายในประเทศ เช่น การปฏิวัติและรัฐประหาร ภาวะสงคราม

ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ อีกทั้งเศรษฐกิจของประเทศดังกล่าวยังมีความผันผวนมากและได้รับผลกระทบจากภายนอกที่บ่อยครั้งกว่า จึงมีข้อจำกัดในการรับมือกับผลกระทบเหล่านี้

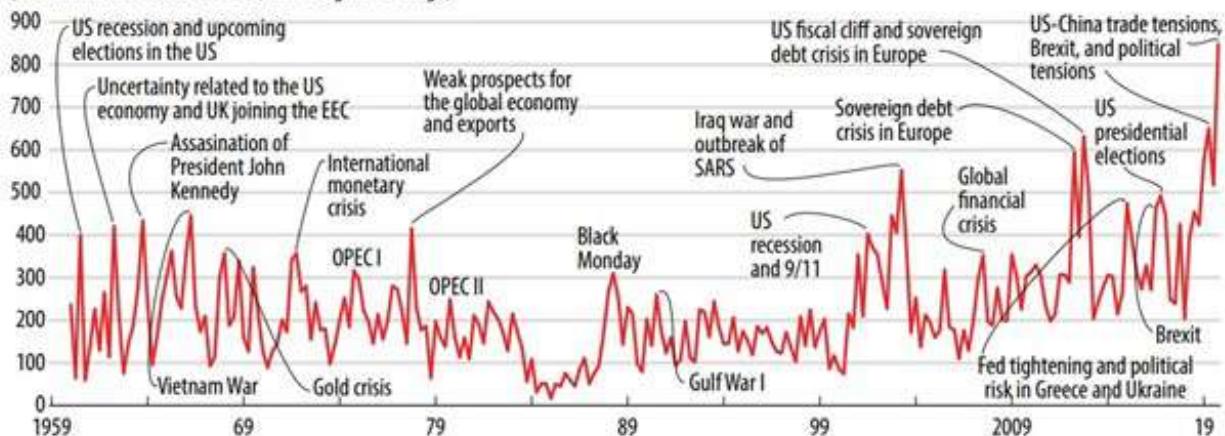
ประการที่สี่ ความไม่แน่นอนกับความเป็นประชาธิปไตย (Democracy) มีความสัมพันธ์ในลักษณะ Inverted U-shaped กล่าวคือ ประเทศที่เปลี่ยนแปลงจากระบบเผด็จการ (Autocracy) และอนาธิปไตย (Anocracy) ไปสู่ระบอบประชาธิปไตย จะเผชิญกับความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ประเทศที่เปลี่ยนแปลงจากระบบประชาธิปไตยบางส่วน (Some Degree of Democracy) ไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ จะเผชิญกับความไม่แน่นอนที่ลดลง

ประการสุดท้าย ดัชนีความไม่แน่นอนมีความสัมพันธ์กับการลดลงของ GDP โดยเฉพาะประเทศที่มีสถาบันการเมืองและสังคมที่อ่อนแอ (Weak Institutional) กว่า

Uncertain times

Global uncertainty has surged to a record high.

(WUI index: 1959 Q1 to 2019 Q4, GDP weighted average)

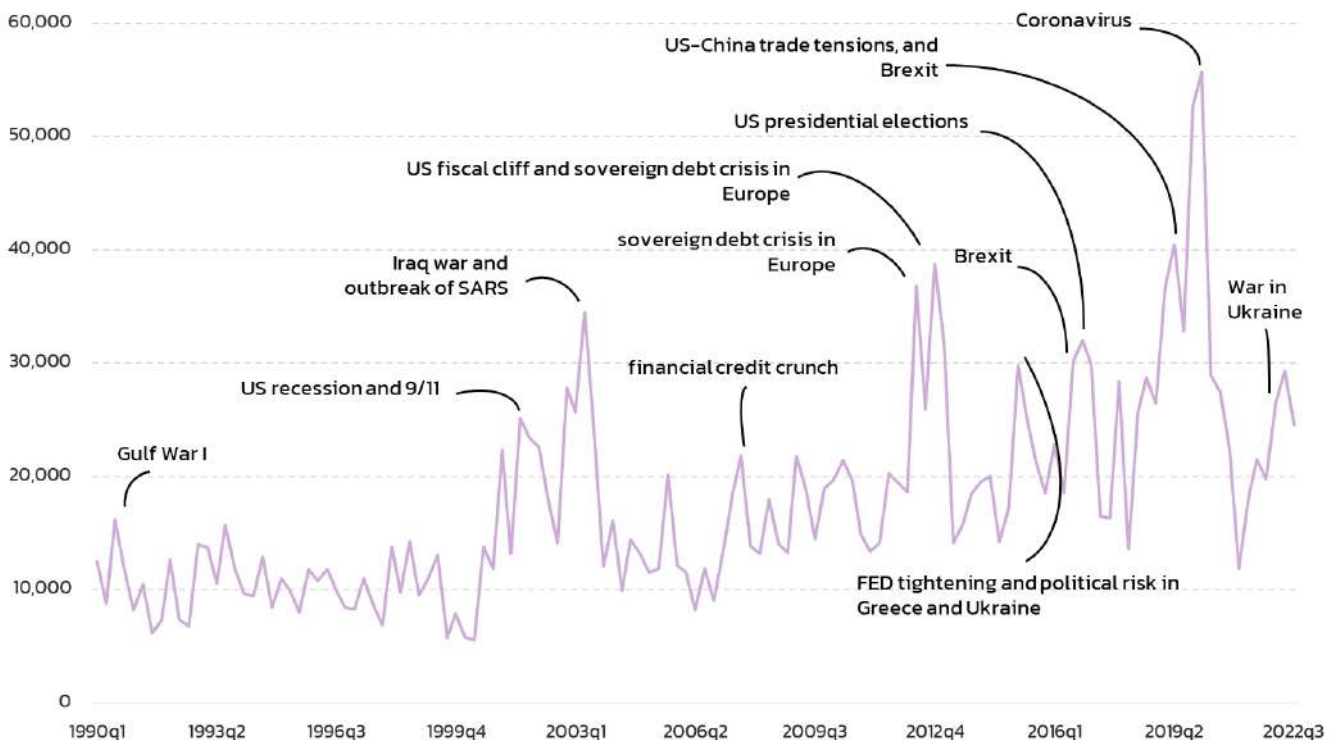

ภาพที่ 1 : ดัชนีความไม่แน่นอนโลก(World Uncertainty Index : WUI) ตั้งแต่ปี 1959–2019
ที่มา : Ahir และคณะ (2020)

เปรียบเทียบดัชนีความไม่แน่นอน โลกกับดัชนีความไม่แน่นอนอื่น ๆ

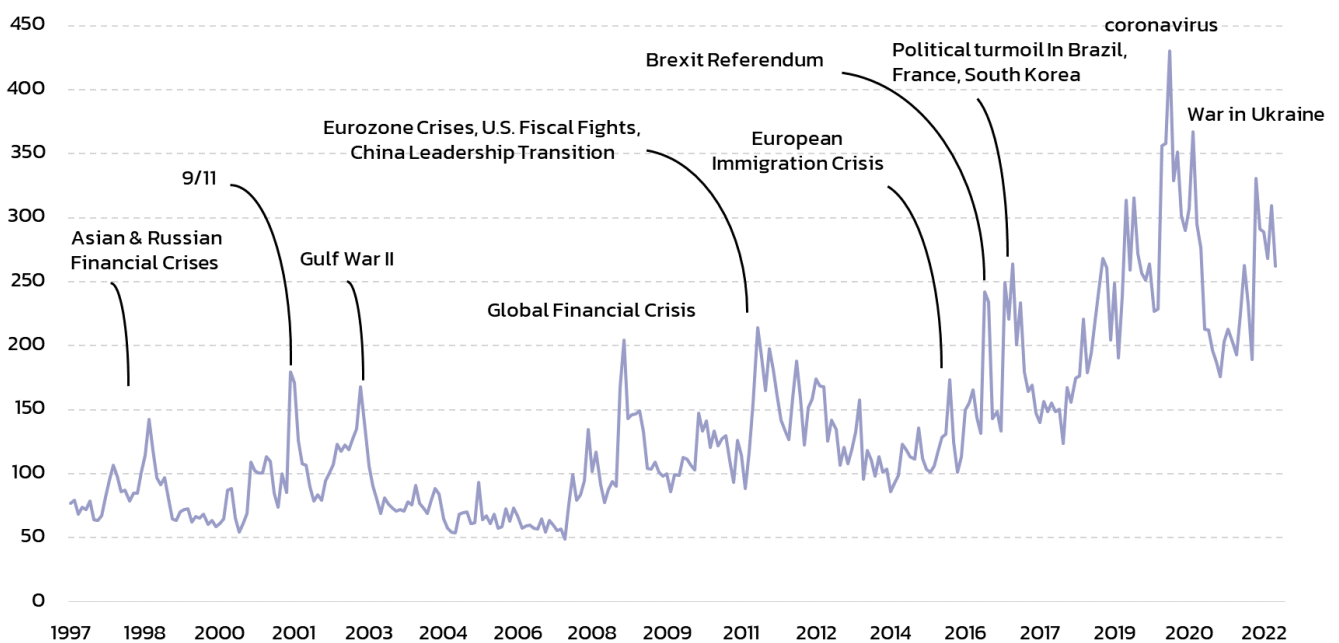
หากพิจารณาดัชนีความไม่แน่นอนโลก (World Uncertainty Index : WUI) พบว่า ดัชนีดังกล่าว จะเพิ่มขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว (Spike) ในช่วงเหตุการณ์สำคัญ เช่น เหตุการณ์วินาศกรรม 9/11 การแพร่ระบาดของโรคไวรัส SARS และสงครามอิรัก วิกฤตหนี้สาธารณะในสหภาพยุโรป และการแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงต้นปีที่ผ่านมา ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งของรัสเซียและยูเครน แต่ดัชนี WUI ก็ไม่ได้เพิ่มสูงเท่ากับในช่วงที่ผ่านมา และล่าสุด ณ ไตรมาสที่ 3 ปี 2565 มีแนวโน้มปรับลดลงอีกด้วย ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 : ดัชนีความไม่แน่นอนของโลก (World Uncertainty Index : WUI) ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 1990 -ไตรมาสที่ 3 ปี 2022 ที่มา : Policyuncertainty จัดทำโดยคณะผู้เขียน

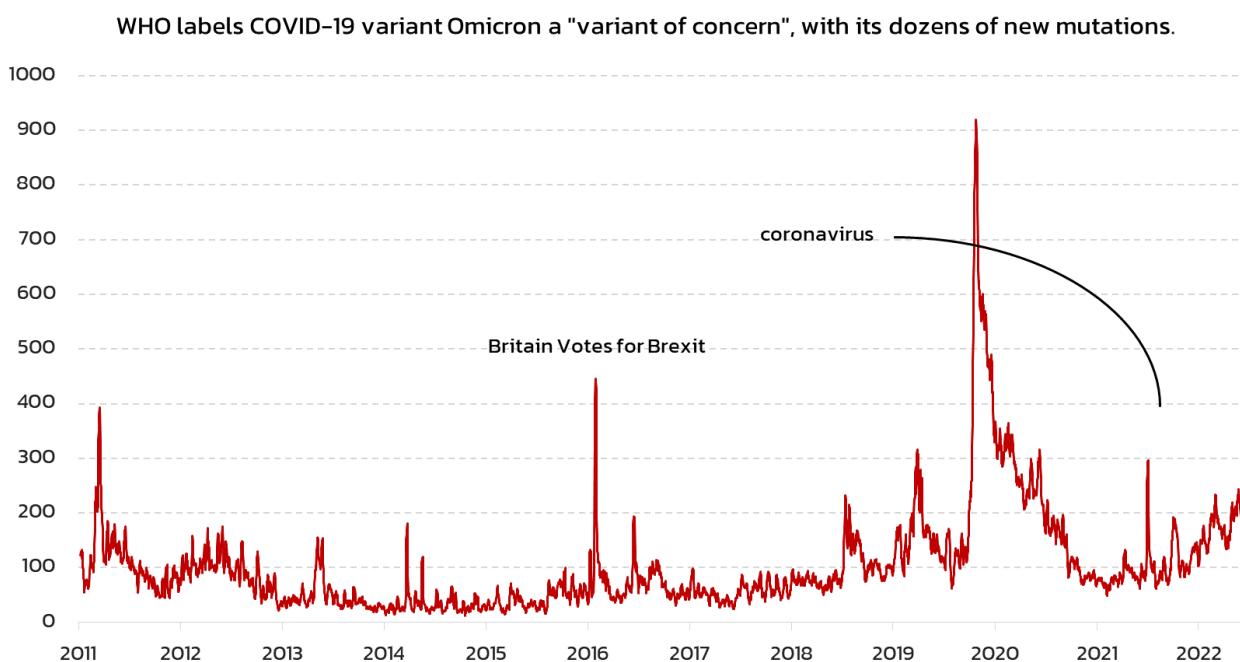
นอกจากดัชนีความไม่แน่นอนโลก (WUI) จะใช้วัดทิศทางความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจและการเมืองโลกที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคของประเทศต่าง ๆ แล้ว ยังมีดัชนีที่ใช้วัดความไม่แน่นอนอีก ได้แก่ ดัชนีความไม่แน่นอนด้านนโยบายเศรษฐกิจโลก (Global Economic Policy Uncertainty Index : GEPU) ซึ่งเป็นดัชนีเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักตาม GDP จำนวน 21 ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร จีน และญี่ปุ่น เป็นต้น และใช้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ โดยความไม่แน่นอนวัดได้จากความถี่ของจำนวนบทความที่มีคำที่เกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอนทางนโยบายเศรษฐกิจ Economy (E), Policy (P) และ Uncertainty (U) ของแต่ละประเทศ เผยแพร่ข้อมูลรายเดือน และเริ่มมีการจัดทำตั้งแต่เดือนมกราคม 2540 จนถึงปัจจุบัน พัฒนาโดย Baker และคณะ (2016)⁴ ทั้งนี้ หากพิจารณาดัชนี GEPU พบว่า ดัชนีดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว ในช่วงเหตุการณ์สำคัญ สอดคล้องกับ WUI รายละเอียดดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 : ดัชนีความไม่แน่นอนด้านนโยบายเศรษฐกิจโลก (Global Economic Policy Uncertainty Index : GEPU) ตั้งแต่ มกราคม 1997 - ตุลาคม 2022
ที่มา : Policyuncertainty จัดทำโดยคณะผู้เขียน

4 Baker, S. R., Bloom, N., & Davis, S. J. (2016). Measuring economic policy uncertainty. The quarterly journal of economics, 131(4), 1593–1636.

ขณะที่ดัชนีวัดความไม่แน่นอนจาก Twitter (Twitter-based Uncertainty Index: TEU) จัดทำโดย Baker และคณะ (2021)⁵ โดยคัดเลือกคำจากข้อความบน Twitter ที่มีคำเกี่ยวข้องกับ “Uncertainty” และ “Economic” สร้างเป็นดัชนี TEU โดยเผยแพร่ข้อมูลเป็นรายวันตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2554-ปัจจุบัน ทั้งนี้ หากพิจารณาดัชนีดังกล่าว จะพบว่า ดัชนีดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นในช่วง Brexit และเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากหลายสัปดาห์หลังจากการระบาดใหญ่ของโควิด-19 ในประเทศจีน รายละเอียดดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 : ดัชนีวัดความไม่แน่นอนจาก Twitter (Twitter-based Uncertainty Index: TEU) คำนวณค่าเฉลี่ย 7 วัน ตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2011 – 31 ตุลาคม 2022 ที่มา : Policyuncertainty จัดทำโดยคณะผู้เขียน

⁵ Baker, S. R., Bloom, N., Davis, S. J., & Renault, T. (2021). Twitter-derived measures of economic uncertainty. Available online: PolicyUncertainty.com (accessed on 15 Nov 2022).

บทสรุป

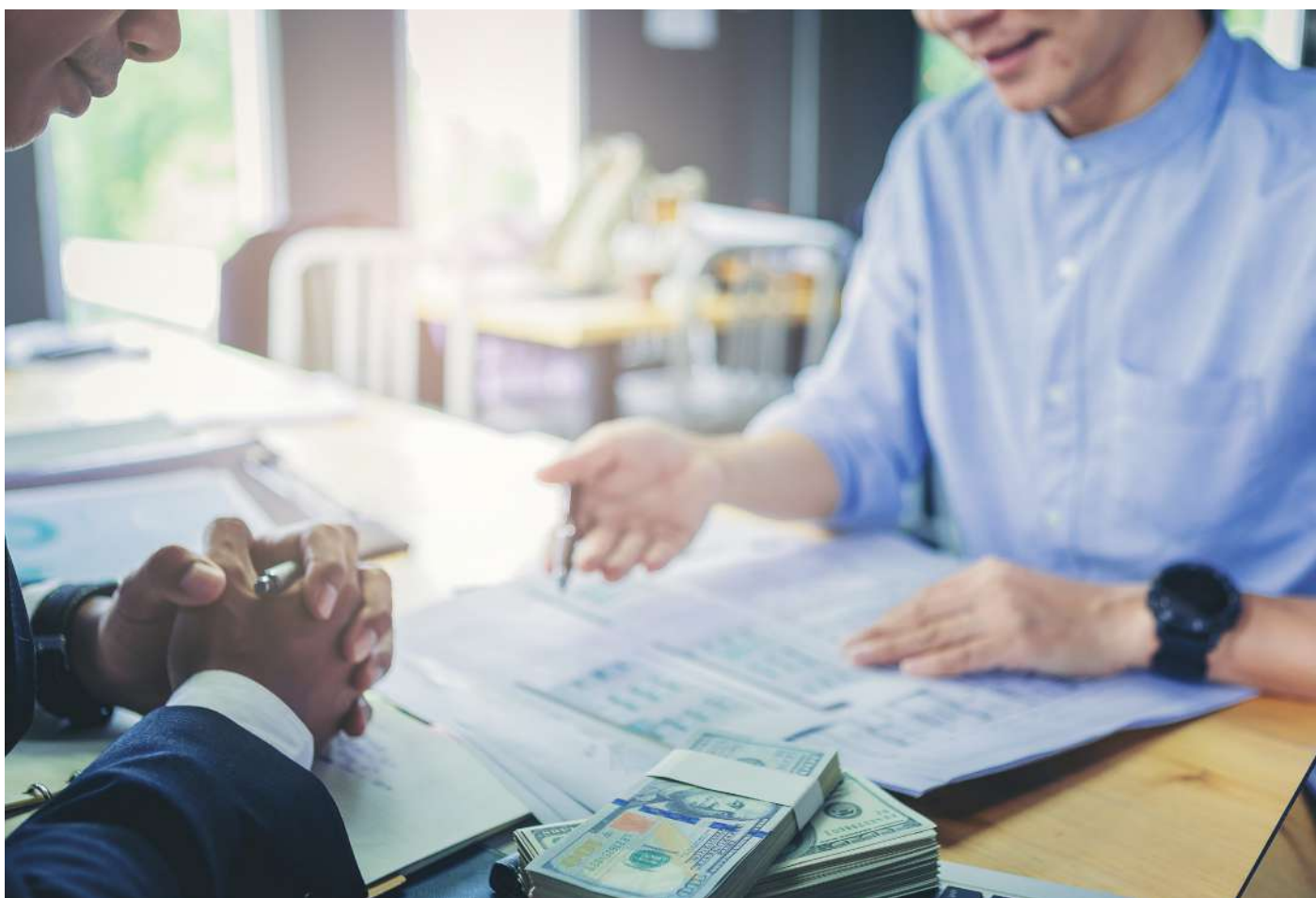
ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะวิกฤตเศรษฐกิจการเงินโลกในปี 2008 (Global Financial Crisis) ความไม่แน่นอนของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ระบุว่าความไม่แน่นอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเปราะบางทางด้านเศรษฐกิจในหลายประเทศ อย่างไรก็ตาม เครื่องชี้วัดด้านความไม่แน่นอนโลกยังมีความจำกัด ซึ่งสามารถจัดทำและเผยแพร่ได้เฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น Ahri และคณะ (2018) จึงได้พัฒนาดัชนีความไม่แน่นอนโลก (World Uncertainty Index: WUI) ขึ้นมาเพื่อใช้ติดตามทิศทาง แนวโน้มเศรษฐกิจและการเมืองโลกล่วงหน้า รวมทั้งปัจจัยของความไม่แน่นอนต่าง ๆ ของโลกที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลจาก 143 ประเทศทั่วโลก ด้วยวิธี Text Mining รวบรวมคำที่เกี่ยวข้องกับ Uncertainty จาก Economist Intelligence Unit (EIU) หรือ THE ECONOMIST มาจัดทำเป็นดัชนีความไม่แน่นอน และมีการเผยแพร่ข้อมูลรายไตรมาส ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ดัชนีดังกล่าวจะพบว่า WUI เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในช่วงเหตุการณ์สำคัญ เช่น เหตุการณ์วินาศกรรม 911 การแพร่ระบาดของโรคไวรัส SARS และสงครามอิรัก วิกฤตหนี้สาธารณะในสหภาพยุโรป และการแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ล่าสุดระดับความไม่แน่นอนเริ่มชะลอตัวลง อย่างไรก็ตาม ในกรณีของประเทศไทย รายงาน Thailand: 2022 Article IV Consultation ล่าสุด ณ กันยายน 2565 ของ IMF ได้ประเมินความเสี่ยงของเศรษฐกิจไทย (Risk Assessment Matrix) และนโยบายเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น (Policies to Minimize Impacts) โดยสามารถสรุปรายละเอียด

ความเสี่ยง	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ผลกระทบ	นโยบายเพื่อลดผลกระทบ
การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19	กลาง	การรักษาในโรงพยาบาลและการเสียชีวิตอาจเพิ่มขึ้น หากวัคซีนนำมาใช้ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ต้องมีการดำเนินมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดและอาจกระทบต่อการฟื้นตัวของภาคท่องเที่ยว และยังอาจส่งผลกระทบต่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรม	สนับสนุนการดำเนินนโยบายเพื่อช่วยเหลือแก่กลุ่มเป้าหมาย อาทิ กลุ่มเปราะบางและบริษัทที่มีศักยภาพ เสริมสร้างแรงจูงใจในมาตรการเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดสรรทรัพยากรและสนับสนุนการปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจ อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มการลงทุนภาครัฐ ประกอบกับการเร่งปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ อาจบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้
ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน นำไปสู่การคว่ำบาตรและการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (Deglobalization)	สูง	สถานการณ์ความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้นอาจนำไปสู่การคว่ำบาตรรัสเซีย โดยการตอบโต้ของรัสเซีย จะส่งผลทำให้ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์รุนแรงขึ้น และเหตุการณ์เหล่านี้อาจทำให้ราคาสินค้าโภคภัณฑ์และอาหารปรับเพิ่มขึ้น ซึ่งเพิ่มแรงกดดันต่อเงินเฟ้อของประเทศไทยและส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกสินค้าและภาคการท่องเที่ยว	การประสานการดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง รวมทั้งนโยบายเชิงโครงสร้าง เพื่อป้องกันผลกระทบจากการสูงขึ้นของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ และป้องกันราคาค่าจ้างที่สูงขึ้นจากราคาสินค้า (Wage-Price Spiral) ซึ่งจะกระทบต่อการคาดการณ์เงินเฟ้อและเสถียรภาพทางการเงิน
การดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดของประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป	กลาง	นโยบายการเงินที่เข้มงวดของประเทศที่พัฒนา อาจส่งผลการไหลออกของเงินทุนเคลื่อนย้าย นำไปสู่การอ่อนค่าของค่าเงิน และการเทขายหลักทรัพย์ ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ผลกระทบดังกล่าวจะเกิดในประเทศตลาดเกิดใหม่และกำลังพัฒนา	การสร้างความยืดหยุ่นของอัตราแลกเปลี่ยน โดยมีการแทรกแซงอย่างรอบคอบเพื่อรับมือกับตลาดการเงินที่อาจมีความผันผวน และดำเนินนโยบายการเงินที่มุ่งเสริมสร้างเสถียรภาพของระบบการเงิน
ความผันผวนของราคาสินค้าโภคภัณฑ์และราคาพลังงาน	สูง	ความผันผวนของราคาสินค้าโภคภัณฑ์และราคาพลังงานมีแนวโน้มสูงขึ้นท่ามกลางอุปสงค์และอุปทานที่หยุดชะงัก ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้อาจก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ด้านอาหารและพลังงานอย่างฉับพลัน	สร้างมาตรการรองรับผลกระทบจากแรงกดดันด้านต้นทุน รวมทั้งเตรียมพร้อมรับมือกับผลกระทบหากมีปัจจัยอื่นที่มากกระทบ ซึ่งอาจส่งผลให้การคาดการณ์เงินเฟ้อปรับเพิ่มขึ้น
ภัยธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ	กลาง	ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีโอกาสเกิดขึ้นสูง และสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานและสร้างแรงกดดันด้านเงินเฟ้อ	ปรับปรุงโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมเพื่อดูแลกลุ่มเปราะบางให้ดียิ่งขึ้น และใช้กลไกกำหนดราคาคาร์บอน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรเพิ่มการวิจัยและพัฒนา โดยเฉพาะด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ รวมถึงกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งอาจช่วยลดความเสี่ยงต่อสุขภาพและเสริมสร้างการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ตารางที่ 1 : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment Matrix) ของประเทศไทย
ที่มา : คัดเลือกบางประเด็นจาก Thailand: 2022 Article IV Consultation

ทั้งนี้ IMF ได้ให้คำแนะนำเชิงนโยบาย สำหรับรับมือกับความไม่แน่นอน โดยให้ความสำคัญกับการใช้นโยบายการคลังแบบมุ่งเป้าเพื่อดูแลกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบาง การใช้นโยบายดูแลเสถียรภาพระบบการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่เป็นระบบ การให้ความสำคัญกับการแก้หนี้ผ่านมาตรการปรับโครงสร้างหนี้ รวมทั้งเน้นการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อปรับปรุงผลิตภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนนโยบายในการใช้พลังงานสีเขียวเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางพลังงานในระยะยาว ซึ่งคำแนะนำดังกล่าวนี้ถือเป็นการดำเนินนโยบายที่ตอบสนองต่อ VUCA โดยกรณีของประเทศไทย ในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังฟื้นตัว นโยบายการคลังจะทำหน้าที่สนับสนุนการดูแลเศรษฐกิจ เพื่อรักษาเสถียรภาพและความยั่งยืนทางการคลัง ควบคู่กับการรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้เหมาะสม รวมถึงดูแลบรรเทาผลกระทบต่อภาระการดำรงชีพของประชาชนแบบเฉพาะกลุ่ม ขณะที่นโยบายการเงินเน้นการดูแลเสถียรภาพด้านราคาและระบบการเงิน แต่ในระยะถัดไปการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการลงทุนด้านดิจิทัล การปรับโครงสร้างแรงงาน การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตร และมูลค่าสินค้าเกษตร รวมถึงสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถดูแลบริหารความเสี่ยงจากความผันผวนด้านอัตราแลกเปลี่ยนได้ด้วยตนเอง จะเป็นปัจจัยที่รองรับความผันผวนต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ช่องทางใหม่ของการระดมทุน ในยุค “สินทรัพย์ดิจิทัลพีแวนอร์”

บทความโดย

สัณหณัฐ เศรษฐศาสตร์ศาตร์

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

บทนำ

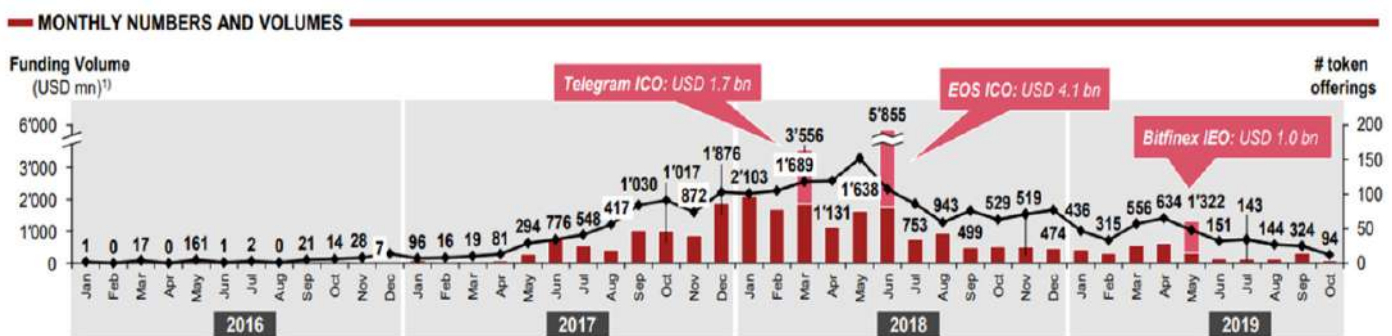
หลังจากเทคโนโลยี Blockchain ได้ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุม (Decentralized) ประกอบกับการพัฒนาคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) หรือสกุลเงินดิจิทัล ทำให้การทำธุรกรรมทางการเงินของโลกเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการผ่านสถาบันการเงินอีกต่อไป และเป็นผลให้เกิดการระดมทุนโดยการเสนอขายโทเคนดิจิทัล (Tokenized funding) หรือ Initial Coin Offering (ICO) ผ่านระบบ Blockchain ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการระดมทุนแบบ Initial Public Offering หรือ IPO ในตลาดหลักทรัพย์ แต่ ICO ทำได้เร็วกว่าและต้นทุนการดำเนินการต่ำกว่า ซึ่ง ICO จะช่วยลดข้อจำกัดเรื่องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของบริษัทที่อยู่ในระยะเริ่มต้นธุรกิจ (Startup) ขณะที่ผู้ลงทุนแบบ ICO ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับความเสียงมากขึ้น ทั้งนี้ ICO มีขั้นตอนเริ่มต้นจาก¹) บริษัทที่ต้องการระดมทุนชี้แจงรูปแบบหรือโครงการที่จะดำเนินการผ่านการเผยแพร่ White Paper หรือหนังสือชี้ชวนลักษณะคล้ายกับ IPO เพื่อเชิญชวนให้นักลงทุนเข้ามาลงทุน 2) นักลงทุนมีความสนใจและต้องการลงทุนหลังจากได้ศึกษา White Paper 3) นักลงทุนนำเงินจริงที่กฎหมายรองรับแลกเปลี่ยนเงินสกุลดิจิทัล เช่น นิทคอยน์ อีเทอเรียม เป็นต้น บนแพลตฟอร์มซื้อขายเงินดิจิทัล 4) นักลงทุนโอนเงินดิจิทัลจากกระเป๋า (Digital Wallet) บนแพลตฟอร์มซื้อขายเงินดิจิทัลไปยังบัญชีของตนเองในระบบ Blockchain 5) นักลงทุนซื้อเหรียญหรือ Token ของบริษัทที่เปิดการระดมทุนด้วยเงินดิจิทัล 6) ระบบ Blockchain จะทำหน้าที่จัดทำ Smart Contract สำหรับการซื้อขาย รวมถึงโอนเงินดิจิทัลไปที่บริษัท และโอน Token เข้าบัญชีของนักลงทุน 7) เมื่อบริษัทระดมทุนได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จะนำเงินดิจิทัลที่ระดมทุนได้ไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินจริง และ 8) บริษัทนำเงินไปลงทุนในโครงการที่ได้ประกาศไว้ใน White Paper

1 https://www.gsbresearch.or.th/wp-content/uploads/2018/06/12MC_ICO_internet_detail.pdf

การระดมทุนด้วยการเสนอขายดิจิทัลโทเคนของโลก

จากรายงาน 6th ICO/STO 2020² ที่จัดทำโดยบริษัท PricewaterhouseCoopers บริษัทตรวจสอบบัญชีชั้นนำระดับโลก แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมการระดมทุนด้วยการเสนอขายดิจิทัลโทเคนทั่วโลกที่ผ่านมามีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงปี 2561 ที่มีการระดมทุนแบบเสนอขาย รวมสูงถึง 1,132 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 19,689.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 179.5 จากปีก่อนที่มีมูลค่าอยู่ที่ 7,043.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังแสดงในภาพที่ 1 อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากปี 2563 การระดมทุนผ่านการเสนอขาย Token มีแนวโน้มขยายตัวในอัตราชะลอลงและเริ่มทรงตัว ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัญหาเรื่องความเชื่อมั่นต่อการลงทุนในลักษณะดังกล่าว ทำให้ส่งผลกระทบต่อปริมาณการลงทุนและจำนวนโครงการอย่างมีนัยสำคัญ

ภาพที่ 1 : ปริมาณการระดมทุนด้วยการเสนอขาย Token ของโลกรายเดือน ตั้งแต่ปี 2559 – 2562
ที่มา : PWC³

³ https://www.pwc.com/ee/et/publications/pub/Strategy&_ICO_STO_Study_Version_Spring_2020.pdf

² https://www.pwc.com/ee/et/publications/pub/Strategy&_ICO_STO_Study_Version_Spring_2020.pdf

การระดมทุนด้วยการเสนอขาย ดิจิทัลโทเคนของไทย

การระดมทุนแบบ Tokenized funding เริ่มเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยในปี 2564 ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการระดมทุนประเภทนี้ โดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในการกำกับดูแลการระดมทุนด้วยการเสนอขายโทเคน โดยมีการจัดทำพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 และประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 16/2561 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการให้ความเห็นชอบ ผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแล

เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมการระดมทุน โดยการเสนอขายโทเคนดิจิทัลอย่างเหมาะสม ซึ่งมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน โดยปัจจุบัน มีผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล (ICO Portal) ที่ได้รับใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจแล้ว 7 ราย ได้แก่ 1) บริษัท ลองรูท (ประเทศไทย) จำกัด (Longroot) 2) บริษัท ที-บ็อกซ์ (ไทยแลนด์) จำกัด (T-BOX) 3) บริษัท เอ็กซ์สปริง ดิจิทัล จำกัด (XSPRING Digital) 4) บริษัท บีเธอร์บ จำกัด (BiTherb) 5) บริษัท คิวบิกซ์ ดิจิทัล แอสเสท จำกัด (Kubix) 6) บริษัท แฟรคชั่น (ประเทศไทย)

จำกัด (Fraction) และ 7) บริษัท โทเคน เอกซ์ จำกัด (Token X) ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมา เกิดการระดมทุนแบบ Tokenized funding สำเร็จในไทย จำนวนเพียง 2 ครั้งเท่านั้น มูลค่ารวมทั้งสิ้นกว่า 2,665.2 ล้านบาท ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 1 โดยจากการรายงานของ ก.ล.ต. (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2565) พบว่า มีคำขอการระดมทุน ICO จำนวน 30 บริษัท ซึ่งอยู่ในระหว่างการขอรับคำปรึกษาหรือนัดหารือประเด็นที่สำคัญ (Pre-consult) กับเจ้าหน้าที่ ก.ล.ต. ก่อนยื่นการระดมทุน ICO

องค์กร/บริษัท	สาขา	ICO Portal	Tokenized fundingในประเทศไทย
บริษัท แอสสิริ จำกัด (มหาชน)	อสังหาริมทรัพย์	บริษัท เอ็กซ์สปริง ดิจิทัล จำกัด (XSPRING Digital)	แอสสิริ ได้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล "สิริ ฮับ" ที่มีอสังหาริมทรัพย์หรือกระแสรายรับจากอสังหาริมทรัพย์เป็นทรัพย์สินอ้างอิง (Real Estate-backed ICO) มูลค่าการระดมทุน 2.4 พันล้านบาท ซึ่งถือเป็นการระดมทุน ICO ตัวแรกของไทย ทั้งนี้ Real Estate-backed ICO เป็นการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลเพื่อนำเงินไปลงทุนในอสังหาริมทรัพย์
บริษัท จีดีเอช ห้าห้าเก้า จำกัด (GDH559) และบริษัท บรอดคาชท์ไทย เทเลวิชั่น จำกัด (BTV)	ภาพยนตร์	บริษัท คิวบิกซ์ ดิจิทัล แอสเสท จำกัด (Kubix)	GDH และ BTV ได้เสนอขาย "DESTINY Token" หรือ "โทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนเดสทินี่" เพื่อระดมทุนการลงทุนโครงการภาพยนตร์บุพเพสันนิวาส 2 ซึ่งมีมูลค่าทั้งสิ้น 265.2 ล้านบาท โดยโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนที่จะออกและเสนอขายในครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 16,087 โทเคน แบ่งเป็น 3 ประเภท ทั้งนี้ ผู้ลงทุนจะได้รับผลตอบแทนจากโครงการในอัตราร้อยละ 2.99 ต่อปี และสิทธิในการรับผลตอบแทนพิเศษจากการร่วมลงทุนในอัตราร้อยละ 2.01 ต่อปี และของสมนาคุณในรูปแบบของโทเคนดิจิทัลเพื่ออรรถประโยชน์ โดยโทเคนมีอายุของโครงการ 2 ปี

ตารางที่ 1 : การระดมทุนแบบ Tokenized funding ในไทย ในช่วงที่ผ่านมา
ที่มา : รวบรวมโดยผู้เขียน

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้เปรียบเทียบการระดมทุนแบบ Tokenized funding ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ซึ่งเป็นประเทศที่นิยมระดมทุนแบบ Tokenized funding โดยพบว่า มีความแตกต่างกันในหลายประเด็น อาทิ ปริมาณการระดมทุน หน่วยงานกำกับดูแล และกฎเกณฑ์/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 2

หัวข้อ	ไทย	สหรัฐอเมริกา
มูลค่าการระดมทุน	<ul style="list-style-type: none"> ช่วงปี 2564-2565 (ค.ศ. 2021-2022) มีการระดมทุนด้วยการเสนอขาย Token จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 76.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การระดมทุนผ่านการเสนอ Token ที่มีมูลค่ามากที่สุดตลอดกาลของสหรัฐ เกิดขึ้นในปี 2564 (ค.ศ. 2021) โดยบริษัท แอสสิริ จำกัด (มหาชน) ระดมทุนผ่าน ICO ได้สำเร็จที่มูลค่า 68.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับโครงการสิริ ฮับ 	<ul style="list-style-type: none"> ปี 2563 (ค.ศ. 2020) มีการระดมทุนด้วยการเสนอขาย Token จำนวน 96 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 1,456 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 4 ของโลก การระดมทุนผ่านการเสนอ Token ที่มีมูลค่ามากที่สุดตลอดกาลของสหรัฐ เกิดขึ้นในปี 2560 (ค.ศ. 2017) โดยบริษัท Filecoin ระดมทุนผ่าน ICO ได้สำเร็จที่มูลค่า 257 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับโครงการ Decentralized Market for Data Storage
หน่วยงานกำกับดูแล	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)	U.S. Securities and Exchange Commission (SEC)
กฎเกณฑ์/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ระดมทุนด้วยการเสนอขาย Token ต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยเฉพาะ ประกอบด้วย 1) พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 หมวด 3 ว่าด้วยการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน และ 2) ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กว.16/2561 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการให้ความเห็นชอบ ผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล ข้อกฎหมายที่สำคัญ ✓ ผู้ออกโทเคนดิจิทัลที่ประสงค์จะเสนอขายโทเคนดิจิทัลต้องได้รับอนุญาตจาก ก.ล.ต. โดยต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น และต้องยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวน โดยระบุวัตถุประสงค์ที่เสนอขายโทเคน ✓ ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ได้รับอนุญาต จะสามารถเสนอขายได้เฉพาะต่อผู้ลงทุนตามประเภทและภายใต้เงื่อนไขที่ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดเท่านั้น ✓ กำหนดให้มีการเสนอขายโทเคนดิจิทัลผ่านผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล (ICO Portal) ที่ได้รับใบอนุญาตจาก ก.ล.ต. เท่านั้น ✓ ผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล (ICO Portal) ที่จะได้รับใบอนุญาตจาก ก.ล.ต. ต้องมีคุณสมบัติหลายประการ อาทิ เป็นบริษัทจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย มีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท มีโครงสร้างการบริหารจัดการงาน มีบุคลากรที่เหมาะสมเพียงพอต่อการประกอบธุรกิจ และหากประกอบธุรกิจอื่นอยู่ก่อน จะต้องไม่ขัดแย้งทางผลประโยชน์กับการเป็น ICO Portal 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ระดมทุนด้วยการเสนอขาย Token ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหลักทรัพย์ (Securities Act) นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในแต่ละรัฐ ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งบริษัท ผู้ประกอบการ และนักลงทุนที่ทำการซื้อขาย Token จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ด้วยเช่นกัน ข้อกฎหมายที่สำคัญ ✓ การขึ้นทะเบียนหลักทรัพย์กับ SEC การเสนอขายหลักทรัพย์ให้แก่ นักลงทุนประเภท Accredited Investor เท่านั้น ✓ การซื้อขายหลักทรัพย์ Token ได้เฉพาะผ่านบริษัท ไบรคเกอร์หรือนายหน้า (Broker-Dealer) ที่ได้รับอนุญาตจาก SEC ✓ การเป็นสมาชิกของ Financial Industry Regulatory Authority ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดระเบียบตนเองและให้คำปรึกษาเกี่ยวข้องกับกฎระเบียบทางการเงินในอุตสาหกรรมการเงิน ✓ การซื้อขายหลักทรัพย์ได้เฉพาะในตลาดหลักทรัพย์ หรือระบบการซื้อขายทางเลือก (Alternative Trading Systems) ที่ได้รับอนุญาตจาก SEC เท่านั้น

บทสรุป

การระดมทุนโดยการเสนอขายโทเคนดิจิทัล (Tokenized funding) มีลักษณะคล้ายกับ IPO ในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งในประเทศไทยมีการระดมทุนประเภทนี้สำเร็จแล้ว จำนวนเพียง 2 ครั้ง มูลค่ารวมทั้งสิ้นกว่า 2,665.2 ล้านบาท และปัจจุบันมีคำขอการระดมทุน ICO จำนวน 30 บริษัท ซึ่งอยู่ในช่วง Pre-consult ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการระดมทุนและผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัลต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะประกอบด้วย 1) พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 หมวด 3 ว่าด้วยการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน และ 2) ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 16/2561

เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการให้ความเห็นชอบผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบการระดมทุนแบบ Tokenized funding ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ พบว่า มีความแตกต่างกันในหลายประเด็น ได้แก่ 1) ปัจจุบัน สหรัฐมีการระดมทุนประเภทนี้สูงกว่าไทยราว 19 เท่า และ 2) ผู้ระดมทุนของไทยจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะอย่างน้อย 2 ฉบับ ขณะที่ผู้ระดมทุนในสหรัฐฯ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหลักทรัพย์ (Securities Act) นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายเกี่ยวกับหลักทรัพย์ในแต่ละรัฐที่มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งผู้ระดมทุนและนักลงทุนที่ทำการซื้อขาย Token จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในแต่ละพื้นที่ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ทั้งไทยและสหรัฐฯ มีหน่วยงานกำกับดูแลการระดมทุนในลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้ การระดมทุนแบบ Tokenized funding จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแก่ภาคธุรกิจไทย โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเติบโตของตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล (สินทรัพย์ดิจิทัลพีเออร์) อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องติดตามทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภารกิจและประชาชนในระยะถัดไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนากำชายแดน ของกรมศุลกากรเพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ กรณีศึกษา ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา The Customs Department's Border Trade Development Strategy for the New Normal Economy: The Case of Sadao Customs House in Songkhla

บทความโดย

เกริกฤทธิ์ ฉายศิริกุล

ผู้อำนวยการส่วนควบคุมทางศุลกากร ด้านศุลกากรภูเก็ต
นักศึกษา วสท. หลักสูตรเสนาธิการทหาร รุ่นที่ 63

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยขึ้นได้ด้วยได้รับความกรุณาให้วิสัยทัศน์ แนวคิด มุมมอง แบ่งปันประสบการณ์ และ
คำแนะนำด้านศุลกากรอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ กริษา เกิดศรีพันธุ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารและการจัดการ กรม
ศุลกากร ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

บทคัดย่อภาษาไทย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการค้าชายแดนภายใต้เศรษฐกิจวิถีใหม่ ปัญหาอุปสรรค และประเด็นท้าทายของการค้าชายแดน ณ ด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์การพัฒนากการค้าชายแดนของ กรมศุลกากรเพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ โดยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ แบบวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร องค์การภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ประกอบการระหว่างประเทศและโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis และ TOWS Matrix จนได้ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญและนำไปสู่การกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนากการค้าชายแดนของกรมศุลกากร เพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ ต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า การค้าชายแดน ณ ด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นการค้าทางบกโดย ผู้ประกอบการระหว่างประเทศนิยมใช้การค้าแบบสากลผ่านระเบียบพิธีการศุลกากร เพื่อ ทำการส่งออก-นำเข้าสินค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ การค้าชายแดนในบริเวณดังกล่าวพบปัญหา และอุปสรรคในด้านการกีดกันทางการค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ปัญหาการจราจร และการขนส่งสินค้า การค่านอกระบบและการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี และการไม่สามารถเปิดใช้งาน ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ได้อย่างเป็นทางการ โดยการค้าชายแดนมีความสำคัญต่อประเทศไทย โดยช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกันและยังช่วยส่งเสริมให้ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของพื้นที่ชายแดน การจ้างงานและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ และ ส่งผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนบริเวณพื้นที่ชายแดนทั้งสองประเทศอันเป็นรากฐานที่ แท้จริงด้านความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนากการค้า ชายแดนของกรมศุลกากรเพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์เชิงรุก 4 ด้าน ได้แก่ (1) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาอำนวยความสะดวกทางการค้าเข้ามาสนับสนุน การพัฒนากการค้าชายแดน (2) การผลักดันให้ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่เป็นต้นแบบประตูการค้า สากลในอนาคต (3) การพัฒนาและจัดระเบียบพื้นที่ รวมถึงเชื่อมโยงระบบการคมนาคมกับประเทศ เพื่อนบ้าน (4) การพัฒนาผู้นำองค์กรรุ่นใหม่ให้มีทักษะการประสานงาน การบริหารจัดการชายแดน และเทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ ยุทธศาสตร์ การค้าชายแดน กรมศุลกากร เศรษฐกิจวิถีใหม่ ด่านศุลกากรสะเดา

Abstract

This study aims to investigate the border trade situation and challenge of Sadao Customs House, Songkhla in the new normal economy, to know about concepts, principles, and theories related to border trade, and to provide the border trade development strategy for the new normal economy environment to the Custom Department. This study employs the use of qualitative and documentary research. The data is collected from in-depth interviews and related literature. Data analysis and synthesis of SWOT analysis and TOWS matrix are used to formulate the border trade development strategy for the new normal economy.

The results reveal that firstly, the border trade at Sadao Customs House, Songkhla is the land border trade, which applies formal Customs clearance for trading activities. Problems and barriers include non-tariff barriers, limitation of development areas, traffic congestion and bottleneck, illegal trade and smuggling as well as delay of new Sadao Customs House operations. Secondly, border trade is an important factor for the sustainable development in Thai economy, especially border provinces. This can also be the basic foundation for national security and international relations. Thirdly, the customs department's border trade development strategy for the new normal economy situation is in SO (strengths combined with opportunities) strategy, which includes (1) applying the digital technology and innovation to support trade facilitation and border trade related activities, (2) promoting Sadao Customs House to be the future of border trade gateway and a modern Customs house model for the country, (3) improving and organizing the Sadao area for better design and linking both infrastructure and transportation to neighboring country, and (4) providing leadership development to management team, especially in coordinated border management skills and digital literacy.

Key Word: Strategy, Border Trade, The Customs Department, New Normal Economy, Sadao Customs House

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากตั้งอยู่ใจกลางของคาบสมุทรอินโดจีนและมีอาณาเขตทางบกติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านมากถึง 4 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ราชอาณาจักรกัมพูชา และประเทศมาเลเซีย จึงเป็นโอกาสให้มีการติดต่อสัมพันธ์ ไปมาหาสู่ และค้าขายกันมาแต่อดีต ผ่านช่องทางการค้าชายแดนต่าง ๆ โดยมีทั้งจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราวและจุด

ผ่อนปรนการค้า กระจายอยู่ในจังหวัดชายแดนมากกว่า 97 ช่องทาง ครอบคลุมพื้นที่ใน 27 จังหวัดทั่วทุกภาคของประเทศ และมีแนวโน้มที่จะเปิดจุดการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา, 2563) นอกจากนี้ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง และการร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลให้การค้าชายแดนและผ่านแดนมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 มีมูลค่ารวมกันมากกว่า 1.32 ล้านล้านบาท โดยมีประเทศมาเลเซียเป็นคู่ค้าที่มีมูลค่าทางการค้าสูงสุด และมีด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นประตูการค้าที่สำคัญที่สุด

ของภาคใต้ (กรมการค้าต่างประเทศ, 2565) และรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการค้าชายแดน โดยบรรจุประเด็นดังกล่าวไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ และยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการค้าชายแดนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจที่เป็นผลจากการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

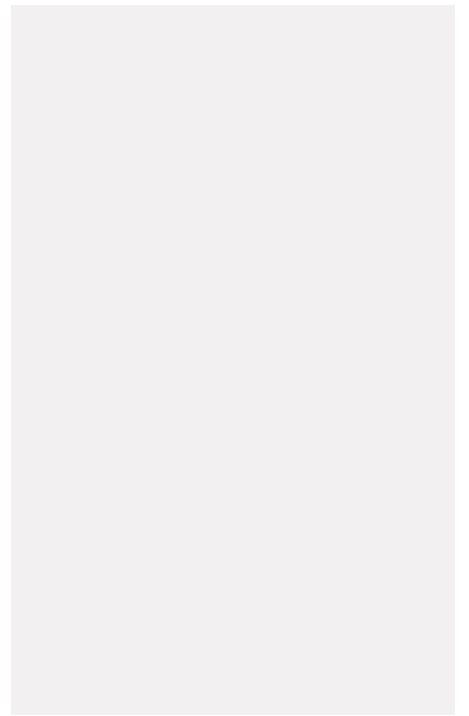
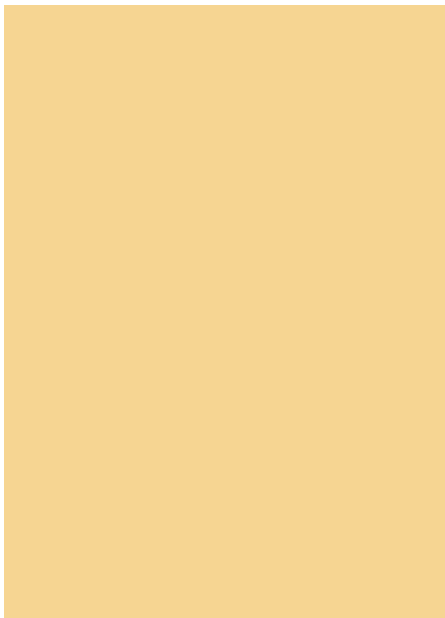

(Disruptive Technology) รวมถึงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงด้านเศรษฐกิจและด้านสาธารณสุขที่เห็นได้ชัด คือ การปิดประเทศ ปิดเมือง หรือการปิดด่านการค้าต่าง ๆ การจำกัดการเดินทาง และการทำงานที่บ้าน (Work From Home) รวมถึงการใช้วิถีชีวิตปกติแบบใหม่ (New Normal) และการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ที่ก่อให้เกิดสภาพเศรษฐกิจวิถีใหม่ (New Normal Economy) ด้วยการทำธุรกรรมและ/หรือการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ในรูปแบบดิจิทัล (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์, 2563; กรุงเทพมหานครออนไลน์, 2564) ทั้งนี้

สภาพเศรษฐกิจวิถีใหม่ ส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดนของไทยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น มาตรการปิดด่านชายแดนของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน มาตรการคัดกรองบุคคลข้ามแดนหรือจำกัดรถสินค้า การฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ มาตรฐานสุขอนามัยของพนักงานขนส่งและพาหนะที่ใช้ขนส่ง มาตรการด้านกฎระเบียบสุขอนามัยพืชและสัตว์ที่ง่ายต่อการเป็นพาหะนำเชื้อโรค รวมถึง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้กับการค้าระหว่างประเทศ การปฏิบัติพิธีการศุลกากร การผ่านแดนของคนและสินค้าด้วยช่องทางระบบดิจิทัลที่อาจส่งผลให้เกิดการค้าชายแดนวิถีใหม่ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยมีกรมศุลกากรและด่านศุลกากร ณ ชายแดนของประเทศที่

เปรียบเสมือนนายประตูลูกค้าทำหน้าที่เป็นโซ่ข้อกลางรองรับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลง สามารถเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานโลก (Global Supply Chain) สามารถปกป้องสังคมจากภัยคุกคามภายนอกประเทศและอำนวยความสะดวกทางการค้าให้เกิดขึ้นอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ (กรมศุลกากร, 2564) จึงควรมีการศึกษาวิเคราะห์ด้วยกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้มียุทธศาสตร์และ/หรือแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมของกรมศุลกากรในการพัฒนาการค้าชายแดนเพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการค้าชายแดนภายใต้เศรษฐกิจวิถีใหม่ ปัญหาอุปสรรค และประเด็นท้าทายของการค้าชายแดน ณ ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน
3. เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์การพัฒนากการค้าชายแดนของกรมศุลกากรภายใต้เศรษฐกิจวิถีใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการค้าชายแดนภายใต้เศรษฐกิจวิถีใหม่ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึง ปัญหาอุปสรรค ปัจจัยแวดล้อมและประเด็นท้าทายของการค้าชายแดน ณ ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา ในระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2564 เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนากการค้าชายแดนของกรมศุลกากรเพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึง ผู้ประกอบการระหว่างประเทศและโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการค้าชายแดน ณ ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา อาทิเช่น

สำนักงานศุลกากรภาคที่ 4 ด้านศุลกากรสะเดา สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา บริษัทในเครืออีวี-เซิร์ฟ บริษัท สหชัยอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด บริษัท ไอพีดี ทรานสปอร์ตแอนอิมพอร์ต เอ็กซ์พอร์ต จำกัด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงสภาพการค้าชายแดนภายใต้เศรษฐกิจวิถีใหม่ ปัญหาอุปสรรค และประเด็นท้าทายของการค้าชายแดน ณ ด้านศุลกากร สะเดา จังหวัดสงขลา
2. ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน
3. มียุทธศาสตร์การพัฒนากการค้าชายแดนของกรมศุลกากรเพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัย

การค้าชายแดน – การค้าชายแดนเป็นการค้าระหว่างประเทศ (International Trade) รูปแบบหนึ่ง ประกอบด้วย การค้าชายแดน (Border Trade) ที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของประชาชนที่อาศัยตามแนวพรมแดนของประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการซื้อขายสินค้าที่มีมูลค่าไม่สูงและอาจไม่มีการส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานทางการค้า และการค้าผ่านแดน (Cross Border Trade) เป็นการขนส่งสินค้าผ่านเข้า-ออกประเทศไทยโดยผ่านประเทศเพื่อนบ้านประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นการนำไปขนส่งต่อหรือใช้อุปโภคบริโภคในประเทศเองก็ได้ สำหรับประเทศไทยเป็นการส่งสินค้าออกผ่านพรมแดนประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดไทยไปยังประเทศที่สาม และการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่สามผ่านพรมแดนประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดไทย ตามความตกลงด้านขนส่งระหว่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน (ตอนใต้) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และสาธารณรัฐสิงคโปร์ (กรมการค้าต่างประเทศ, 2565) ทั้งนี้ การค้าชายแดนของไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่ การค้าผ่านระเบียบพิธีการศุลกากร เป็นการค้าที่ดำเนินการ/ปฏิบัติตามขั้นตอนและข้อกำหนดของทางการและผ่านช่องทางของทางการ คือ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรนการค้า สำหรับการค้าไม่ผ่านระเบียบพิธีการศุลกากร จะมีทั้งการค้าที่ถูกต้องกฎหมายและไม่ถูกต้องกฎหมาย ขึ้นอยู่กับเจตนาและปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของแต่ละพื้นที่ชายแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

เศรษฐกิจวิถีใหม่ – การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจครั้งใหญ่ที่เป็นผลจากการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึง ผลจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 ส่งผลให้การจัดการบางอย่างซึ่งแต่เดิมเคยถูกมองว่าไม่ปกติและ/หรือเป็นกิจกรรมเฉพาะกรณี ได้กลับกลายมาเป็นสิ่งที่พบเห็นกันได้ทั่วไป (Gruenwald, 2020; Jacob et al., 2021)

เช่น การทำธุรกรรมการค้า การเงินการธนาคารและ/หรือประกอบธุรกิจในรูปแบบออนไลน์ (e-Commerce) การทำงานจากบ้าน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์และโซเชียลมีเดียในการติดต่อสื่อสาร ประกอบธุรกิจและค้าขายอย่างเสรีผ่านสื่อออนไลน์ เป็นต้น ทั้งนี้ แนวโน้มการใช้ชีวิตวิถีถัดไปภายหลัง Covid-19 (Next Normal) อาจเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจในอนาคต (ธนาคารกรุงไทย, 2562; ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ยกตัวอย่างเช่น Stay-at-home Economy ที่มีบ้านเป็นที่ทำงาน ห้องประชุม และกิจกรรมบันเทิงต่าง ๆ ผ่านช่องทางดิจิทัล Touchless Society มุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยและสุขอนามัยเป็นสิ่งสำคัญ เทคโนโลยีจึงถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อลดการสัมผัส การจ่ายเงินแบบ e-Payment และการสั่งงานด้วยเสียง (Voice Recognition) หรือจำลองโลกเสมือนจริง (Augmented Reality) และการเกษตรแบบออร์แกนิกเชิงฟื้นฟู (Regenerative Organic) ที่ให้ความสำคัญกับการรักโลกรักสิ่งแวดล้อม คำนี้ถึงความปลอดภัยและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ เห็นได้จากการลดการใช้ภาชนะพลาสติก รถไฟฟ้าอีวี พลังงานทางเลือกหลายรูปแบบ

การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย – ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน โดยทั้งสองประเทศได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตมานานกว่า 65 ปี (ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2500) ซึ่งทั้งสองประเทศมีพื้นที่ทั้งทางบกและทางทะเลติดต่อกัน จึงได้มีการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน จนเกิดเป็นความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างชายแดน ทั้งนี้ ชปา จิตต์ประทุม (2547) และ อรชชา รักษ์ดี (2561) ระบุถึงความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทย-มาเลเซีย ว่าเป็นไปในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน เนื่องจากมีพรมแดนทางบกติดต่อกันยาว 647 กิโลเมตร มีช่องทางการค้าเป็นจุดผ่านแดนถาวรทั้งหมด 9 จุด ได้แก่ จังหวัดสงขลา มีจุดผ่านแดนถาวร สะเดา ปาดังเบซาร์ บ้านประกอบ จังหวัดนราธิวาส มีจุดผ่านแดนถาวร สุโง-โกลก ตากใบ บูเก๊ะตา จังหวัดยะลา มีจุดผ่านแดน เบตง และจังหวัดสตูล มีจุดผ่านแดนถาวร วังประจัน สตูล (ท่าเรือท่ามะลิ) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ทางการค้าที่เกิดขึ้นเกิดจากการค้าขายระหว่างกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน เป็นไปด้วยความสมัครใจและมีผลตอบแทนสูง สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคาขาดแคลนสิ่งอุปโภคและบริโภคระหว่างกันได้ โดยมาเลเซียสามารถพึ่งพาสินค้าเกษตรจากไทย ด้วยข้อจำกัดทางด้านพื้นที่เพาะปลูกของประเทศ ในขณะที่ไทยมีความจำเป็นต้องพึ่งพาสินค้าด้านพลังงาน เช่น น้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซธรรมชาติจากมาเลเซีย

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงโครงการความร่วมมือทางการค้าที่มีความร่วมมือระหว่างกันพบว่า ไทยและมาเลเซียมีความร่วมมือระหว่างกันในหลายระดับทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน อาทิเช่น โครงการความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle : IMT-GT) คณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมสำหรับพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย (Thailand-Malaysia Committee on Joint Development Strategy for border areas: JDS) คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-มาเลเซีย (Joint Commission: JC) คณะกรรมการร่วมทางการค้า (Joint Trade Committee: JTC) รวมถึง มีความตกลงและบันทึกความเข้าใจในสัญญาต่าง ๆ ระหว่างกัน จำนวน 37 สัญญา และในส่วนของภาคเอกชนมีสภาธุรกิจมาเลเซีย-ไทย (Malaysia-Thai Business Council: MTCC) (ทรงพล ธรรมชีวิตน์, 2564; สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2565)

สำหรับด้านการค้าระหว่างประเทศ ประเทศไทยและมาเลเซียเป็นคู่ค้าที่สำคัญมีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศสูงมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นที่มีชายแดนทางบกติดต่อกัน โดยในปี 2564 (มกราคม - ธันวาคม) การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย มีมูลค่าการค้ารวม 335,996 ล้านบาท เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน เพิ่มขึ้น 34.67 % แบ่งเป็นการส่งออกมูลค่า 182,464 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 46.92 % และการนำเข้ามูลค่า 153,532 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 22.52 % ไทยได้ดุลการค้า 28,932 ล้านบาท ด้านการค้าที่มีมูลค่าการค้ารวมสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านศุลกากรสะเดา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 82.94 ของการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย รองลงมา ได้แก่ ด้านฯ ปาดังเบซาร์ (14.83 %) ด้านฯ สุโหง-โกลก (0.89 %) ด้านฯ เบตง (0.77 %) (กรมการค้าต่างประเทศ, 2565) นอกจากนี้ สุระพรรณ จุลสุวรรณ (2558) ระบุว่า ด้านศุลกากรสะเดา เป็นด้านการค้าที่สำคัญที่สุดในบรรดา ด้านศุลกากรทั้งหมด เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในแง่ของมูลค่าการค้าชายแดนและพิธีการศุลกากรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่ พื้นที่บริเวณด่านพรมแดนสะเดา (ด่านนอก) เป็นพื้นที่การค้า

เชิงพาณิชย์และการท่องเที่ยว เนื่องจากมีธนาคาร ร้านเพชรทอง ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด โรงแรม สวนสนุก ดิไวตี้ฟรี ไพรซ์เธียเตอร์ และระบบคมนาคมขนส่งอย่างครบครัน จึงอาจกล่าวได้ว่าด้านศุลกากรสะดวกามีความเป็นศูนย์กลางและมีลักษณะเป็นเมืองมากกว่าด้านอื่นในเขตชายแดนของภาคใต้ หรือในระดับประเทศ ด้านชายแดนสะดวกยังคงเป็นด้านที่มีบทบาททั้งทางเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั่วประเทศ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปองค์กรที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้เพื่อให้ธุรกิจยังอยู่รอดต่อไปได้

ในกรณีการค้าชายแดน ที่มักใช้การซื้อขายแบบ Cash on Trade หรือการข้ามแดนเข้ามาซื้อ-ขายสินค้าอย่าง ที่ รวมถึง การปฏิบัติพิธีการศุลกากรในรูปแบบกระดาษ ได้ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบไป โดยในปัจจุบันเป็นการให้บริการบนพื้นฐานระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ (TCES : Thai Customs Electronic System) ทั้งหมด ซึ่งเชื่อมโยงกับระบบ National Single Window / ASEAN Single Window (NSW/ASW) ระบบการชำระเงิน/ธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบออนไลน์อย่างครบวงจร ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2563) สรุปว่า ปัจจัยที่เกิดจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การขยายตัวของ e-Commerce และการลดมาตรการกีดกันทางการค้า และการลดกระบวนการทางศุลกากร

จะช่วยกระตุ้นให้การค้าชายแดนมีทิศทางขยายตัวมากขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่มีการระบาดของ Covid-19 ส่งผลให้การค้าชายแดนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากเนื่องจากเกิดการใช้มาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษี หรือ NTMs โดยเชื่อมโยงกับมาตรการทางสาธารณสุขต่าง ๆ เช่น ประเทศมาเลเซีย ออกมาตรการปิดด่านชายแดน การควบคุมการสัญจรและการข้ามแดน รวมถึง มาตรการด้านสุขอนามัยเพื่อลดและป้องกันและควบคุมโรคระบาดในส่วนของฝ่ายไทย ตามคำสั่งจังหวัดสงขลา ที่ 3126/2563 เรื่อง ปิดช่องทางเข้า-ออกในราชอาณาจักรของจังหวัดสงขลา สั่ง ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2563 และให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ปิดช่องทางเข้า-ออก

ด้านศุลกากรสะเดา ยกเว้นการเข้า-ออก เพื่อการขนส่งสินค้า พร้อมด้วยคนประจำยานพาหนะขนส่งสินค้าเท่านั้น ทั้งนี้ สิริวิชัย วจูไรรัตน์ และ ประจวบ ทองศรี (2564) พบว่า การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้ประชาชนและผู้ประกอบการเกิดความไม่มั่นใจในเศรษฐกิจของประเทศที่จะนำเข้าสินค้านำเข้าราคาสูงมาเพื่อจำหน่ายในประเทศของตน สอดคล้องกับ นุสรุา เทิงวิเศษ และคณะ (2564) พบว่า ผู้ประกอบการขนส่งสินค้ามีรายได้ลดลงหลังสถานการณ์ Covid-19 และส่งผลให้เศรษฐกิจในประเทศชะลอตัว นอกจากนี้ สถาพร โภภาสานนท์ (2563) ระบุถึง ผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19 ที่ส่งผลให้ขาดความสมดุลต่อห่วงโซ่อุปทานสินค้าโลก โดยประเทศไทยจะได้รับผลกระทบกับสินค้าที่ต้องใช้วัตถุดิบที่นำเข้ามาจากประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในเมืองอู่ฮั่น ซึ่งเป็นหนึ่งในฐานการผลิตสินค้าของประเทศจีน

สำหรับการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีหลายงานวิจัยระบุถึงโอกาสอุปสรรค จุดแข็งและจุดอ่อน ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

โอกาส - สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) ระบุถึงโอกาสจากช่องทางออนไลน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการค้าชายแดน รวมถึง การติดตามข้อมูลข่าวสารด้านนโยบายการค้าชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ Krainara and Routray (2015) และธนาคารแห่งประเทศไทย (2548) ระบุถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมและสนับสนุนการค้าชายแดน ได้แก่ นโยบายภาครัฐที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน โครงการความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคีที่มีประเทศเพื่อนบ้านเป็นสมาชิกร่วมอยู่ด้วย และโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมขนส่งจากไทยไปประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสะดวก รวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระพรรณ จุลสุวรรณ (2558) ที่ระบุถึงโอกาสที่เกิดขึ้นจาก ด้านศุลกากรสะเดาในฐานะประตูการค้าที่มีมูลค่าสูงสุดของประเทศ การใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือต่าง ๆ การมีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอต่อการพัฒนาระบบการอำนวยความสะดวกทางการค้า

ในส่วนของ ฮาริต เวชสิทธิ์ (2558) สรุปว่า สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสต่อการค้าชายแดน ได้แก่ ภาครัฐสนับสนุนการสร้างด่านใหม่ การมีงบประมาณที่เพียงพอ และการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558

อุปสรรค - สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) สรุปว่า การค้าชายแดนของไทยจะยังคงพบกับภัยคุกคามจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 ที่ยังคงแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และอาจส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดนเนื่องจากรัฐบาลของแต่ละประเทศต่างออกมาตรการควบคุมการสัญจรและการข้ามแดนเพื่อลดและป้องกันการแพร่ระบาด ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจบริเวณชายแดนเกิดการชะลอตัวหรือหยุดชะงัก นอกจากนี้ จักรกฤษณ์ ดวงพิสดร (2560) พบว่า กฎระเบียบของกรมศุลกากรและกรมการค้าต่างประเทศมีผลกระทบต่อการจัดการการเคลื่อนย้ายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมข้ามแดนและผ่านแดนมากที่สุดในขณะที่ คณะกรรมาธิการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา (2563) ระบุถึงปัญหาอุปสรรคการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียส่วนใหญ่เป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและระบบ

โลจิสติกส์ทางการค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบิน ชะรอยรัมย์ (2560) ที่ระบุถึงข้อจำกัดด้านกฎระเบียบในการประกอบธุรกิจ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ รวมถึง การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ธนาคาร แห่งประเทศไทย (2548) พบปัญหาและอุปสรรคจากการแข่งขันกันและตัดราคาตัวเองของผู้ประกอบการส่งออก ระเบียบขั้นตอนพิธีการของภาครัฐที่ยุ่งยากซับซ้อน และข้อกำหนดด้านการขนส่งสินค้าของมาเลเซีย

จุดแข็ง - สุบิน ชะรอยรัมย์ (2560) พบว่า จุดแข็งของการค้าชายแดน ณ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและกฎหมาย รวมถึงเทคโนโลยี ที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับ

ความคาดหวังจากผลกำไรยอดขาย และความยั่งยืนในธุรกิจของผู้ประกอบการค้าชายแดน ในขณะที่ ฮาริต เวชสิทธิ์ (2558) และ ลาวัญย์ พงษ์สุวรรณศิริ และ อุษณีย์ พรหมศรียา (2564) ระบุถึงความได้เปรียบในด้านของทำเลที่ตั้งที่มีความเหมาะสมในการเป็นตลาดการค้าชายแดน เป็นสัญลักษณ์ด้านการค้าและการท่องเที่ยวของภาคใต้ และเป็นช่องทางการขนส่งสินค้ากับประเทศมาเลเซีย สอดคล้องกับ สุระพรรณ จุลสุวรรณ (2558) ที่ระบุถึงจุดแข็งของด่านชายแดน สะเดาในด้านบุคลากรงบประมาณ และด้านกายภาพ นอกจากนี้ อังคณา ธรรมสังการ และ สายฝน ไชยศรี (2558) พบว่ามีความนิยมในการใช้เงินสด ทั้งสกุลบาทและริงกิตในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าบริเวณชายแดน รวมถึงความนิยมซื้อและใช้สินค้าอุปโภคบริโภคจากประเทศไทย

จุดอ่อน - สุบิน ชะรอยรัมย์ (2560) ระบุถึงปัญหาการค้าชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ การลักลอบส่งออกหรือนำเข้าสินค้าหนีภาษี ปัญหายาเสพติด การขนส่งทางบกบริเวณด่านชายแดนมีพื้นที่จำกัดและมีความ

แออัดทำให้ขาดความสะดวกในการขนส่ง ความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบทั้งในประเทศและประเทศคู่ค้า และการควบคุมสินค้าบางชนิด สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ปาลิดา สุทธิชี และคณะ (2562) ที่พบว่ากระบวนการผ่านแดนใช้เวลา นานและส่วนใหญ่สูญเสียวเวลาไปกับการคอยหรือเข้าคิวเดินรถ ส่งผลให้มีรถบรรทุกจอดคอย บริเวณด่านทำให้เกิดปัญหาจราจรติดขัด เกิดความแออัด และความคับคั่งของด่านศุลกากร ในขณะที่ ลาวัญย์ พงษ์สุวรรณศิริ และ อุษณีย์ พรหมศรียา (2564) พบปัญหาด้านขาดการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงปัญหาการบริหารจัดการ

ด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อรองรับตลาดการค้าชายแดน นอกจากนี้ ฮาริต เวชสิทธิ์ (2558) พบว่า คุณภาพสินค้าและการบริการยังไม่ได้มาตรฐานสากล การจัดโซนพื้นที่ไม่เป็นระบบ โครงสร้างพื้นฐานและการอำนวยความสะดวกยังไม่พร้อม ทั้งนี้ สุระพรรณ จุลสุวรรณ (2558) กล่าวถึงจุดอ่อนที่ยังไม่มีผู้รับผิดชอบหลักในการบริหารจัดการชายแดน และไม่มีหน่วยงานใดมีอำนาจเต็มในการบริหารจัดการชายแดน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดน – มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การค้าชายแดน อาทิ เช่น ชปา จิตต์ประทุม (2547)

ระบุถึง การมียุทธศาสตร์ประเทศที่ชัดเจน โดยเฉพาะการขยายตลาดการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน การสร้างปัจจัยภายในประเทศให้พร้อม มีการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับให้ทันสมัย สนับสนุนการลดการนำเข้า เพื่อถ่วงดุลการส่งออกที่ลดลง และสร้างสินค้าไทยให้เด่นชัด ได้มาตรฐาน และทำให้ครบวงจร ในขณะที่ ดวงจันทร์ ทรงเจริญ (2560) นำเสนอยุทธศาสตร์การค้าชายแดนด้วยการยกระดับด้านการค้าชายแดนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมเพื่อใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจและสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ เพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาด และสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจบริเวณชายแดน การเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างแหล่งงานในพื้นที่ชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า การท่องเที่ยว การขนส่งระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน และการบริการของ สอดคล้องกับข้อเสนอของ สุระพรรณณ์ จุฬสุวรรณ์ (2558) ฮาริต เวชสิทธิ์ (2558) และคณะกรรมการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา (2563) ที่ได้เสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนด้วยการพัฒนายกระดับด้านการค้าชายแดน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและโลจิสติกส์รองรับการค้าชายแดน การพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศ จุดเดียว (NSW) และการเชื่อมโยงกับอาเซียน (ASW) การผลักดันประเด็นการค้าชายแดนผ่านกรอบทวิภาคีและกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค และการผลักดันการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในขณะที่ อรไท แก้วขาว (2561) ได้เสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการของเจ้าหน้าที่ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ เพิ่มทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงและพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการตรวจสอบสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การปรับปรุงการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการ และการพัฒนาด้านฯ สะเดาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ ยุพาวิดี สมบูรณ์กุล และคณะ (2556) ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาการค้าชายแดนใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) สร้างเจตจำนงทางการเมืองของรัฐบาล (Political Will) ในการวางระบบบริหารจัดการชายแดนอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ 2) สร้างกลไกประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลเพื่อตัดสินใจร่วมกันในบางกรณี 3) ขับเคลื่อนและเชื่อมต่อระบบสารสนเทศภายในและระหว่างหน่วยงาน (NSW) โดยเร่งด่วน 4) จัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานบุคคลให้เพียงพอเพื่อรับกับการเปิดเสรีอาเซียนในปี 2558 และ 5) ขอรับความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Assistance and Cooperation) โดยเฉพาะแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน (Best Practices) จากประเทศที่พัฒนาแล้วในการวางระบบจัดการชายแดน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) ได้ดังนี้

ภาพที่ 1: แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัย แนวคิดทฤษฎี ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ต่างๆ และมีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และสนับสนุนให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชา จำนวน 3 คน (ผู้อำนวยการสำนักงานบุคลากรภาคที่ 4 ผู้อำนวยการสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา และนายด่านศุลกากรสะเดา) ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 1 คน (นักวิชาการศุลกากร) รวมถึง ผู้ประกอบการระหว่างประเทศและ/หรือ โลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน (ผู้ส่งออก-นำเข้าหรือตัวแทนและ/หรือผู้ประกอบการโลจิสติกส์) รวม 7 คน และดำเนินการสัมภาษณ์ในรูปแบบวิดีโอคอล ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2565 – 30 พฤษภาคม 2565

ทั้งนี้ ข้อมูลที่รวบรวมได้จะนำไปผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความแม่นยำ และความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยในการศึกษาวิจัยนี้จะใช้การตรวจสอบด้านวิธีการและการตรวจสอบด้านข้อมูลที่ได้รับ เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการสัมภาษณ์ พร้อมกับการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลด้านเอกสารประกอบด้วย หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบมาประกอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร ปัจจัยภายใน (จุดแข็ง/จุดอ่อน) และปัจจัยภายนอก (โอกาส/อุปสรรค) ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร การสรุปปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ และการกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ SWOT Analysis และสังเคราะห์ข้อมูลผ่านกระบวนการ TOWS Matrix จนได้ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญและนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนของกรมศุลกากร เพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนของกรมศุลกากร เพื่อรองรับเศรษฐกิจ

วิถีใหม่ กรณีศึกษา ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า

1. สภาพการค้าชายแดนภายใต้เศรษฐกิจวิถีใหม่ ปัญหาอุปสรรค และประเด็นท้าทายของการค้าชายแดน ณ ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า การค้าชายแดน ณ ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นการค้าระหว่างประเทศทางบกโดยผู้ประกอบการระหว่างประเทศนิยมใช้การค้าสากลผ่านพิธีการศุลกากรเพื่อทำการส่งออก-นำเข้าสินค้าผ่านช่องทางจุดผ่านแดนถาวร ณ ด้านพรมแดนสะเดา เพื่อส่งสินค้าออกไปประเทศมาเลเซียหรือผ่านไปสู่ประเทศสิงคโปร์ ทั้งนี้ ด้านศุลกากรสะเดาเป็นประตูการค้าที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงที่สุดในปี 2564 (มกราคม 2564 - ธันวาคม 2564) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 82.94 ของการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 48.25 ของการค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึง การเป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ นอกจากนี้ พื้นที่เศรษฐกิจด้านนอก (พื้นที่บริเวณรอบด้านพรมแดนสะเดา) ยังเป็นตลาดการค้าชายแดนที่เป็นแหล่งรวมสินค้าที่นำเข้ามาจากมาเลเซีย สิงคโปร์ และประเทศใกล้เคียง จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นศูนย์รวมสินค้าจากชายแดนไทย-มาเลเซีย ที่มีสินค้าหลากหลายประเภทจัดจำหน่ายเป็นจำนวนมาก สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าทุนประเภทเครื่องจักร อุปกรณ์ไฟฟ้าและอุตสาหกรรม ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ เม็ดพลาสติก รวมถึงของที่ระลึก และยังเป็นด่านฯ ที่ให้นักท่องเที่ยวเดินทางผ่านเข้า-ออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคีหลายโครงการและ/หรือด้านศุลกากรสะเดาจะเป็นประตูการค้าชายแดนที่มีศักยภาพสูง แต่ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในด้านการกีดกันทางการค้าของประเทศเพื่อนบ้าน ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ปัญหาการจราจรและการขนส่งสินค้า การค้านอกนอกระบบและการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี และการไม่สามารถเปิดใช้งานด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ได้อย่างเป็นทางการ

2. สำหรับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน สามารถสรุปได้ว่า การค้าชายแดนเป็นการค้าระหว่างประเทศรูปแบบหนึ่ง โดยมีการทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนทางบกติดต่อกัน ประกอบด้วยการส่งออกและนำเข้าสินค้าผ่านทางจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นทางการตามประกาศกระทรวงมหาดไทยภายใต้พระราชบัญญัติการตรวจคนเข้าเมือง ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรนเพื่อการค้า สำหรับการค้าชายแดนที่เป็นทางการและถูกกฎหมาย ประกอบด้วยการส่งสินค้าออกหรือนำสินค้าเข้า โดยผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าจะต้องปฏิบัติตามพิธีการศุลกากรให้ครบถ้วน ไม่ว่าจะสินค้านั้นจะต้องเสียภาษีอากรในการส่งออกหรือนำเข้าหรือไม่ก็ตาม และจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช

2560 พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พุทธศักราช 2530 (ปรับปรุงถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2565 บังคับใช้พิกัดศุลกากรฮาโมไนซ์ ฉบับปี 2022) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึง ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่ออกตามความในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ในส่วนของการค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย มีช่องทางผ่านแดนรวม 9 แห่ง โดยเป็นจุดผ่านแดนถาวรทั้งหมด ในส่วนของการค้าชายแดน ณ ด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นการค้าผ่านด่านพรมแดนสะเดา ทั้งนี้ การค้าชายแดนมีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมากเนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ ที่สามารถเชื่อมต่อประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนทางบกติดต่อกันได้มากถึง 4 ประเทศ ได้แก่ เมียนมาร์ สปป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย และที่ผ่านมาประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด การค้ารูปแบบดังกล่าวจึงก่อให้เกิดประโยชน์ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกันและยังช่วยส่งเสริมให้โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของพื้นที่ชายแดน การจ้างงานและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ส่งผลดีกับความสัมพันธภาพระหว่างประชาชนบริเวณพื้นที่ชายแดน ทั้งสองประเทศอันเป็นรากฐานที่แท้จริงด้านความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระบบพหุภาคี เช่น AEC GMS IMT-GT BIM-STEAC และทวิภาคี เช่น JDS JC JTC ยังมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือทางการค้าการลงทุนและสนับสนุนให้การค้าชายแดนมีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางการค้าระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง

3. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่ได้คัดเลือกไว้ในเบื้องต้น จำนวน 11 ปัจจัย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการค้าชายแดน จำนวน 5 คน ทำการประเมินน้ำหนักความสำคัญ ระดับผลกระทบและคะแนนถ่วงน้ำหนักในแต่ละปัจจัย โดยผลรวมของคะแนนน้ำหนักความสำคัญของทุกปัจจัยมีค่าเท่ากับ 1.00 เมื่อคะแนนถ่วงน้ำหนักมีค่ามากแสดงถึงความสำคัญและจำเป็นของประเด็นยุทธศาสตร์ที่ต้องให้ความสำคัญและ/หรือเร่งดำเนินการ (Wheelen & Hunger, 2012) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์พบว่า

(1) โอกาส (O) 4 ปัจจัย ประกอบด้วย O1. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทยและมาเลเซีย รวมถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมแบบพึ่งพาอาศัยกันมาอย่างยาวนาน (0.20) O2. เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมทางการค้าในรูปแบบออนไลน์ (0.50) O3. ด่านศุลกากรสะเดามีทำเลที่ตั้งเหมาะสมและอยู่บนเส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลักเชื่อมโยงประเทศไทย มาเลเซียและสิงคโปร์ (1.00) O4. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาประเทศด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เขตเศรษฐกิจพิเศษและการพัฒนาการค้าชายแดน (0.50)

(2) อุปสรรค (T) 2 ปัจจัย ประกอบด้วย T1. ปัญหาการจราจรติดขัด ความแออัดของพื้นที่ชายแดน ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (0.20) T2. มาตรการกีดกันทางการค้าหรืออุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษี (NTBs) ของประเทศเพื่อนบ้าน (0.50)

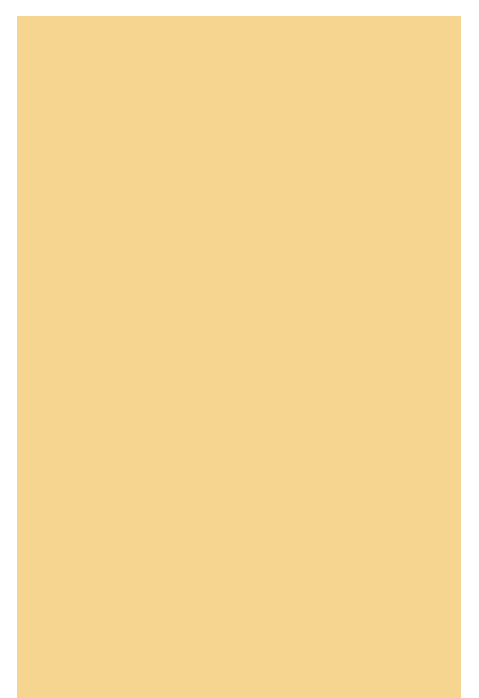
(3) จุดแข็ง (S) 3 ปัจจัย ประกอบด้วย S1. กรมศุลกากรมีระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ (0.40) S2. มีด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่รองรับการค้าชายแดน (0.60) S3. ผู้นำองค์กรมีวิสัยทัศน์ของคนรุ่นใหม่ (0.24)

(4) จุดอ่อน (W) 2 ปัจจัย ประกอบด้วย W1. ปัญหาราจรติดขัด ปัญหาความแออัดในพื้นที่ (0.20) W2. ด่านศุลกากรสะเดามีสภาพพื้นที่คับแคบและแออัด ในขณะที่ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ยังไม่สามารถเปิดใช้งานได้อย่างเป็นทางการ (0.06)

จากผลการวิเคราะห์คะแนนถ่วงน้ำหนัก (ตารางที่ 1) แสดงให้เห็นว่าเมื่อสรุปปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์โดยภาพรวม (Strategic Factor Analysis Summary: SFAS) โดยเลือกเฉพาะปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่มีค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักที่สูงรวมกันทุกด้าน (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) เมื่อนำค่าเฉลี่ยน้ำหนักมารวมกันได้ 4.40 (ค่าเฉลี่ยมาตรฐาน คือ 3.0) (Pearce & Robinson, 2009; Wheelen & Hunger, 2012) พิจารณาได้ว่าการค้าชายแดนด่านศุลกากรสะเดาจังหวัดสงขลา มีปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่สามารถตอบสนองได้ดี (ค่าเฉลี่ยน้ำหนักรวม 4.00 – 5.00) กล่าวคือ มีปัจจัยเชิงโอกาสและจุดแข็งมากกว่ามีจุดอ่อนและอุปสรรคจึงเป็นโอกาสในการพัฒนายุทธศาสตร์การค้าชายแดนในทิศทางเชิงรุกได้ต่อไป ผู้วิจัยจึงได้นำปัจจัยดังกล่าวไปทำการสังเคราะห์ด้วย TOWS Matrix เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ โอกาสและอุปสรรคที่องค์กรหรือหน่วยงานเผชิญอยู่ นำมาจับคู่เพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร และนำมาซึ่งยุทธศาสตร์ทางเลือก 4 ชุด ได้แก่ ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO) ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (WO) ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (ST) และยุทธศาสตร์เชิงรับ (WT) (ตารางที่ 2)

4. ผลการวิจัยทำให้ได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนของกรมศุลกากรเพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ ที่สามารถผลวิจัยนำไปปรับปรุงและพัฒนายุทธศาสตร์ มาตรการและแผนงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องให้เกิดผลเชิงบวกต่อบทบาทและภารกิจกรมศุลกากรให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วยประเด็น

ยุทธศาสตร์เชิงรุก 4 ด้าน ได้แก่
1) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการอำนวยความสะดวกทางการค้าเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดน
2) การผลักดันให้ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่เป็นต้นแบบประตูการค้าสากล
3) การพัฒนาและจัดระเบียบพื้นที่ รวมถึงเชื่อมโยงระบบการคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้าน
4) การพัฒนาผู้นำองค์กรรุ่นใหม่ให้มีทักษะการประสานงาน การบริหารจัดการชายแดนและเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนดังกล่าว ประกอบด้วย เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์และมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ (ตารางที่ 3)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลและกรมศุลกากรควรมีการจัดทำยุทธศาสตร์ร่วมกันเพื่อการพัฒนาการค้าชายแดนเชิงรุกครอบคลุมมิติการพัฒนาคน เศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม อย่างรอบด้านเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเข้ามาปรับใช้และอำนวยความสะดวกให้กับการค้าชายแดน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐานสากล การคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ นิคมอุตสาหกรรม โดยให้โอกาสผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการนำเสนอยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

1.2 รัฐบาลและกรมศุลกากรควรกำหนดให้การเปิดด่านศุลกากรสะอาดแห่งใหม่เป็นวาระแห่งชาติ และมีวาระ “ปีแห่งการพัฒนาการค้าชายแดน” มุ่งพัฒนาให้เป็นด่านศุลกากรต้นแบบรองรับการค้าชายแดนและเศรษฐกิจวิถีใหม่ได้อย่างครบวงจร เพื่อเป็นแม่แบบการพัฒนาการค้าชายแดนให้แก่ประเทศไทยได้ในอนาคต

1.3 รัฐบาลควรมีนโยบายมอบหมายให้กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทและมีอำนาจเต็มในการบริหารจัดการด่านพรมแดนทั่วประเทศ โดยให้กรมศุลกากรมีอำนาจจัดตั้งคณะทำงานบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน ประกอบด้วยหน่วยงานความมั่นคงชายแดน ภาคเอกชนและผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความชัดเจนในการปฏิบัติและสามารถมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 กรมศุลกากรและหน่วยงานความมั่นคงชายแดนที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ โดยนำหลักการบริหารจัดการชายแดนร่วมกันเข้ามาใช้เพื่อยกระดับมาตรฐานในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ผู้ประกอบการระหว่างประเทศและประชาชนในพื้นที่ได้รับคุณภาพบริการที่ดียิ่งขึ้น

2.2 ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ควรบูรณาการความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เพื่อจัดระเบียบ ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว รวมไปถึงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลหรือมีระบบกลางสนับสนุนการอำนวยความสะดวกทางการค้าการลงทุน การจัดการพรมแดน การจราจร การคมนาคม และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เพิ่มทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อยกระดับมาตรฐานการในการปฏิบัติงาน รวมถึงเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาบุคลากรไปสู่การเป็นผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์คนรุ่นใหม่ มีทักษะการประสานงาน การบริหารจัดการชายแดนและเทคโนโลยีดิจิทัล

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะหน่วยงาน กรมศุลกากรและกรณีศึกษา ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา ซึ่งอาจแตกต่างกับหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน เช่น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมการค้าต่างประเทศ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ชายแดน หน่วยงาน CIQ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาจมีบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ รวมถึงภารกิจแตกต่างกันไป นอกจากนี้ ด้านศุลกากรมีสำนักงานกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ ปัจจัยด้านกายภาพพื้นที่ สังคม วัฒนธรรม รูปแบบธุรกิจชายแดนที่แตกต่างกันอาจส่งผลให้การวิจัยแตกต่างกัน ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาที่ครอบคลุมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือพื้นที่ด้านชายแดนภาคอื่น ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อการค้าชายแดนในแต่ละพื้นที่ รวมถึงได้ภาพรวมของยุทธศาสตร์การค้าชายแดนที่เหมาะสมกับประเทศไทยในอนาคต

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในครั้งนี้ แม้จะได้ทำการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และการค้นคว้าจากเว็บไซต์ต่าง ๆ และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แต่ยังมีข้อจำกัดจากแหล่งข้อมูลเพียงไม่กี่ราย ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปผู้สนใจศึกษาควรทำการศึกษาในเชิงปริมาณร่วมด้วย โดยอาจใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed

Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันในระยะต่าง ๆ ของการวิจัย เพื่อสามารถได้รับข้อมูลในหลากหลายมิติและสามารถบริหารจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลในภาพรวมได้ดีกว่า ส่งผลให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง

3.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน เช่น ยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองชายแดน ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ประกอบการค้าชายแดน ยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนด้วยการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน การพัฒนาบทบาทของภาคเอกชนให้เป็นหน่วยนำการพัฒนาการค้าชายแดนในอนาคต เป็นต้น

ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ [1]	น้ำหนักความสำคัญ [2] (0-10)	ระดับผลกระทบ [3] (0-5)	คะแนนถ่วงน้ำหนัก [4] [2]x[3]	ข้อคิดเห็น [5]
ปัจจัยที่เป็นโอกาส				
O1. ประเทศไทยและมาเลเซียมีความสัมพันธ์ที่ดี มีลักษณะ-ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมแบบพึ่งพาอาศัยกันมาอย่างยาวนาน	0.05	4	0.20	ส่งเสริม รักษาและต่อยอดความสัมพันธ์ทางการทูตให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยเฉพาะในมิติการค้าขายแดนของทั้งสองประเทศ และสนับสนุนให้เมืองของการแก้ไขปัญหทางการค้าที่ในระดับรัฐบาลและระดับพื้นที่
O2. เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมทางการค้าในรูปแบบออนไลน์	0.1	5	0.50	พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมทางการค้าในรูปแบบออนไลน์ เข้ามาใช้สนับสนุนการค้าขายแดนในทุกมิติทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน
O3. ด้านบุคลากร: ส.เดา มีทำเลที่ตั้งเหมาะสม อยู่บนเส้นทางหลวงสายเอเชีย หมายเลข 2 (AH-2) และเป็นจุดเชื่อมโยงประเทศไทยมาเลเซียและสิงคโปร์	0.2	5	1.00	เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ถนนมอเตอร์เวย์ การคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศและระหว่างเมือง และวางแผนจัดระเบียบพื้นที่เพื่อสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางของภาคใต้และอาเซียน
O4. รัฐบาลมีวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย "ประเทศไทย 4.0" และสนับสนุนการค้าขายแดนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศ	0.1	5	0.50	วางแผนการพัฒนาพื้นที่ชายแดนสะเดาให้เป็นประตูการค้าขายแดนของภาคใต้และอาเซียน และขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้วิสัยทัศน์เชิงนโยบาย "ประเทศไทย 4.0"
ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค				
T1. ปัญหาการจราจรติดขัด ความแออัดของพื้นที่ชายแดนปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์	0.05	4	0.20	ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ด้านฯ อย่างต่อเนื่องวางแผนจัดระเบียบพื้นที่ให้เป็นระเบียบ ขยายช่องทางจราจรให้เพียงพอต่อการสัญจร และจัดระบบการจราจร ให้ได้มาตรฐานและใช้ระบบ AI เข้ามาใช้วิเคราะห์และแก้ไขปัญหการจราจรในพื้นที่
T2. มาตรการกีดกันทางการค้า หรืออุปสรรคทางการค้าที่มีใช้กัน (NTBs) ของประเทศเพื่อนบ้าน	0.1	5	0.50	สนับสนุนให้ใช้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ดี เพื่อแก้ไขอุปสรรคกีดกันทางการค้าให้ลดน้อยลง เพื่อสนับสนุนการเป็นประตูการค้าขายแดนระหว่างกันในอนาคต

ตารางที่ 1 : แสดงสรุปปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์โดยภาพรวม (Strategic Factor Analysis Summary: SFAS)

ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ [1]	น้ำหนักความสำคัญ [2] (0-10)	ระดับผลกระทบ [3] (0-5)	คะแนนถ่วงน้ำหนัก [4] [2]x[3]	ข้อคิดเห็น [5]
S1. กรมศุลกากรมีระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่รองรับการค้าระหว่างประเทศในทุกรูปแบบและได้มาตรฐานสากล	0.1	4	0.40	ปรับปรุงและพัฒนาระบบ IT/ICT ของกรมศุลกากรให้สามารถรองรับการค้าสากลได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ
S2. มีด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่รองรับการค้าขายแดน รวมถึงมีสถานีรถโดยสารที่การดำเนินงานอย่างเพียงพอและทันสมัย	0.15	4	0.60	เตรียมความพร้อมในการเปิดด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่เพื่อรองรับการค้าขายแดน
S3. ผู้นำองค์กร (ผู้บริหารกรมศุลกากร และนายด่านศุลกากรสะเดา) มีวิสัยทัศน์ของคนรุ่นใหม่ มีนโยบายและทิศทางการทำงานที่ชัดเจน เปิดกว้างพร้อมรับการพัฒนากการค้าขายแดนในรูปแบบเศรษฐกิจดิจิทัล	0.08	3	0.24	สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่มีโอกาสเป็นผู้บริหารกรมศุลกากร/ด่านศุลกากรมากขึ้น สนับสนุนให้เป็นผู้นำที่วิสัยทัศน์และมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาการค้าขายแดน
ปัจจัยที่เป็นจุดอ่อน				
W1. ปัญหาจราจรติดขัด ปัญหาความแออัด และความล่าช้าในการให้บริการข้ามแดนของนักท่องเที่ยวและสินค้า ขาดความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน	0.05	4	0.20	ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ด้านฯ ขยายช่องทางจราจรให้เพียงพอต่อการสัญจร และจัดระบบการจราจรให้ได้มาตรฐานและใช้ระบบ AI เข้ามาใช้วิเคราะห์และแก้ไขปัญหการจราจรในพื้นที่
W2. ด้านศุลกากรสะเดา (ด้านฯ ปัจจุบัน) มีสภาพชำรุดทรุดโทรมและขาดการบำรุงรักษา มีสภาพพื้นที่คับแคบและแออัดรวมทั้งมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาในระยะที่ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ยังไม่สามารถเปิดใช้งานได้อย่างเป็นทางการ	0.02	3	0.06	เพิ่มบทบาทเชิงรุกและสนับสนุนการผลักดันให้มีการเปิดใช้งานด้านฯ สะเดาแห่งใหม่ภายในปี 2565 รวมถึงวางแผนงานและพัฒนาด้านฯ สะเดาปัจจุบันให้เป็นช่องทางสำรองเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ด้านนอก สะเดา
	1.0		4.40	

ตารางที่ 1 : แสดงสรุปปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์โดยภาพรวม (Strategic Factor Analysis Summary: SFAS) (ต่อ)

<p>ปัจจัยแวดล้อมภายใน</p>	<p>จุดแข็ง (S)</p> <p>S1. กรมศุลกากรมีระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่รองรับการค้าระหว่างประเทศในทุก รูปแบบและได้มาตรฐานสากล (0.40)</p> <p>S2. มีด้านศุลกากรสะดวกแห่งใหม่รองรับการค้าชายแดน รวมถึงมีวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ดำเนินงานอย่างเพียงพอและทันสมัย (0.60)</p> <p>S3. ผู้ปัจจัยที่มีวิสัยทัศน์ของกรมใหม่ ยินยอมและทิศทางการทำงานที่ชัดเจน เปิดกว้างพร้อมรับการพัฒนาศูนย์การค้าชายแดนในรูปแบบเศรษฐกิจวิถีใหม่ (0.24)</p>	<p>จุดอ่อน (W)</p> <p>W1. ปัญหาจราจรติดขัด ปัญหาความแออัด และความล่าช้าในการให้บริการบ้าน แคนยอนมักท้องเที่ยวและสินค้า ณ ตำบลพรมแดน (0.20)</p> <p>W2. ด้านศุลกากรสะดวก (ด้านฯ ปัจจุบัน) มีสภาพพื้นที่คับแคบและแออัดรวมทั้งมี พื้นที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนา ในขณะที่ด้านศุลกากรสะดวกแห่งใหม่ยังไม่สามารถ เปิดใช้งานได้อย่างเป็นทางการ (0.06)</p>
<p>ปัจจัยแวดล้อมภายนอก</p>	<p>ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO)</p> <p>S10204 สนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาช่วยความสะดวก การการค้าเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนอย่างต่อเนื่อง</p> <p>S20204 วางแผนการพัฒนาให้ด้านศุลกากรสะดวกแห่งใหม่เป็นต้นแบบประตู การค้าสากลในอนาคตด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสนับสนุนการค้า ชายแดนอย่างเต็มรูปแบบ</p> <p>S203 วางแผนการพัฒนาและจัดระเบียบพื้นที่ รวมทั้งเชื่อมโยงระบบการคมนาคม กับด้านศุลกากรสะดวกแห่งใหม่และประเทศมาเลเซีย</p> <p>S30301 วางแผนพัฒนาตู้ปัจจัยการค้าใหม่ให้มีทักษะด้านการประสานงานระหว่าง ประเทศ การบริหารจัดการชายแดนและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล</p>	<p>ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (WO)</p> <p>W1W202 จัดตั้งคณะทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนเพื่อแก้ไข ปัญหาจราจรและการจัดการพื้นที่ชายแดนร่วมกัน</p> <p>W10204 วางแผนและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสนับสนุนการจัดการ จราจรและพื้นที่ชายแดนอย่างเป็นระบบ</p> <p>W20103 เร่งรัดให้มีการเปิดใช้ด้านศุลกากรแห่งใหม่ภายในปี 2565 และวางแผน การปรับปรุงและพัฒนาด้านฯ สดฯ (ด้านปัจจุบัน) ให้เป็นศูนย์กลางการเจริญร ุ่/ ประชุมอบรม/พัฒนาการค้าชายแดนของภาคใต้</p>
<p>โอกาส (O)</p> <p>O1. ประเทศมีความสัมพันธ์ระหว่างไทยและมาเลเซียดีขึ้น รวมถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมแบบพึ่งพาอาศัย กันมากยิ่งขึ้น (0.20)</p> <p>O2. เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมทางการค้าในรูปแบบ ออนไลน์ (0.50)</p> <p>O3. ด้านศุลกากรสะดวกมีทำเลที่ตั้งเหมาะสมและอยู่บน เส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลักเชื่อมโยงประเทศไทย มาเลเซียและสิงคโปร์ (1.00)</p> <p>O4. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาประเทศด้วย เทคโนโลยีและนวัตกรรม เขตเศรษฐกิจพิเศษและการ พัฒนาการค้าชายแดน (0.50)</p>	<p>ยุทธศาสตร์ป้องกัน (ST)</p> <p>S1S2T1 ส่งเสริมให้ด้านศุลกากรสะดวกแห่งใหม่เป็นต้นแบบการบริหารจัดการ ชายแดนโดยมีระบบเทคโนโลยีทางการค้าเข้ามาช่วยสนับสนุนการแก้ไขปัญหา และเป็นระบบกลางด้านการค้าชายแดนให้แก่มหาภาคส่วน</p> <p>S1S2T2 สนับสนุนให้ด้านศุลกากรสะดวกแห่งใหม่เป็นต้นแบบในการเจรจาแก้ไข ปัญหาการกีดกันทางการค้าด้วยระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ได้มาตรฐานสากลและ เป็นที่ยอมรับของประชาคมเพื่อนบ้าน</p> <p>S2S3T2 สนับสนุนให้ด้านศุลกากรสะดวกเป็นหน่วยนำและเป็น Contact Point ในการแก้ไขปัญหาการค้าทางการค้าในระดับพื้นที่และเป็นหน่วยประสานสร้าง ความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการพัฒนาการค้าชายแดนร่วมกันเพื่อ เป็นต้นแบบปรดการค้าองอาเซียน</p>	<p>ยุทธศาสตร์เชิงรับ (WT)</p> <p>W1T1 วางแผนและจัดระเบียบการใช้พื้นที่ร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ในรูปแบบคณะทำงาน</p> <p>W2T2 เร่งรัดให้มีการเปิดใช้ด้านศุลกากรสะดวกแห่งใหม่ และให้เป็นด้านฯ ต้นแบบ แก่ไข่อุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน (NTBs) ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลได้ มาตรฐานสากลและเ็นที่ยอมรับของทั้งสองประเทศ</p>
<p>อุปสรรค (T)</p> <p>T1. ปัญหาจราจรติดขัด ความแออัดของพื้นที่ชายแดน ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ยังไม่พร้อม และไม่มีความสอดคล้องสนับสนุนด้านชายแดนให้เป็นประตู เศรษฐกิจสำคัญของประเทศ (0.20)</p> <p>T2. มาตรการกีดกันทางการค้า หรืออุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน (NTBs) ของประเทศเพื่อนบ้าน (0.50)</p>		

ตารางที่ 2 : แสดงผลการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนของกรมศุลกากร เพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ กรณีสีกา ด้านศุลกากรสะดวก จังหวัดสงขลา

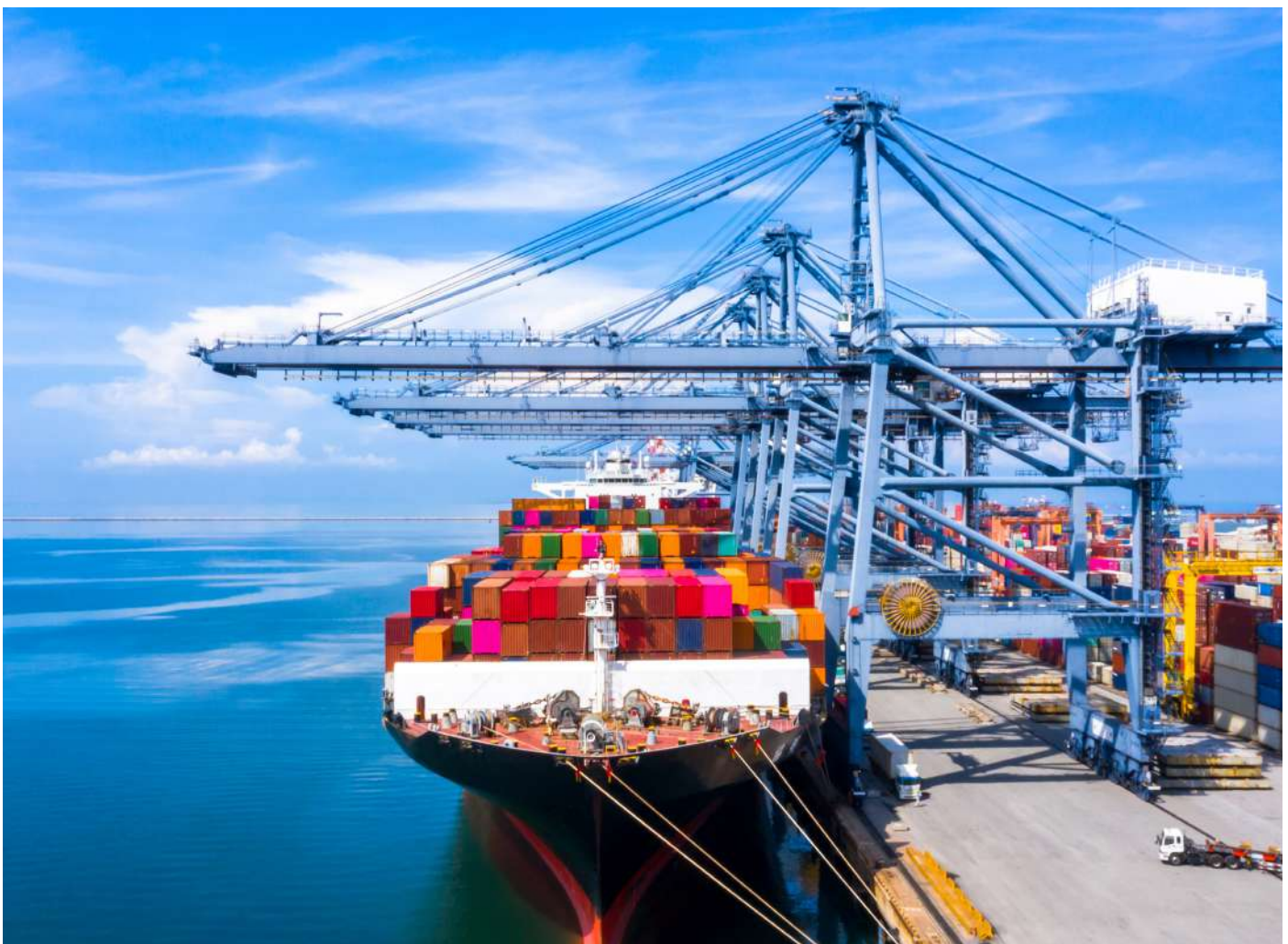
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการอำนวยความสะดวกทางการค้าเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดน	
เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	มาตรการ
1. มีระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นระบบกลางสนับสนุนการค้าชายแดนอย่างครบวงจร	1. กรมศุลกากรมีนโยบายสนับสนุนให้มีระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นระบบกลางสนับสนุนการค้าชายแดนอย่างครบวงจร
2. มีโครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการค้าชายแดน	2. นำเสนอและพัฒนาโครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการค้าชายแดนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. มีคณะทำงานพิจารณาและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการค้าชายแดน	3. จัดตั้งคณะทำงานพิจารณาและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการค้าชายแดน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการค้าชายแดนด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา ทุกภาคส่วน
	4. จัดสรรงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์สนับสนุนโครงการดังกล่าวเป็นการเฉพาะ
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลักดันให้ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่เป็นต้นแบบประตูการค้าสากล	
เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	มาตรการ
1. มีแผนการพัฒนาให้ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่เป็นต้นแบบประตูการค้าสากลในอนาคต	1. เร่งรัดให้รัฐบาล โดย กรมศุลกากรและด่านศุลกากรสะเดา มีวาระ “ปีแห่งการพัฒนาการค้าชายแดน” และนำเสนอแผนการพัฒนาระยะสั้นและระยะยาวให้ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่เป็นต้นแบบประตูการค้าสากล
2. มีโครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการค้าชายแดน ณ ด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา	2. นำเสนอและพัฒนาโครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการค้าชายแดนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าได้มาตรฐานสากล	3. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิทัศน์ โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการค้าชายแดนและการคมนาคมขนส่งให้ได้มาตรฐานสากล
	4. จัดสรรงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์สนับสนุนโครงการดังกล่าวเป็นการเฉพาะ
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและจัดระเบียบพื้นที่รวมถึงเชื่อมโยงระบบการคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้าน	
เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	มาตรการ
1. มีแผนการจัดระเบียบ ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการค้าชายแดนและการคมนาคมขนส่งให้ได้มาตรฐาน	1. วางแผนและจัดระเบียบการใช้พื้นที่ให้คุ้มค่า เหมาะสมและมีระบบคมนาคมขนส่งที่ได้มาตรฐาน โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่
2. มีคณะทำงานจัดระเบียบ ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ให้มีความพร้อมรองรับการค้าชายแดนและการเชื่อมโยงระบบคมนาคมกับประเทศมาเลเซีย	2. จัดตั้งคณะทำงานจัดระเบียบ ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ด้านพรมแดนสะเดา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการค้าชายแดนทุกภาคส่วน
3. มีการเจรจาการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกันระหว่างสองรัฐ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	3. จัดให้มีการเจรจาพัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกันระหว่างสองรัฐ โดยใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้ว

ตารางที่ 3 : แสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาค้าชายแดนของกรมศุลกากร เพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ กรณีศึกษา ด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาผู้นาองค์กรรุ่นใหม่ให้มีทักษะ-การประสานงาน การบริหารจัดการชายแดนและเทคโนโลยีดิจิทัล

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	มาตรการ
1. มีแผนพัฒนาผู้นาองค์กรรุ่นใหม่ให้มีทักษะด้านการประสานงานระหว่างประเทศ การบริหารจัดการชายแดนและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	1. มีโครงการพัฒนาผู้นาการค้าชายแดน สนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านการประสานงานระหว่างประเทศ การบริหารจัดการชายแดนและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
2. มีแผนความก้าวหน้าทางอาชีพให้แก่ผู้บริหารกรมศุลกากร “ผู้บริหารรุ่นใหม่หัวใจพัฒนาการค้าชายแดน”	2. มีโครงการ Fast Track เปิดโอกาสให้บุคลากรที่เป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ มีโอกาสเข้าไปทำงานในพื้นที่ประตูการค้าที่สำคัญของประเทศและมีส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบ
3. มีช่องทางติดต่อสื่อสารและสร้างเครือข่ายผู้นาการค้าชายแดนของกรมศุลกากร รวมถึง ระบบติดตามการพัฒนาทักษะของผู้นารุ่นใหม่อย่างรอบด้าน	3. พัฒนาช่องทางการฝึกอบรมทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ การติดต่อสื่อสาร และการสร้างเครือข่ายผู้นาการค้าชายแดนของกรมศุลกากรผ่านสื่อดิจิทัล และโซเชียลมีเดียที่เกี่ยวข้อง
	4. จัดสรรงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์สนับสนุนโครงการดังกล่าวเป็นการเฉพาะ

ตารางที่ 3 : แสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาค้าชายแดนของกรมศุลกากร เพื่อรองรับเศรษฐกิจวิถีใหม่ กรณีศึกษา ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา (ต่อ)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

กรมการค้าต่างประเทศ. (2558). Policy interview: นโยบายการพัฒนาการค้าชายแดนนำร่อง
แม่สอด-เมียวดี โมเดล. วารสารการค้าชายแดน, ฉบับปฐมฤกษ์ (มกราคม – มีนาคม 2558), 4-7.

กรมศุลกากร. (2563). รายงานประจำปี 2563. กรุงเทพมหานคร: กรมศุลกากร, 2564.

คณะกรรมการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา. (2563). การส่งเสริมการค้าชายแดน:
ชายแดนไทย-มาเลเซีย-สิงคโปร์. รายงานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ
วุฒิสภา.

จักรกฤษณ์ ดวงพัศตรา. (2560). กฎระเบียบโลจิสติกส์และการค้าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม
ที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายสินค้าข้ามแดนและสินค้าผ่านแดน. วารสารการขนส่งและ
โลจิสติกส์, 10(1), 7-24.

ชปา จิตต์ประทุม. (2547). ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย, ใน วัชรินทร์ ยงศิริ, บรรณาธิการ,
การค้าชายแดนไทยกับอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงจันทร์ ทรงเจริญ. (2560). บทความยุทธศาสตร์การค้าชายแดน. สุราษฎร์ธานี: ศูนย์ปฏิบัติการ
ข้อมูลข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ สปข.5 (IOC-Region 5).

ทรงพล ธรรมชีวทัศน์. (2564). การบริหารจัดการชายแดนไทย – มาเลเซีย. วารสารมุมมองความมั่นคง,
5 (ตุลาคม 2563 – มกราคม 2564), 49-54.

ธนาคารกรุงไทย. (2562). ทิศทางเศรษฐกิจและธุรกิจในยุค New Normal. Krungthai Compass.
กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงไทย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2548). การค้าชายแดนไทยกับเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ: มาเลเซีย พม่า จีน
ตอนใต้ ลาว และกัมพูชา. รายงานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). The Next Normal ส่องเทรนด์ความปกติถัดไป หลังโควิด-19.
BOT พระสยาม Magazine. 6 (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2563), 8-9.

นุสรรา เทีงวิเศษ ดาราวลี แก้วเมือง และพรพรพร เครือวงษ์. (2564). การศึกษาผลกระทบจาก
สถานการณ์โควิด-19 ต่อธุรกิจขนส่งสินค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก. รายงานการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 1-14.

ปาไลดา สุทธิชัย นิกร, ศิริวงศ์ไพศาล และ วนัฐฉัตรพงษ์ คงแก้ว. (2562). การจำลองสถานการณ์ การขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุกข้ามพรมแดนไทย-มาเลเซีย กรณีศึกษา ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร. 13(2), 1-12.

ยุพาวดี สมบูรณ์กุล, สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร, สมมาตร จุลิกพงศ์, เสาวณี จุลิรัชนีกร, ชีรศักดิ์ จินดาบถ, กุลวดี ลีมอุลันโน, สิทธิชัย ศุภผล และนุรีมันต์ หลงหนี. (2556). รูปแบบระบบ การจัดการด้านพรมแดนสะเดา จังหวัดสงขลา. รายงานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ลาวัณย์ พงษ์สุวรรณศิริ และ อุษณีย์ พรหมศรียา. (2564). รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส: เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 40(2), 65-79.

ศุภชัยวิชัยกสิกรไทย. (2563). New Normal ทำทนายการปรับตัวของธุรกิจขนส่งอาหารผ่านพรมแดนของ ไทยจนกว่า COVID-19 จะคลี่คลาย. KasikomThai Econ Analysis: Current Issue. 26(3121), 1-5.

สุบิน ชะรอยรัมย์. (2560). สภาพแวดล้อมภายนอกกับความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจการค้า ชายแดน : กรณีศึกษาอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. เอกสารวิจัยอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

สุระพรรณ จุลสุวรรณ. (2558). แนวทางการพัฒนาด้านชายแดนสะเดา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัย ราชภัฏสงขลา.

สิริวิวัฒน์ จุไรรัตน์ และ ประจวบ ทองศรี. (2564). ผลกระทบการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย อำเภอ เบตง จังหวัดยะลา ในช่วงวิกฤต Covid-19 กรณีศึกษา ตำบลเบตง. ผลงานวิจัยเสนอการประชุม วิชาการการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ ครั้งที่ 20 ระหว่างวันที่ 30 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2564 ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา.

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. (2563). เศรษฐกิจหลัง COVID-19 พลิกวิกฤตเป็นโอกาส. วารสาร สนค. 10(108), 3-7.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน กับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2563. รายงานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อรชา รักดี. (2561). 6 ทศวรรษความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย: เพื่อนบ้านที่แนบแน่น. วารสาร อัล-ฮิกมะฮ์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี. 8(15), 181-190.

อรไท แก้วขาว. (2561). การศึกษากระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้านการปฏิบัติพิธีการนำเข้าและส่งออกสินค้า ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อังคณา ธรรมสังการ และ สายฝน ไชยศรี. (2558). พฤติกรรมการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียในจังหวัดสงขลา. รายงานการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ฮาริต เวชสิทธิ์. (2558). การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย: ยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าชายแดนด่านวังประจัน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กรมการค้าต่างประเทศ. (2565). รายงานสถิติการค้าชายแดนผ่านแดน ปี 2562-2564 (ม.ค.-ธ.ค.). สืบค้นวันที่ 9 เมษายน 2565. จาก <https://www.dft.go.th/bts/trade-report>

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2564). “New Normal” คืออะไร? เมื่อโควิด-19 พลักรเราสู่ชีวิต “ปกติวิถีใหม่”. สืบค้นวันที่ 22 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.bangkokbiznews.com>

สถาพร โอภาสานนท์. (2563). การจัดการโลจิสติกส์ ในช่วงวิกฤตโรคระบาด: การปรับตัวทางธุรกิจสู่ภัยโควิด 19: COVID-19: BUSINESS SURVIVAL by TBS. TBS Insights 2020. สืบค้นวันที่ 22 มีนาคม 2565 จาก <https://www.tbs.tu.ac.th>

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2563). ข้อมูลประเทศมาเลเซีย (Malaysia). สืบค้นวันที่ 8 มกราคม 2565 จาก <https://www.parliament.go.th>

การสัมภาษณ์

คณิต มีปัด, นายด่านศุลกากรสะเดา. สัมภาษณ์. 23 เมษายน 2565.

ฉัตรสุดา ชุมแสง, พาณิชยจังหวัดสงขลา. สัมภาษณ์. 25 เมษายน 2565.

ประสงค์ อิมประพันธ์ตรี, กรรมการผู้จัดการ บริษัท ไอพีดี ทรานสปอร์ตแอนด์อิมพอร์ตเอ็กซ์พอร์ต จำกัด. สัมภาษณ์. 20 เมษายน 2565.

พิภพ พุทธสุข, นักวิชาการศุลกากรชำนาญการ หัวหน้าฝ่ายควบคุมและตรวจสอบทางศุลกากร ด้านศุลกากรสะเดา. สัมภาษณ์. 3 พฤษภาคม 2565.

ไพโรจน์ ชัยจิระธิกุล, รองประธานกรรมการ บริษัท สหชัย อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด. สัมภาษณ์. 23 เมษายน 2565.

ยุทธนา พูลพิพัฒน์, ผู้อำนวยการสำนักงานศุลกากรภาคที่ 4. สัมภาษณ์. 21 เมษายน 2565.

ศิวกกร วิชากิจ, รองประธานกรรมการบริษัทในเครือวี-เซิร์ฟ (V-SERVE GROUP) และผู้อำนวยการสาขาภาคใต้. สัมภาษณ์. 25 เมษายน 2565.

ภาษาอังกฤษ

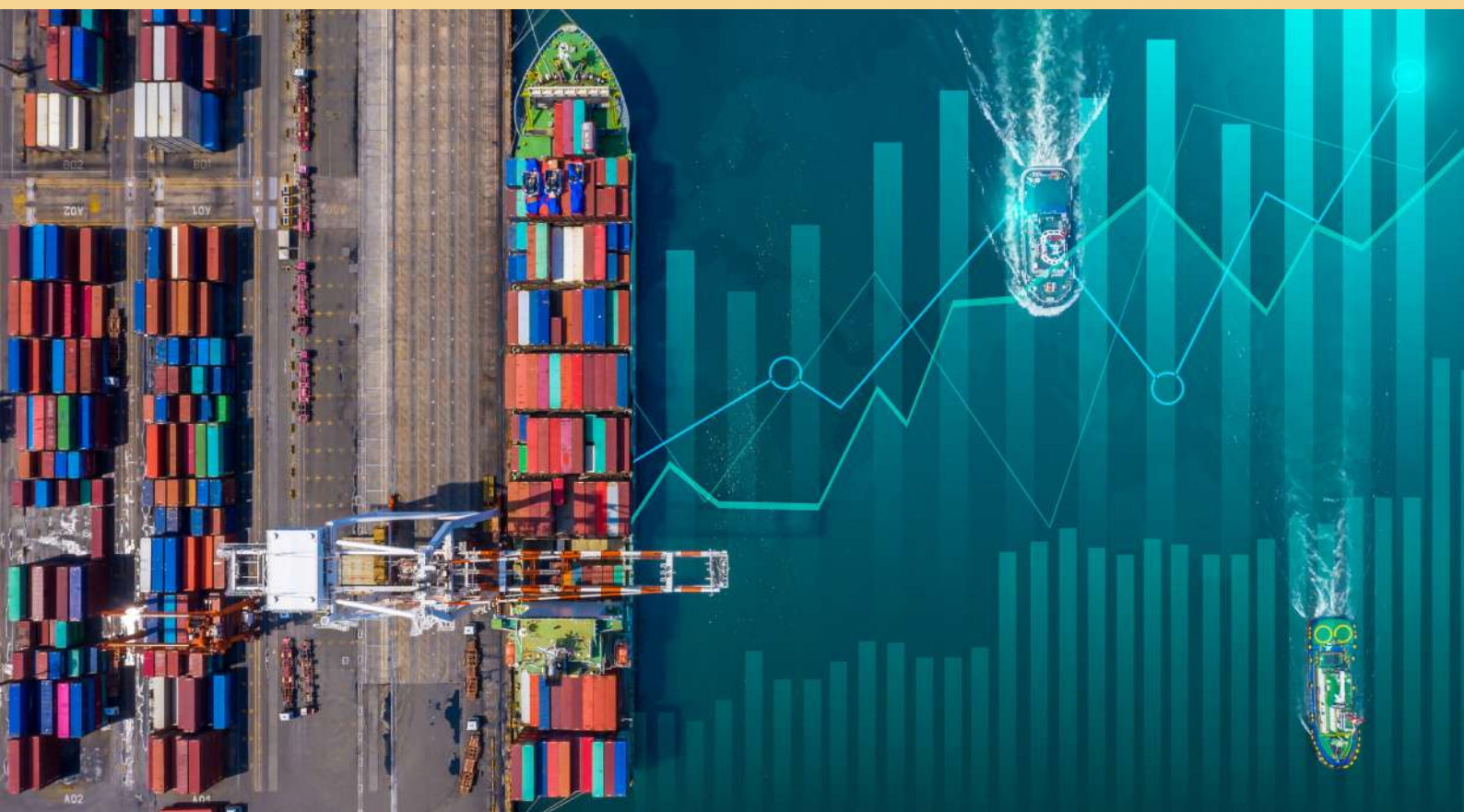
Gruenwald, H. (2020). Covid-19 New Normal Economy. Project: Corona & Collateral Damage. Retrieved February 3, 2022, from www.researchgate.net.

Jacobs, J., Delledonne, M., Palandrani, P., & Little, A. (2021). Key Themes for the New Normal Economy. GLOBAL X ETFs RESEARCH. May 2021, 1-10.

Krainara, C., & Routray, J.K. (2015). Cross-Border Trades and Commerce between Thailand and Neighboring Countries: Policy Implications for Establishing Special Border Economic Zones. *Journal of Borderlands Studies*. 30(3), 345-363.

Pearce, J.A., & Robinson, R.B. (2009). *Strategic Management: Formulation, Implementation and Control* (11th ed.). Boston: McGrawHill.

Wheelen, T.L., & Hunger, J.D. (2012). *Strategic Management and Business Policy: Toward Global Sustainability* (13th ed.). New Jersey: Pearson Education.

เหตุการณ์สำคัญ ในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือ 60 ปี สศค. ภารกิจเพื่อแผ่นดิน จัดทำโดยคณะทำงานด้านการจัดทำหนังสือที่ระลึกเนื่องในโอกาสครบรอบวันสถาปนาสำนักงานเศรษฐกิจการคลังปีที่ 60 เรียบเรียงโดยวารสารการเงินการคลัง

ประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 บริบทโลกเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ และมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศทั่วโลกอย่างน้อย 2 มิติคือ มิติแรก เกิดมหาอำนาจใหม่ คือ สหภาพโซเวียตที่มีการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ และสหรัฐอเมริกาที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยต่างฝ่ายต่างขยายความเชื่อในระบอบการปกครองของตนไปยังประเทศต่าง ๆ ขณะที่สหรัฐฯ พยายามเผยแพร่การปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยไปสู่ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศอาณานิคมที่เพิ่งประกาศเอกราช ผ่านการให้ความช่วยเหลือทางการเงินของ World Bank และ IMF เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้

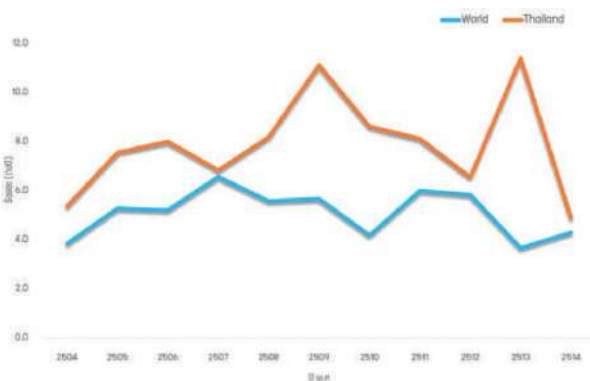
ในเวลานั้น มหาอำนาจใหม่ทั้ง 2 ประเทศเล็งการเผชิญหน้ากันโดยตรง เพราะตระหนักถึงมหันตภัยของระเบิดนิวเคลียร์ จึงเกิดสงครามตัวแทน (สงครามเย็น) ของทั้ง 2 ฝ่ายในหลายภูมิภาคของโลกแทน และสงครามตัวแทนที่สร้างความหวาดวิตกไปทั่วภูมิภาคเอเชียรวมถึงไทยมากที่สุด คือสงครามอินโดจีน ในเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ซึ่งสหรัฐฯ มองประเทศไทยเป็น strategic location ในการสนับสนุนกำลังพลและด้วยความกลัวคอมมิวนิสต์จะยึดประเทศ รัฐบาลไทยจึงอนุญาตให้สหรัฐฯ เข้ามาตั้งฐานทัพหลายแห่ง

มิติต่อมาคือ การเกิดระบบการเงินโลกใหม่ สหประชาชาติจัดตั้ง World Bank กับ IMF เพื่อให้ความช่วยเหลือกับประเทศสมาชิกหลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 การเป็นสมาชิก World Bank และ IMF ทำให้ไทยได้รับความช่วยเหลือจากทั้ง 2 องค์กรมาก กล่าวคือ ธนาคารโลกให้ความช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการพัฒนาประเทศ ให้คำปรึกษาทาง วิชาการและเทคนิค ส่วน IMF ทำหน้าที่สนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศทางการเงิน การเสริมสร้างเสถียรภาพอัตราแลกเปลี่ยน และให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศสมาชิกที่ประสบปัญหาดุลการชำระเงิน ซึ่งมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติ

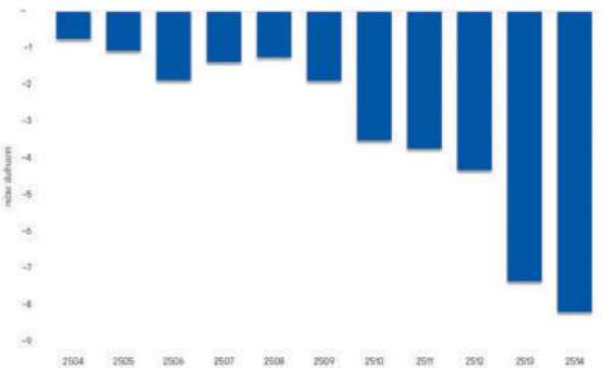
ในส่วนของบริบทประเทศไทย หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษ กดดันให้ไทยมีสถานะเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม แต่สหรัฐฯ เห็นว่า ขบวนการเสรีไทยเข้าร่วมกับสหรัฐฯ ต่อต้านฝ่ายอักษะ และด้วยความพยายามของทุกฝ่ายสุดท้ายไทยรอดพ้นจากสถานะนั้น ในด้านความมั่นคง ไทยต้องเผชิญกับปัญหาร่วมในภูมิภาคคือปัญหาคอมมิวนิสต์แทรกซึมในชนบทมากขึ้น โดยในปี 2494 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยประกาศให้การสนับสนุนการปฏิวัติประชาชนด้วยวิธีรุนแรงและการทำสงครามยืดเยื้อ และในด้านเศรษฐกิจ สงครามโลกส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างรุนแรง ค่าเงินบาทตกต่ำและเงินเฟ้อ เนื่องจากความจำเป็นในการพิมพ์เงินออกมาใช้ในช่วง สงคราม ทุนสำรองเงินตราไม่เพียงพอต่อการบูรณะประเทศ และรายได้รัฐบาลไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย

ช่วงฟื้นตัวหลังภาวะสงคราม ในปี 2504-2514

ระหว่างปี 2504 - 2514 เป็นช่วงที่ประเทศต่าง ๆ ฟื้นตัวจากภาวะสงครามและมุ่งพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจทั่วโลกและเศรษฐกิจไทยค่อนข้างมีเสถียรภาพโดยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5.1 และ 7.9 ตามลำดับ (ภาพที่ 1) ทุนสำรองเงินตราของประเทศมีมากขึ้น แบงก์ชาติสามารถเก็บเงินตราต่างประเทศเข้าทุนสำรอง ค่าเงินบาทคงที่ และเสถียรภาพทางการเมืองอยู่ในระดับสูง

ภาพที่ 1 : อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยเทียบกับโลก
ที่มา : World Development Indicators

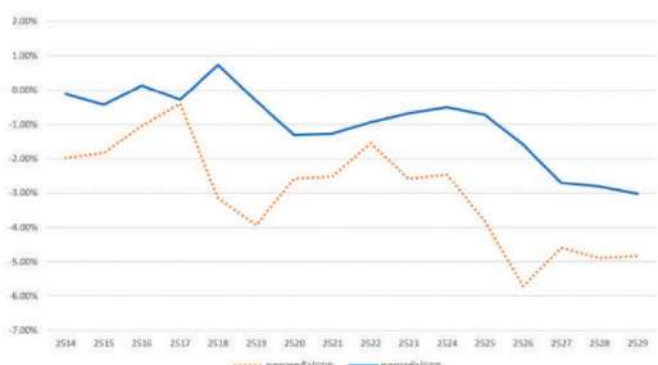
ภาพที่ 2 : ดุลงบประมาณของไทย ปีงบประมาณ 2504 - 2514
ที่มา : กรมบัญชีกลาง และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทว่าภัยคอมมิวนิสต์ ยังคุกคามความสงบภายในและทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้นรัฐบาลจึงเร่งสร้างความเจริญในชนบทซึ่งเป็นกลยุทธ์ สำคัญในการต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ ควบคู่กับการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ที่วางไว้ โครงการลงทุนในประเทศช่วงนี้เกือบทั้งหมดเป็นของภาครัฐ (ภาคเอกชนไทยยังไม่มีบทบาท) ซึ่งเน้นการพัฒนาด้านการคมนาคม การสาธารณสุข ฝึกอบรม การศึกษา สาธารณสุข ระบบชลประทาน การประปา และการผลิตไฟฟ้า เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนไทย ให้ประชาชนมีต้นทุนการดำเนินชีวิตต่ำลง และสร้างรากฐานไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ช่วยให้ภาคเอกชนเติบโตได้ในระยะต่อไป อย่างไรก็ตาม ภาครัฐยังคงมีปัญหางบประมาณขาดดุลเรื้อรังมาตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ภาพที่ 2) จึงต้องอาศัยการกู้ยืมเงินทั้งจากแหล่งภายในและต่างประเทศ

เศรษฐกิจไทยเผชิญวิกฤติรอบด้าน ในปี 2515-2529

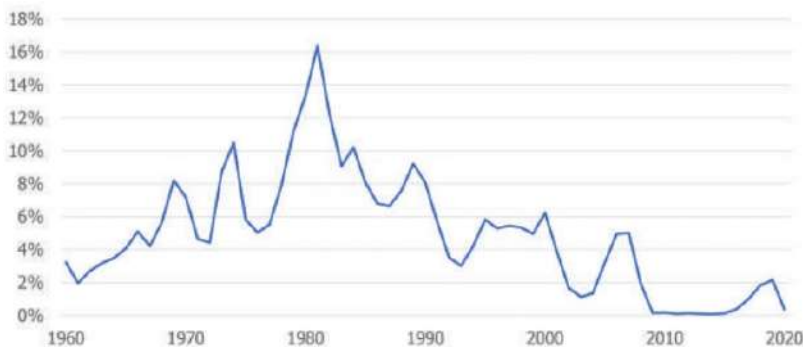
เศรษฐกิจไทยเผชิญแรงกดดันหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นตลาดการเงินโลกที่ผันผวนมาก วิกฤติราคาน้ำมันโลก 2 ครั้ง ทั่วโลกเผชิญกับเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยสูง เศรษฐกิจตกต่ำขาดแคลนสภาพคล่อง และยังเผชิญกับวิกฤติสถาบันการเงินในประเทศ 2 ครั้ง การลดค่าเงินบาท 3 ครั้ง และวิกฤติการเงินนอกระบบนอกจากนี้ ภัยคอมมิวนิสต์ ยังคุกคามไทยอย่างหนัก ความหวังที่โชติช่วงอย่างเดี่ยวของประเทศคือการค้นพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย นำไปสู่การพัฒนาโครงการ Eastern Seaboard ที่ผลักดันประเทศไทยสู่ยุคโชติช่วงชัชวาลอย่างแท้จริงในระยะต่อมา กล่าวคือ เศรษฐกิจการเงินโลกปลายปี 2514 ตลาดการเงินโลกผันผวนตามที่ประธานาธิบดีนิกสัน ประกาศว่า ธนาคารกลางสหรัฐขอยกเลิกการรับแลกเปลี่ยนดอลลาร์เป็นทองคำจากธนาคารกลางทุกประเทศ ซ้ำเติมด้วยวิกฤติราคาน้ำมันโลก 2 ครั้ง ในปี 2516 และปี 2522 ซึ่งวิกฤติครั้งหลังสร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยรุนแรงมาก มีหน้าซ้าสถานการณ์ยังถูกซ้ำเติมจากสงครามระหว่างอิรักกับอิหร่าน ราคาน้ำมันยิ่งเพิ่มขึ้น และกดดันให้เงินเฟ้อเร่งตัวขึ้น ธนาคารกลางสหรัฐซึ่งเป็นผู้ชี้้นำคนสำคัญในตลาดการเงินโลกตัดสินใจใช้นโยบายการเงินเข้มงวดเพื่อควบคุมเงินเฟ้อและรัฐบาลสหรัฐดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุล (Twin Deficits) (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 : ดุลการค้าและดุลการคลังเทียบกับ GDP ของสหรัฐ
ปี 2514 - 2529
ที่มา : Bureau of Economic Analysis, U.S. Department of
Commerce

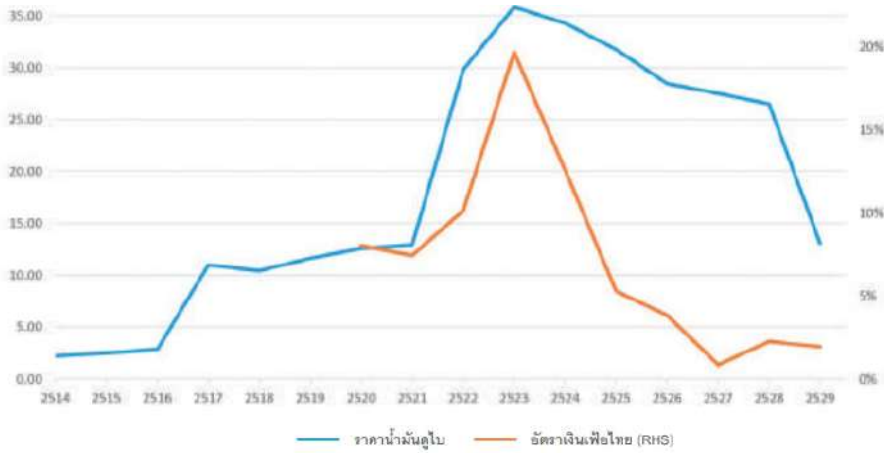
ผลจากการใช้นโยบายการเงินเข้มงวด ของสหรัฐ
ที่ปรับตัวสูงขึ้นเกือบร้อยละ 20 ต่อปี ในช่วงต้น
ทศวรรษ 1980s (ภาพที่ 4) ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ย
ในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะอัตราดอกเบี้ย
เงินกู้แบบ ลอยตัวในตลาดยูโรดอลลาร์” ปรับตัวสูง
ขึ้นอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในอัตราสูงสุดถึงร้อยละ
25 ต่อปี ในปี 2524 สร้างผลกระทบรุนแรงต่อ
ประเทศกำลังพัฒนา ที่ส่วนใหญ่พึ่งพาเงินกู้จาก
แหล่งดังกล่าวในวงเงินค่อนข้างสูง

นอกจากนี้ ปัญหาที่มากมายในช่วงนั้น ทำให้หลายประเทศเผชิญปัญหาการขาดดุลการชำระเงิน ค่าเงินผันผวน บางประเทศที่ก่อหนี้ต่างประเทศมาก เช่น กลุ่มประเทศในลาตินอเมริกา ที่กู้เงินจากต่างประเทศมากจนไม่สามารถจ่ายหนี้ได้ ต้องเผชิญกับวิกฤติหนี้สาธารณะถึงขั้นพันธบัตรรัฐบาลไม่ได้รับการยอมรับจึงต้องพิมพ์ธนบัตรมาแก้ปัญหาการขาดดุลภาครัฐ และเกิดเงินเฟ้อรุนแรง (Hyperinflation) ในที่สุด

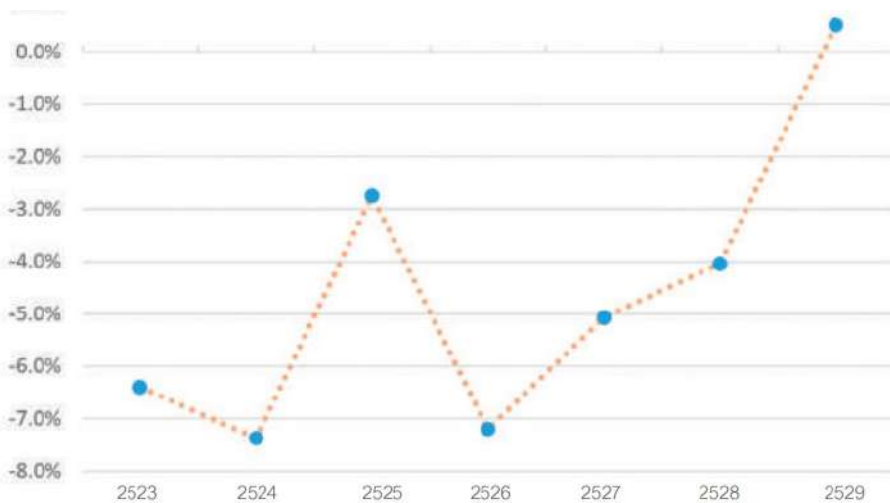
ภาพที่ 4 : อัตราดอกเบี้ยนโยบายของธนาคารกลางสหรัฐฯ
ที่มา : Federal Reserve Bank of St. Louis

เมื่อหลายวิกฤติเริ่มเข้า เศรษฐกิจผันผวน สหรัฐฯ ต้องเผชิญกับปัญหา Twin Deficits และเกิดวิกฤติในลาตินอเมริกา เศรษฐกิจจึงตกต่ำทั่วโลก ภายใต้สถานการณ์เศรษฐกิจโลกขณะนั้น เศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบหนักเช่นกัน กล่าวคือ น้ำมันเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญที่ต้องนำเข้าเกือบทั้งหมด ขณะที่ราคาเพิ่มขึ้นหลายเท่า เงินเฟ้อในประเทศสูงเกือบร้อยละ 20 ในปี 2523 (ภาพที่ 5) สถานการณ์พลังงานประเทศย่าแย่ ถึงขั้นพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น สั่งให้โทรทัศน์งดออกอากาศเวลา 18.30 - 20.00 น. เพื่อประหยัดพลังงาน

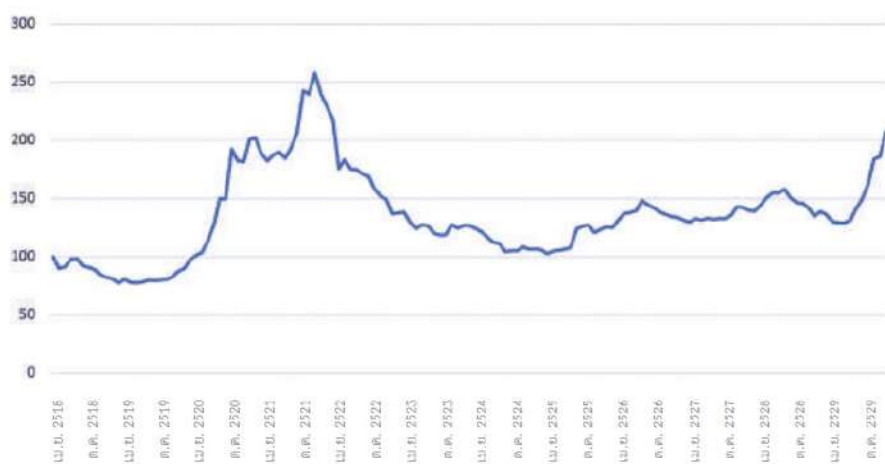
ภาพที่ 5 : ราคาน้ำมันในตลาดดูไบ และ อัตราเงินเฟ้อไทยปี 2514 – 2529
ที่มา : FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis และกระทรวงพาณิชย์

ขณะเดียวกันเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วโลก ทำให้ราคาสินค้าขั้นต้นหลายชนิดตกต่ำตามไปด้วย รายได้จากการส่งออกสินค้าเกษตรซึ่งเป็นสินค้าหลักของไทยในขณะนั้นลดลงมาก เกิดปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างหนัก (ภาพ 3-4) ภาระหนี้ต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น ทุนสำรองระหว่างประเทศร่อยหรอ ทำให้ในปี 2524 ต้องลดค่าเงินบาทถึง 2 ครั้ง โดยครั้งแรกลดจาก 20.75 บาทต่อดอลลาร์ เป็น 21 บาทต่อดอลลาร์ และครั้งที่สองลดจาก 21 บาทต่อดอลลาร์ เป็น 23 บาทต่อดอลลาร์ แต่เสถียรภาพด้านต่างประเทศ ยังไม่น่าไว้วางใจจนถึงจุดวิกฤติปี 2526 เมื่อเงินสำรองทางการเหลือเพียง 2,500 ล้านดอลลาร์ IMF ซึ่งเตือนทางการไทยเรื่องค่าเงินบาทมีมูลค่าสูงเกินพื้นฐานเศรษฐกิจและควรลดค่าเงินบาท แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยเลือกแก้ปัญหาเบื้องต้น โดยการจำกัดการขยายสินเชื่อของสถาบันการเงินไม่ให้เกินร้อยละ 15 ในปี 2527 แทนการลดค่าเงินบาท ซึ่งปรากฏต่อมาว่าธุรกิจขนาดเล็กล้มละลายเป็นจำนวนมาก ทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปราะบางอยู่แล้วให้แย่ลงไปอีก และในที่สุดต้องลดค่าเงินบาทอีกครั้งจาก 23 บาทต่อดอลลาร์ เป็น 27 บาทต่อดอลลาร์ในปีเดียวกันนั่นเอง

ภาพที่ 6 : สัดส่วนดุลบัญชีเดินสะพัดเทียบกับ GDP ของไทย
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ด้านตลาดเงินและตลาดทุน ปี 2517 ประกาศใช้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์จึงขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่บริษัทเหล่านี้จำนวนมากมีปัญหารวมมาภิบาล อาทิ บริษัท ราชารัฐเงินลงทุนให้กู้ยืมเงินแก่บริษัทในเครือและลูกค้าเพื่อซื้อหุ้นของบริษัทฯเอง โดยไม่มีหลักประกัน ในเวลาไม่นานราคาหุ้นพุ่งขึ้นไปถึง 2,470 บาท/หุ้น ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน ปี 2521 จากราคาที่ตราไว้ 100 บาท/หุ้น ขณะเดียวกัน กระแสการปั่นหุ้นทำให้ประชาชนให้ความสนใจเข้าไปซื้อขายหุ้นในตลาดเป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นการเก็งกำไร ราคาหุ้นจึงสูงเกินความเป็นจริงมาก (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 : ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทย ระหว่างปี 2518 - 2529 ที่มา : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ ระบบการเงินอยู่ในภาวะตึงตัว บริษัทราชารัฐเงินลงทุนประสบปัญหาด้านสภาพคล่องรุนแรง ประชาชนขาดความเชื่อมั่น นำมาสู่ วิกฤติในระบบสถาบันการเงินและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยครั้งแรกในปี 2522 หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “วิกฤติราชารัฐเงินลงทุน”

นอกจากนี้ ในปี 2527 ได้เกิดวิกฤติการเงินนอกระบบที่เกิดจากวงแชร์ที่ให้ผลตอบแทนสูงใจนักลงทุนมากหลายวงที่โด่งดังที่สุดคือ “แชร์แม่ชม้อย” เป็นแชร์น้ำมันที่นำเงินจากผู้ร่วมลงทุนรายใหม่มาจัดสรรคิวแบ่งจ่ายให้ผู้ลงทุนรายเก่าในลักษณะหมุนเวียนกัน ในลักษณะลูกโซ่ ต่อมาเมื่อบริษัทหลายวงได้ล้มลง จึงมีผลกระทบต่อระบบการเงิน และซ้ำเติมปัญหาวิกฤติสถาบันการเงินที่กำลังเผชิญอยู่ขณะนั้น

ประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันเมื่อสหรัฐฯ พ่ายแพ้ในสงครามอินโดจีน ซึ่งทำให้เวียดนาม เขมร และลาวกลายเป็น คอมมิวนิสต์ ในปี 2516 ไทยจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะกลายเป็นคอมมิวนิสต์

ตามทฤษฎีโดมิโน และขณะนั้นหลายพื้นที่ในประเทศเป็นพื้นที่สีแดง แต่โชคดีที่พบก๊างธรรมชาติในอ่าวไทย (ปี 2516) ซึ่งเป็นความหวังเดียวที่จะพึ่งพาตัวเองได้ในด้านพลังงาน จากที่ต้องกัมหนารับสถานการณ์ราคา

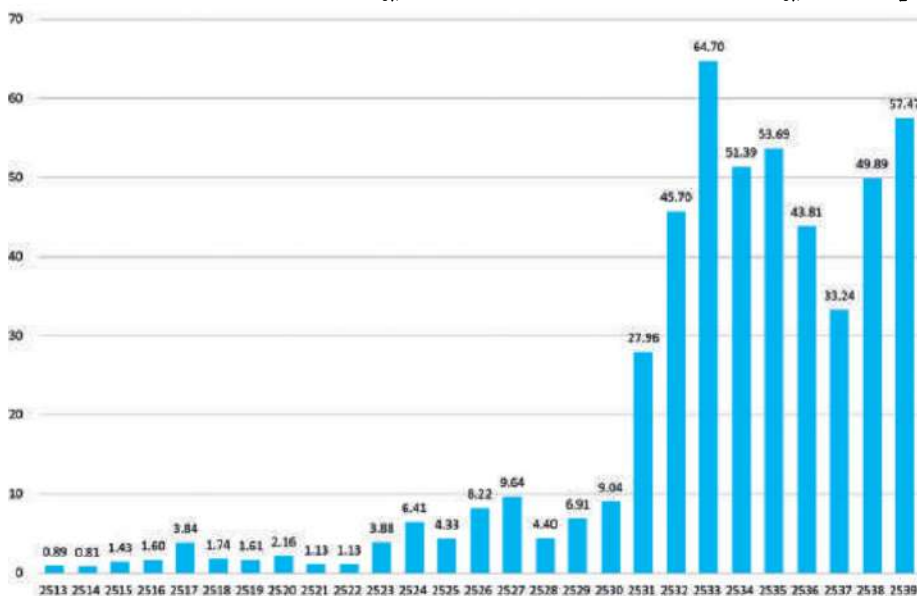

น้ำมันสูงขึ้น ๆ อย่างไม่มีทางเลือก และยังเป็นโอกาสสำคัญที่จะยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจ ผลักดันให้ภาคเอกชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เป็นฐานการจ้างงานของประเทศ ในระยะยาว รัฐบาลขณะนั้นจึงพยายามเร่งผลักดันโครงการ Eastern Seaboard ควบคู่กับการต่อสู้กับรายคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ

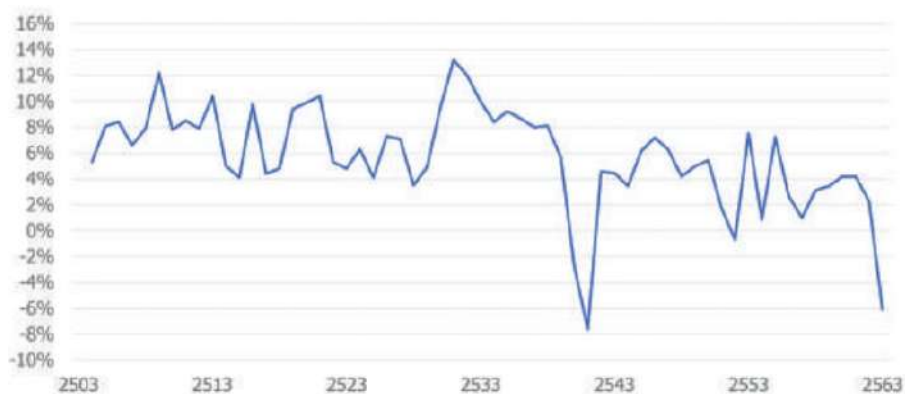
Export Oriented Country ในปี 2530-2539

ผลจากข้อตกลง Plaza Accord ทำให้ญี่ปุ่นที่เคยอาศัยความได้เปรียบจากค่าเงินเยนอ่อน ต้องเพิ่มค่าเงินขึ้นหลายเท่า จึงต้องปรับกลยุทธ์เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการย้ายฐานการผลิตไปต่างประเทศ ที่มีความพร้อมและมีค่าแรงถูก ซึ่งขณะนั้น ญี่ปุ่นประเมินว่า ไทยมีศักยภาพจากการติดตามพัฒนาการและความสำเร็จในโครงการ Eastern Seaboard อย่างใกล้ชิด ส่งผลให้ไทยกลายเป็นจุดหมายสำคัญในการลงทุน และเปิดโอกาสให้ไทยเข้าไปอยู่ในห่วงโซ่อุปทานการผลิตของโลก (global supply chain) ในเวลาต่อมา ไม่เพียงแต่อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นย้ายฐานมาลงทุนในประเทศไทยเท่านั้น ยังมีอีกหลายประเทศพร้อมใจกันย้ายฐานการผลิตตามญี่ปุ่นเข้ามาอีก (ภาพที่ 8) จนนักวิเคราะห์เปรียบเทียบปรากฏการณ์ครั้งนั้นว่า คล้ายปรากฏการณ์ฝูงห่านบิน (flying geese phenomenon)

ภาพที่ 8 : เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิ
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ทศวรรษนี้ เศรษฐกิจไทยจึงสามารถเติบโตอย่างก้าวกระโดด แม้ในปี 2533 จะเกิดสงครามอ่าวเปอร์เซีย และปี 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อย แห่งชาติ (รสช.) ยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และตามมาด้วยการเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในปี 2535 เมื่อประชาชนแสดงความไม่พอใจต่อความพยายามสืบทอดอำนาจของ รสช. เป็นเหตุให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจชะลอตัว แต่ยังคงทรงตัวในระดับสูง (ภาพที่ 9) จนไทยเป็นประเทศเกิดใหม่ที่ทั่วโลกจับตามอง และให้ฉายาว่าเป็นเสือตัวที่ 5 แห่งเอเชีย

ภาพที่ 9 : Real GDP growth ของไทย ปี 2503 - 2563
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

นอกจากนี้ การย้ายฐานการผลิตของหลายประเทศยังมีปัจจัยอื่นที่สนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจไทยในหลายเรื่อง ดังนี้

เรื่องแรก ฐานการผลิตที่มั่นคง จากทศวรรษก่อนที่รัฐบาลพลเอกเปรม ฤกษ์แก่ปัญหาการลดค่าเงินบาท และลดการใช้จ่ายเกินตัวพร้อมกับทยอยชำระหนี้

เรื่องต่อมา นโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าของนายกรัฐมนตรีพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ การใช้ประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวค่าจ้างตามาช่วยสนับสนุนการผลิต ภายในประเทศ และลดทอนกำลังของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคด้วย และหลังจากนั้นไม่นาน (ปี 2534) ปัญหาสงครามเย็นที่เคยสร้างความหวาดระแวงหวังภูมิภาคมาหลายทศวรรษก็ยุติลง ส่งเสริมประชาธิปไตยมากขึ้น ตามแผน “เปเรสตรอยตา” (Perestroika)

เรื่องที่สาม การใช้นโยบายการเงินเชิงรุก โดยธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการยกระดับประเทศเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคอินโดจีน ปี 2533 จึงเปิดเสรีการเงินควบคู่กับการผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน โดยยอมรับพันธะข้อ 8 ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และปี 2536 จึงอนุญาตให้สถาบันการเงินดำเนินกิจการวิเทศธนกิจ (Bangkok International Banking Facility: BIBF) ซึ่งเป็นบริการที่

เปิดให้สถาบันการเงินสามารถรับฝากเงินหรือกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ แล้วนำมาปล่อยสินเชื่อในประเทศไทยได้ (out-in) และยังอนุญาตให้ภาคเอกชนออกตราสารหนี้ไปจำหน่ายในต่างประเทศผ่านบริการวาณิชธนกิจ (investment banking) ที่ได้รับอนุญาต เพื่อแก้ปัญหาเงินออมในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการเงินลงทุน และลดต้นทุนการเงินของผู้ประกอบการ

เรื่องที่ดี การปรับโครงสร้างภาษีครั้งใหญ่ เพื่อผลักดันให้ภาคส่งออกสามารถเป็น main engine ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้สมบูรณ์แบบ

ขณะเดียวกัน ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องเปิดประเทศสร้างสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น ซึ่งหมายความว่า ประเทศต่าง ๆ ต้องทบทวนนโยบายเศรษฐกิจของตัวเองให้มีความเป็นสากลมากขึ้น และการเจรจาระหว่างประเทศที่

สำคัญในยุคนี้คือการเจรจาในกลุ่มสมาชิกความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือ GATT (The General Agreement on Tariffs and Trade) รอบอุรุกวัย ขณะเดียวกันหลายภูมิภาคมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ประเทศสมาชิกพึ่งพิงกันเองมากขึ้น เช่น ประเทศในยุโรป รวมตัวกันเป็น Singes Europe มีข้อตกลงเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement) เป็นต้น และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับไทย คือ AFTA (ASEAN Free Trade Agreement)

นอกจากนี้ จากความสำเร็จในการจัดงานประชุมประจำปีของสภาผู้ว่าการธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ในปี 2528 ทำให้ สสท. มั่นใจว่า ประเทศไทยมีความพร้อมและมีศักยภาพในการจัดการประชุมในระดับสากล จึงพยายามผลักดันให้ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมประจำปี

ของสภาผู้ว่าการธนาคารโลก และกองทุนการเงินระหว่างประเทศในปี 2534 และความสำเร็จครั้งนั้น นับเป็นก้าวสำคัญให้ไทยก้าวสู่ระบบ MICE ได้ (Meetings, Incentives, Conferences Exhibitions) และเป็นรากฐานสำคัญให้ภาคการท่องเที่ยวเติบโตอย่างก้าวกระโดดในเวลาต่อมา

อย่างไรก็ดี นโยบายการเงินเชิงรุกและเศรษฐกิจร้อนแรงเกินตัว ทำให้ในช่วงปลายทศวรรษประเทศไทยเผชิญปัญหาหลายอย่าง และเกิดความเปราะบางอย่างไม่น่าเชื่อที่ สำคัญได้แก่ ราคาสินทรัพย์ทุกอย่างเร่งตัวขึ้น หนี้ต่างประเทศระยะสั้นเพิ่มขึ้น ปัญหาธรรมาภิบาลในระบบสถาบันการเงิน การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการชำระเงินระดับสูง ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นระเบิดเวลาที่พาประเทศเข้าสู่วิกฤติ

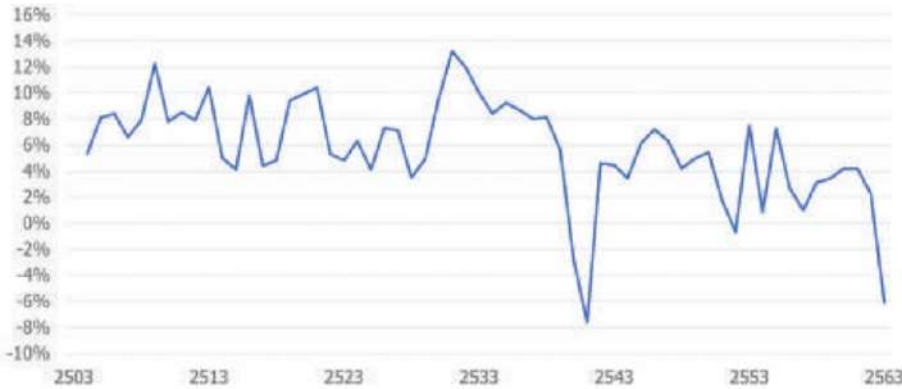
วิกฤติต้มยำกุ้ง ในปี 2540-2543

ทศวรรษที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยเติบโตในระดับสูง และมีพัฒนาการอย่างก้าวกระโดด จนเศรษฐกิจไทยเป็นที่จับตามองของโลก แต่แล้วในช่วงปลายทศวรรษ ความเปราะบางที่ซ่อนตัวไว้ก็ค่อย ๆ ปะทุขึ้นมา จนไม่มีใครคาดคิดว่า ไทยจะกลายเป็นต้นเหตุของวิกฤติที่ลุกลามไปทั่วภูมิภาค สถาบันการเงิน ถูกลิด ทุบหัก ธุรกิจล้มละลาย ติกร้าง ทั่วกรุงเทพฯ และคนตกงานเป็นจำนวนมาก

วิกฤติครั้งนี้ทำให้ไทยต้องกู้เงินและต้องดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ตามกรอบ IMF โดยไทยปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ด้วยความหวังว่า เศรษฐกิจจะฟื้นตัวจากวิกฤติเร็วที่สุด แต่ IMF กลับจ่ายยาแรงเกินไป ทำให้ภาคการคลังซึ่งเป็น Engine เดียวที่เหลืออยู่ของเศรษฐกิจไทยขณะนั้น ทำงานได้ไม่เต็มที่ เศรษฐกิจปี 2541 จึงหดตัวมาก (ภาพที่ 10) จนต้องมีการเจรจาให้ IMF ปรับสูตรยา และเปิดให้ภาคการคลังเข้ามาควบคุมวิกฤติได้ตามศักยภาพ ควบคู่กับการแก้ปัญหาวิกฤติสถาบันการเงิน เศรษฐกิจไทยจึงเริ่มขยายตัวได้ แต่ความเชื่อมั่นกลับฟื้นตัวได้ช้า ภาคการคลังจึงต้องเร่งสร้าง momentum ทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำทนายไม่น้อย

ทศวรรษก่อนหลายประเทศในภูมิภาคย้ายฐานการผลิตเข้ามาในไทย และเกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ จำนวนมาก จึงมีการลงทุนมหาศาล แต่เงินออมในประเทศไม่เพียงพอ จึงเกิดปัญหาขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในระดับสูงตามมา ขณะเดียวกัน กระแสการเก็งกำไรในราคาที่ดินเริ่มมีมากขึ้น เพราะคนไทยเคยอยู่ในสถานการณ์ที่จู้ ๆ มีคนต่างชาติเข้ามาหาซื้อที่ดินเป็นจำนวนมาก ที่ดินซึ่งเป็นสินทรัพย์สภาพคล่องกลับเป็นของที่ซื้อขายเปลี่ยนมือกัน มาก คนจำนวนหนึ่งซึ่งแห่ซื้อที่ดิน คอนโด เพื่อเก็งกำไร แม้กระทั่งใบจองคอนโดก็ยังสามารถปั่นราคาให้สูงขึ้นได้หลายเท่าตัว

ขณะเดียวกัน ผลจากการดำเนินนโยบายการเงินเชิงรุกของแบงก์ชาติ ทำให้ภาคเอกชนสามารถกู้เงินจากต่างประเทศได้หลายช่องทางภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ หมายความว่า แบงก์ชาติรับประกันว่า ทุกดอลลาร์ที่นำเข้ามา สามารถแลกเป็นเงินบาทได้ 25 บาทต่อดอลลาร์ เหมือนเอกชนได้ทำประกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนกับแบงก์ชาติโดยไม่มีต้นทุน และแน่นอนว่า “ของฟรีไม่มีในโลก” กระแสเงินทุนไหลเข้าประหนึ่งการเติมน้ำมันเข้าไปบนกองเพลิงที่คุกรุ่น และเป็นชนวนให้เกิดวิกฤติปี 2540

ภาพที่ 10 : Real GDP growth ของไทยปี 2503 - 2563
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (สศช.)

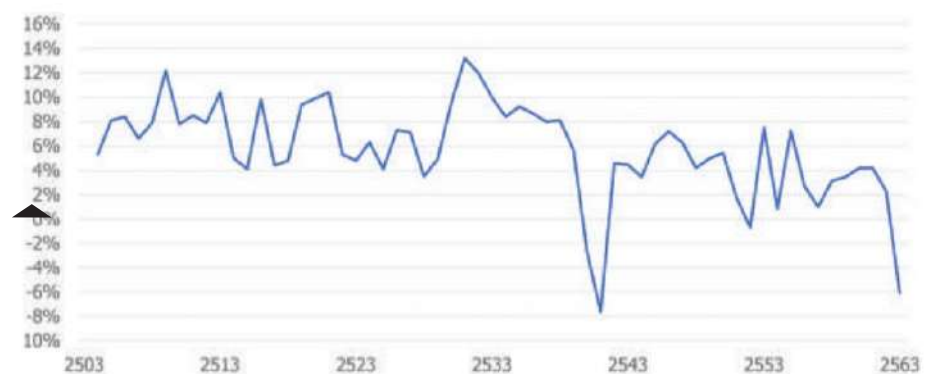
การฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังวิกฤติต้มยำกุ้ง ในปี 2544-2549

ยุคนี้เป็นยุคที่บริบทการเมืองโลกเต็มไปด้วยความวุ่นวาย ซับซ้อน คาดเดายาก เริ่มจากการเกิดวินาศกรรม ที่สหรัฐอเมริกา ในวันที่ 11 กันยายน 2544 สร้างความตระหนกไปทั่วโลก โดยกลุ่มอัลกออิดะห์ของอูซามะฮ์ บิน ลาดิน ซึ่งมีฐานที่มั่นอยู่ที่ อัฟกานิสถาน หลังจากเหตุวินาศกรรม ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช พยายามเรียกร้องให้กลุ่มตอลิบาน ซึ่งปกครองอัฟกานิสถาน ให้ส่งตัวผู้ก่อการร้ายมาให้สหรัฐอเมริกา แต่ได้รับการปฏิเสธ จึงเป็นชนวนให้เกิดสงครามอัฟกานิสถาน ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นตลอดทศวรรษนี้ ต่อมาในปี 2546 เกิดสงครามในอิรัก โดยสหรัฐอเมริกา และอังกฤษสันนิษฐานว่า อิรักจะครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ทำลายล้างสูงจนคุกคาม ความมั่นคงในภูมิภาค และกล่าวหาว่าประธานาธิบดีอิรัก ซัดดัม ฮุสเซน ปิดบังและให้การสนับสนุนกลุ่มอัลกออิดะห์ ดังนั้น การเมืองโลกอยู่ในบรรยากาศของ “การก่อการร้าย” คุกคามในหลายประเทศจนเกิดความหวาดระแวง รวมทั้งประเทศไทยด้วย

จีนเริ่มก้าวขึ้นมาเป็น player สำคัญทางเศรษฐกิจโลก กล่าวคือ หลังจากจีนพยายามปฏิรูปเศรษฐกิจตลอดทศวรรษ ค.ศ. 1990 และเปิดประเทศตามนโยบายของรัฐบาลประธานาธิบดีเติ้งเสี่ยวผิง และได้เข้าเป็นสมาชิก WTO อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2544 ทำให้ขึ้นต้องเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจให้เป็นไปตามกลไกตลาด และปรับตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจโลกภายใต้กติกาการค้าโลก (Trade Runs) ซึ่งสามารถทำได้สำเร็จ ภายในเวลาเพียง 2 ทศวรรษ จีนก้าวขึ้นมาเป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 และเป็นผู้นำเข้าอันดับ 2 ของโลก รวมทั้งเป็นที่ดึงดูดการลงทุนเป็นอันดับ 5 ของโลก และขนาดเศรษฐกิจจีนเติบโตเพิ่มขึ้น 2 เท่า ในปี 2553 ขณะที่กลุ่มประเทศ ASEAN พยายามรวมตัวกันเป็นกลุ่มเศรษฐกิจมากขึ้น เพื่อต่อกรกับมหาอำนาจเศรษฐกิจใหม่

นอกจากนี้ เขตการค้าเสรี หรือ Free Trade Area กลายเป็น trend การเจรจาการค้าโลก ซึ่งผลักดันให้ไทยลงนาม FTA กับจีน ญี่ปุ่น อินเดีย บังกลาเทศ ศรีลังกา บารห์เรน เปรู ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และผลักดันให้ไทยเป็นผู้ริเริ่มภาค โดยได้จัดตั้งกรอบความร่วมมือ เอเชีย (Asia Cooperation Dialogue) ในปี 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้ประเทศในแถบเอเชียให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

เศรษฐกิจไทย หลังจากมรสุมเศรษฐกิจที่ผ่านมาไประหว่างปี 2544 - 2549 เศรษฐกิจไทยเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5.4 (ภาพที่ 11) ด้วยแรงขับเคลื่อนของภาคส่งออกที่ได้ปัจจัยหนุนจากค่าเงินบาทที่อ่อนค่า ลงมาก เมื่อเทียบกับช่วงก่อนวิกฤติ และอุปสงค์มหาศาลจาก ประเทศจีนที่ทำให้การค้าโลกตึกคัก ทำให้ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ เร่งตัวขึ้นทุกประเภท

ภาพที่ 11 : Real GDP growth ของไทยปี 2503 - 2563
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

เมื่อสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจดีขึ้น ประกอบกับบุญเก่าที่เคยทำไว้ตั้งแต่ช่วงก่อนวิกฤติ ไม่ว่าจะเป็นโครงการ Eastern Seaboard และระบบภาษีที่เอื้อต่อการสนับสนุนการผลิต กำลังผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่พร้อมจะขับเคลื่อนประเทศ ทำให้ญี่ปุ่นมั่นใจว่า ไทยสามารถเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกในหลายอุตสาหกรรมได้ ทำให้คลื่นลูกที่ 2 ของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเข้ามา ในไทยมีขนาดใหญ่กว่าคลื่นลูกแรก

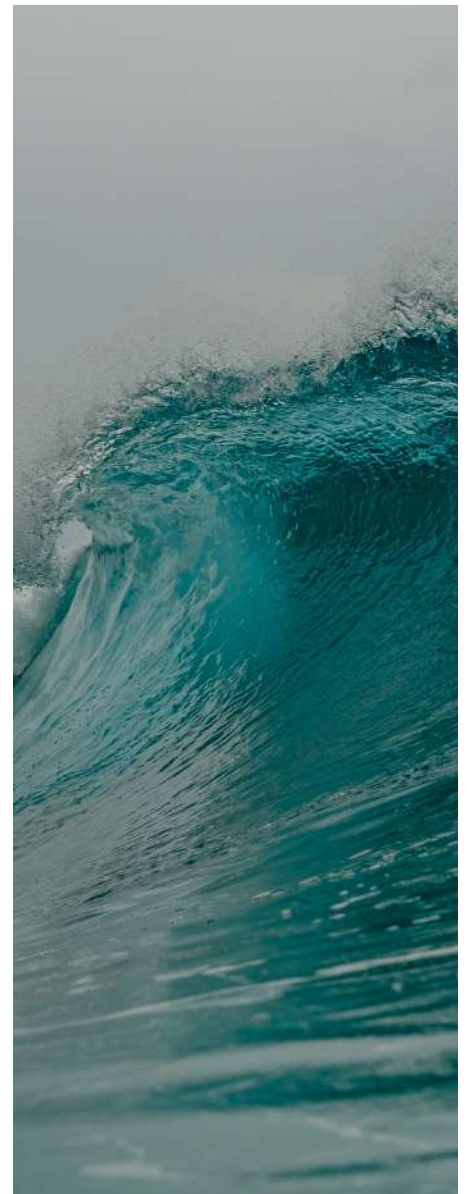
นอกจากนี้ ภาคการท่องเที่ยวที่ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการปูพื้นฐานไว้ จากการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมประจำปีสภาผู้ว่าการ World Bank และ IMF ที่กรุงเทพมหานคร เริ่มเห็นผลชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ นับจากปี 2534 ที่เริ่มจัดงานฯ มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ 5 ล้านคน ได้เติบโตเพิ่มขึ้นเป็นเกือบ 14 ล้านคนในปี 2549 หรือเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าในเวลาเพียง 15 ปี

อย่างไรก็ดี ในทศวรรษนี้ก็ยังมีปัญหาที่เหนียวรั้งศักยภาพเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวไทยมาก ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ 911 ในสหรัฐฯ โรคซาร์สที่ระบาดในเอเชีย (ปี 2546) ปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่เริ่มปะทุในปี 2547 ตามด้วยการเกิดสึนามิบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันในช่วงปลายปี 2547 และปี 2549 เกิดรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลทักษิณ ตามด้วยการวางระเบิดทั่วกรุงเทพฯ ในวันสงกรานต์ปีเก่า

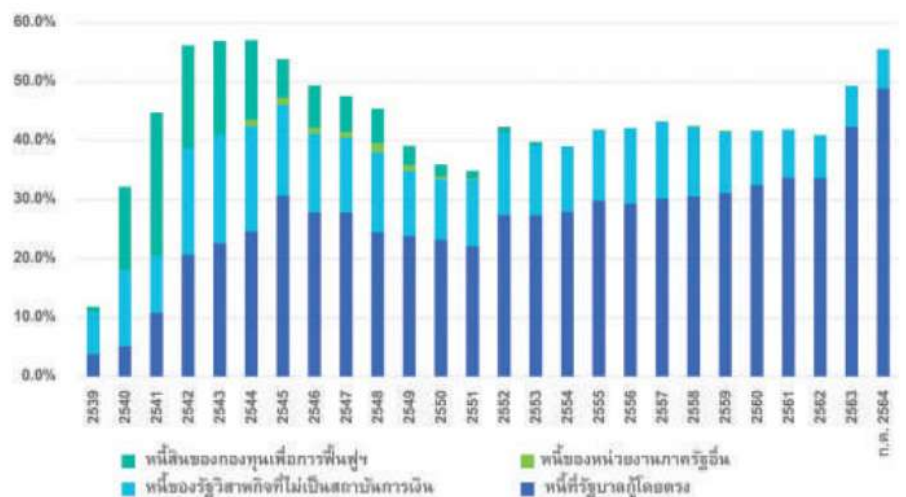
นอกจากนี้ หลังวิกฤติปี 2540 ภาคการคลังอ่อนแอลง กล่าวคือหลังจาก IMF ผ่อนปรนเงื่อนไขใน LOI ทำให้ตั้งแต่ปีงบประมาณ

2542 รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายการคลังขยายตัวต่อเนื่อง เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นเศรษฐกิจระหว่างปีงบประมาณ 2542 – 2547 และทำให้ขาดดุลเงินสตออยู่ในระดับสูงในช่วงปี 2542-2545

นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีภาระที่ต้องทยอยรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นในภาคการเงินตั้งแต่ปี 2541 เป็นผลให้สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP เพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนวิกฤติที่ร้อยละ 11.9 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 57.1 ในปี 2544 ในจำนวนนี้เป็นภาระที่เกิดจากการกู้โดยตรงของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ (ที่มีใช้สถาบันการเงิน) และกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงิน (FIDF) เป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 24.6 ร้อยละ 17.9 และร้อยละ 13.6 ของ GDP ตามลำดับ (ภาพ ที่ 12)

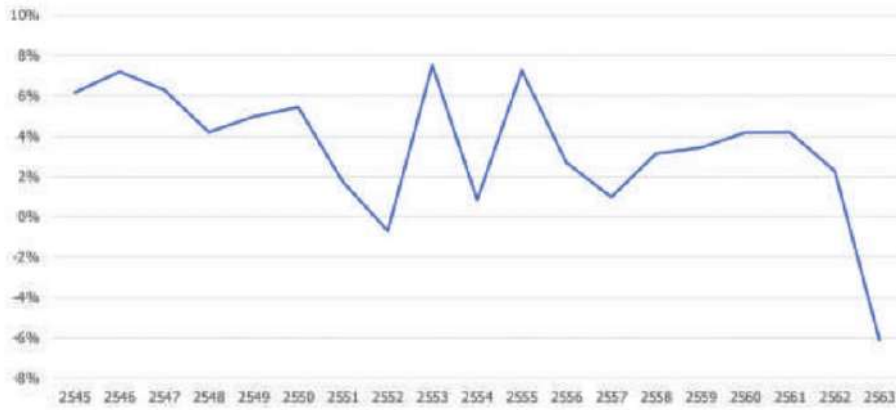

ภาพที่ 12 : สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP (ณ สิ้นปีงบประมาณ พ.ศ.2539-2564) ที่มา : สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ

เศรษฐกิจยุคใหม่ ในปี 2550-2562

ทศวรรษนี้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไทยชะลอลดตัวลงจากทศวรรษก่อน (ภาพที่ 13) เนื่องจาก

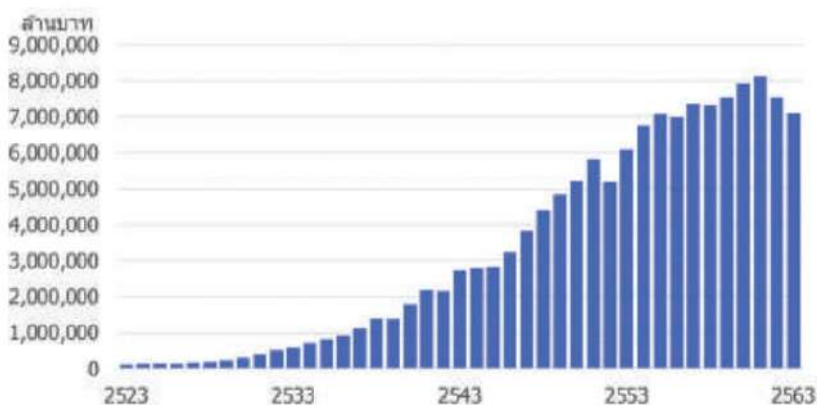

ภาพที่ 13 : Real GDP growth ของไทยปี 2545 – 2563
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

1. เศรษฐกิจการเมืองโลกเผชิญปัญหาอุปตัน เนื่องจากในปี 2550 - 2551 เกิดวิกฤติการเงินโลก (Global financial crisis) กระทบสภาพคล่องตลาดสินเชื่อทั่วโลก และทำให้ฟองสบู่ตลาดที่อยู่อาศัยของสหรัฐอเมริกาแตก เกิดปัญหาการผิมนัดชำระหนี้ของสินเชื่อซับไพร์ม ตามด้วยวิกฤติหนี้สาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป ปี 2553 หลังจากนั้นอังกฤษพยายามถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปของอังกฤษ (Brexit) ซึ่งประเมินผลกระทบและทิศทางการค้า การลงทุนขณะนั้นได้ยาก ทำให้กำลังซื้อในกลุ่มประเทศส่งออกหลักของไทยลดลง ถัดมาคือ ปัญหา geopolitics ในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในทะเลจีนใต้ จนถึง การประท้วงในฮ่องกง นอกจากนี้ มีการนำมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีอากรมาใช้ อย่างแพร่หลายและลงลึกถึงการกำหนดมาตรฐานในกระบวนการผลิต เช่น ปี 2558 ไทยถูกสหภาพยุโรปกล่าวหาเรื่องมีการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (IUUFishing) เป็นต้น และนับตั้งแต่ปี 2561 สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีนรุนแรงขึ้น และผลกระทบจากสงครามการค้ารุนแรงส่งผลให้มูลค่าส่งออกของไทยในปี 2562 หดตัว (ภาพที่ 14)

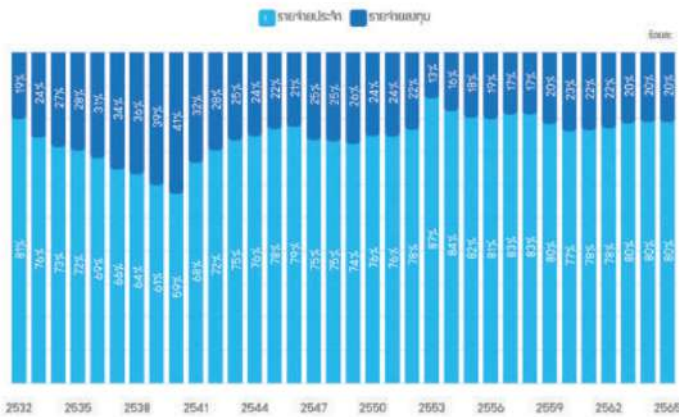

ภาพที่ 14 : มูลค่าส่งออกปี 2523 - 2563
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. ปัญหาการเมืองไทยจากการต่อสู้ของประชาชนที่มีความคิดทางการเมืองที่ต่างกัน ทำให้หลายรัฐบาลไม่สามารถบริหารจัดการประเทศได้ จนนำมาสู่การรัฐประหารวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 นอกจากนี้ ยังมีปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การลอบวางระเบิดในกรุงเทพฯ และในหลายจังหวัดภาคใต้หลายครั้ง ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนในประเทศมาก

3. ศักยภาพทางเศรษฐกิจไทยลดลง ขณะที่คู่แข่งในภูมิภาคพัฒนาตัวเองขึ้นมาก เนื่องจากที่ผ่านมาการลงทุนภาคเอกชนและภาครัฐชะลอลดลง โดยเฉพาะสัดส่วนการลงทุนของภาครัฐต่อรายจ่ายในงบประมาณต่ำกว่าช่วงก่อนวิกฤติ ปี 2540 มาก (ภาพที่ 15) ค่าแรงงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากนโยบายขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาททั่วประเทศขาดการพัฒนาเทคโนโลยีที่จะช่วยยกระดับศักยภาพการผลิตให้เท่าทันประเทศอื่น และปัญหาหนี้ภาคครัวเรือนที่ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ จนบั่นทอนกำลังซื้อของประชาชน นอกจากนี้ ประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐและปัญหาภาวะเปื้อนที่มี

จำนวนมาก และเอื้อให้เกิดการใช้
 คุณพินิจสูง ซึ่งเป็นกลไกสนับสนุน
 ให้ปัญหาคอรัปชั่นรุนแรงขึ้น
 ล้วนทำให้ความสามารถใน
 การแข่งขันของไทยลดลง

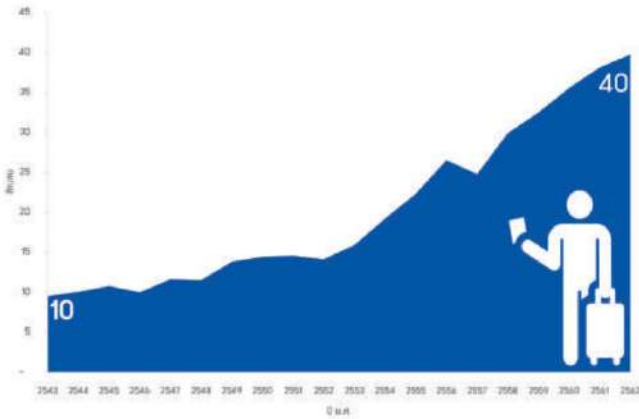
ภาพที่ 15 : สัดส่วนรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุนในงบประมาณภาครัฐ
 ที่มา : งบประมาณโดยสังเขป สำนักงานงบประมาณ

นอกจากนี้ Shock ที่สำคัญคือ
 การเกิดมหาอุทกภัยช่วงปลายปี
 2554 ที่ไม่เพียงสร้างความเสียหาย
 ต่อเศรษฐกิจและความเชื่อมั่น
 ต่อนักลงทุนต่างประเทศ
 แต่รัฐบาลยังต้องใช้งบประมาณ
 จำนวนมหาศาล เพื่อบรรเทา
 ปัญหาและเยียวยาผลกระทบที่
 เกิดขึ้นกับประชาชนด้วย
 จึงจำเป็นต้องจัดสรรและหา
 งบประมาณมาดำเนินการใน
 เรื่องนี้ และพบว่า กว่าทศวรรษ
 แล้วที่กระทรวงการคลังต้อง
 จัดสรรงบประมาณหลายหมื่น
 ล้านบาทเพื่อจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้

– กองทุน เพื่อการฟื้นฟูและ
 พัฒนาระบบสถาบันการเงิน ซึ่ง
 เป็นหนี้สินที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤติ
 ปี 2540 อย่างไรก็ตาม ใช่ว่า
 ทศวรรษนี้เศรษฐกิจไทยจะเผชิญ
 กับโชคร้ายเท่านั้น ยังมีสิ่งช่วย
 สนับสนุนการเติบโตของ
 เศรษฐกิจไทยด้วย ได้แก่ ภาค
 ท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวต่าง
 ชาติเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่า จาก 14
 ล้านคนในปี 2549 จนถึงปี 2562
 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามา
 ไทยมากถึง 40 ล้านคน ส่วนใหญ่
 เป็นนักท่องเที่ยวจีน (ภาพที่ 16)
 จนกลายเป็น new engine of

growth ของเศรษฐกิจไทย
 โดยภาคท่องเที่ยวเติบโตจนมี
 สัดส่วนใน GDP มากถึงร้อยละ
 12 อย่างไรก็ตาม ปี 2561 เกิด
 โศกนาฏกรรมทางน้ำซากรือ
 “ฟินิกซ์” ล่มกลางทะเลภูเก็ต
 และนักท่องเที่ยวจีนเสียชีวิตเป็น
 จำนวนมาก ทำให้จำนวน
 นักท่องเที่ยวต่างชาติในปี 2562
 เพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลดลง

ภาพที่ 16 : จำนวนนักท่องเที่ยว
ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2543 - 2550)
กรมการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2551 - 2562) กระทรวงการท่องเที่ยว
และกีฬา

กระบวนการตรากฎหมายใช้ระยะเวลายาวนานโดยต้องผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา แต่ในทศวรรษนี้ ผลของรัฐประหาร 2 ครั้ง คือ รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 และรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ยุบสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้นเพื่อทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ การลดลงจากระบบสองสภาเหลือเพียงสภาเดียว และการแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจากนักวิชาการและอดีตข้าราชการที่มีประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ทำให้การเล่นการเมืองภายในสภาหายไป กระบวนการพิจารณาร่างกฎหมายจึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว

สถานการณ์โควิด ในปี 2563-ปัจจุบัน

ช่วงปลายปี 2562 ไวรัสสายพันธุ์ใหม่เริ่มเผยตัวเป็นครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ทำให้รัฐบาลจีนต้องสั่งล็อกดาวน์หลายเมือง เมื่อมีข่าวว่าไวรัสนี้คร่าชีวิตชาวจีนมากขึ้นเป็นลำดับ และในวันที่ 13 มกราคม 2563 ประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อไวรัสนี้เป็นคนแรก ในช่วงแรก คนไทยยังรู้สึกว่าเป็นเรื่องไกลตัว จนกระทั่งเกิดการแพร่ระบาดของโรคที่อิตาลี ที่มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก และข่าว super-spreader ในเกาหลีใต้ จนถึง super-spreader ในสนามมวยและปั๊มน้ำมันไทย ขณะที่ความรู้เกี่ยวกับไวรัสและพฤติกรรมกรรมการแพร่ระบาดมีจำกัด ทำให้เมฆหมอกของความกลัวเข้ามา และอาการที่สะท้อนความกลัวได้ชัดเจนคือ การทุ้มซื้อหน้ากากอนามัย จนโรงพยาบาลขาดแคลน และราคาพุ่งสูงขึ้นเกือบ 20 เท่า นั่นคือสถานการณ์ในมุมมองสุขภาพและจิตใจของคนทั้งประเทศ

ในเดือนมีนาคม 2563 หลายประเทศรวมถึงประเทศไทย เริ่มทยอยใช้มาตรการล็อกดาวน์ และให้ประชาชนลดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันแทบทุกอย่างในสังคม (Social distancing) เพื่อตัดวงจรการแพร่ระบาด โดยรัฐบาลสั่งปิดสถานที่สาธารณะ และธุรกิจห้างร้านในพื้นที่กรุงเทพมหานครและอีกหลายจังหวัด ต่อมาได้มีการออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ห้ามออกนอกเคสสถาน

ยามวิกฤล ชะลอการเดินทางข้ามจังหวัด และห้ามการเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย โดยมีผลข้างเคียงของมาตรการนี้คือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เคยหมุนเร็วกลับสงบนิ่งอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจในวงกว้าง รุนแรง และซึมลึก เศรษฐกิจปั่นป่วนทั่วโลก ตลาดหุ้นตกในลักษณะทิ้งดิ่ง 20 - 30% ทั่วหน้า รวมถึงตลาดหุ้นไทย และที่สำคัญ ตลาดตราสารหนี้ไทยก็โดนเทขายด้วย จนกระทั่งกองทุนรวมที่ลงทุน ในตราสารหนี้บางแห่งต้องประกาศปิดการซื้อขายหน่วยลงทุน จนผู้กำหนดนโยบายขณะนั้นกังวลมากกว่าจะเกิดวิกฤติในตลาดตราสารหนี้ไทย

ขณะเดียวกัน ภาคธุรกิจและประชาชนที่พึ่งพิงรายได้จากการเดินทางสัญจรของผู้คนลดลงอย่างไม่เคยปรากฏ ความเดือดร้อนครอบคลุมธุรกิจทั้งหมดในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เคยเข้ามา ใช้จ่ายในประเทศเกือบ 40 ล้านคนเหลือ 0 ทันที ซึ่งผู้คนที่เกี่ยวข้องมีตั้งแต่นักบิน แอร์โฮสเทล พนักงานโรงแรม-ร้านอาหาร-บริษัททัวร์ แท็กซี่ และอื่น ๆ ไปจนถึงพ่อค้าแม่ค้าข้างทาง ตลอดจน SMEs ที่ไม่สามารถค้าขายได้ต้องทยอยปิดกิจการ เมื่อการหารายได้ฝืดเคือง บางคนตกงาน ถูกลดเงินเดือน แต่ภาระหนี้สินรุมเร้า ภาระครอบครัวเป็นสิ่งที่ละทิ้งไม่ได้ นี่คือปัญหาที่ประชาชนจำนวนมากเผชิญหน้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

รัฐบาลในหลายประเทศรวมทั้งไทยจึงต้องมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อบรรเทาผลกระทบจากโควิด-19 ซึ่งมีทั้งมาตรการการเงินและมาตรการการคลัง โดยรายงานของ World Economic Forum ชี้ว่า เม็ดเงิน ที่รัฐบาลแต่ละประเทศใช้ในการต่อกรกับวิกฤติโควิดนี้ มีจำนวนมากกว่าที่ผ่านมาในอดีต เป็นประวัติการณ์ แม้กระนั้น ปี 2563 ที่เมฆหมอกโควิดปกคลุมทั่วโลก GDP ของไทยติดลบ 6.1% ซึ่งต่ำที่สุดในรอบ 22 ปี และเศรษฐกิจทั่วโลกก็เข้าสู่สภาวะถดถอย (Recession) อย่างไรก็ดี หน่วยงานวิเคราะห์เศรษฐกิจหลายแห่งคาดว่า เศรษฐกิจไทยในปี 2565 จะสามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง ในช่วงร้อยละ 3.0 - 4.0 ต่อปี

บุรีรัมย์โมเดล

เมืองต้นแบบของการปลูก

กัญชาเพื่อการแพทย์

บทความโดย

จรัสรัตน์ พงศ์ภาณุสิทธิ์

นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

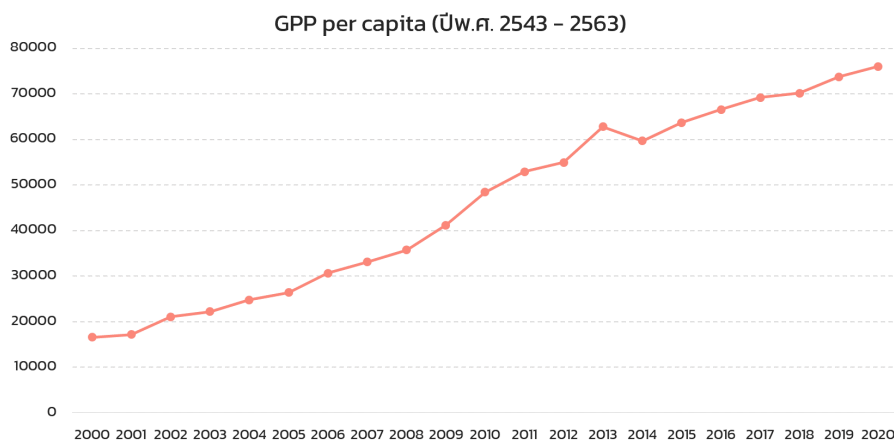
นภัสวรรณ บุญช่วย

นักศึกษาลำานักวิชาการบัญชีและการเงิน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ในปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกเริ่มออกกฎหมายให้สามารถปลูก หรือสูบกัญชาได้อย่างเสรี เช่น ประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา และเม็กซิโก โดยเฉพาะในประเทศแคนาดา ที่อนุญาตให้สูบกัญชาเพื่อสันทนาการได้อย่างเต็มที่ มาตั้งแต่เดือนตุลาคม ปีพ.ศ. 2561 แต่กำหนดอายุขั้นต่ำที่จะซื้อหา กัญชาได้ตั้งแต่อายุ 18 หรือ 21 ปีขึ้นไป ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละจังหวัด สำหรับประเทศไทย ก็เช่นกัน รัฐบาลได้ประกาศให้กัญชาถูกกฎหมาย หรือประกาศปลดล็อกกัญชาเสรี มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา ประชาชนสามารถปลูกกัญชาได้ในครัวเรือนและเชิงพาณิชย์ ส่วนการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อจำหน่าย ทั้งอาหาร เครื่องสำอาง และยาสมุนไพร ยังคงต้อง ขออนุญาต และถือได้ว่าเป็นสมุนไพรควบคุม ตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุข

บทความนี้จะนำทุกท่านไปยังจังหวัดน่านร่องของการปลูกกัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์อย่าง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการปลูกกัญชาแบบเกษตร อินทรีย์ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับกัญชาได้เป็นอย่างดี แต่ก่อนที่เราจะพูดถึงการดำเนินงาน ของจังหวัดบุรีรัมย์นั้น

เรามาทำความรู้จักกับจังหวัดบุรีรัมย์กันก่อน บุรีรัมย์ ความหมายตามชื่อของเมืองคือ เมืองแห่ง ความรื่นรมย์ที่น่าอยู่สำหรับคนในท้องถิ่นและเป็นเมืองที่น่ามาเยือนสำหรับคนต่างถิ่น บุรีรัมย์มี การเติบโตทางเศรษฐกิจมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งดูได้จากแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 : ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543-2563 ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

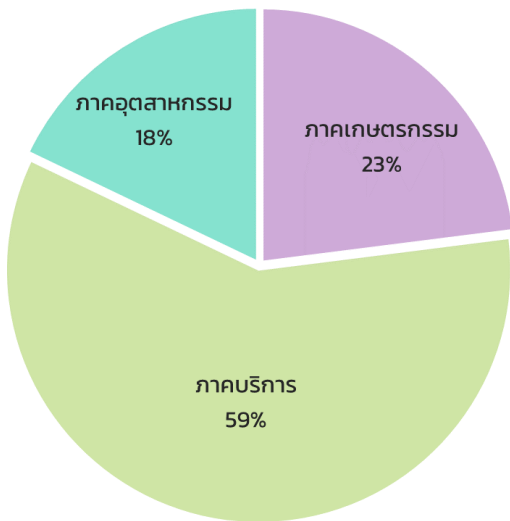

เมื่อเรามองในส่วนของภาคการผลิต พบว่า ภาคเกษตรกรรม ถือเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจบุรีรัมย์ โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 23 จากภาคการผลิตทั้งหมด ซึ่งหากเทียบกับสัดส่วนผลิตภัณฑ์ จังหวัดของทั้งประเทศ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีสัดส่วนเพียงร้อยละ 9 และ 20 จากภาคการผลิตทั้งหมด (ดังภาพที่ 2)

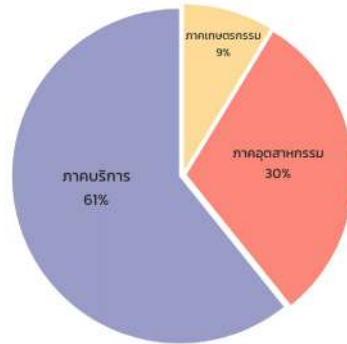

ยิ่งไปกว่านั้น ความสำคัญของภาคเกษตรกรรมยังส่งผลให้ในปัจจุบัน บุรีรัมย์กลายเป็นต้นแบบในการเปลี่ยนแปลงจากการปลูกสมุนไพรพื้นบ้านสู่การปลูกกัญชาเพื่อการแพทย์ และต่อยอดไปถึงพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ของจังหวัดบุรีรัมย์

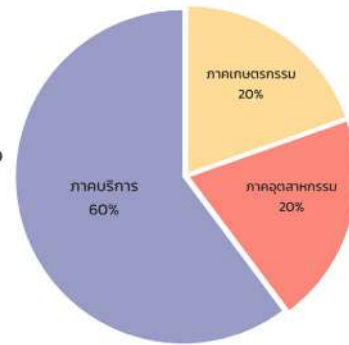
สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดบุรีรัมย์

ทั้งประเทศ

ตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 2 : สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในแต่ละภาคของการผลิต ปีพ.ศ. 2563 ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และการคำนวณของผู้เขียน

เพื่อทำความเข้าใจในรายละเอียด และการบริหารจัดการ อุตสาหกรรมกัญชาของจังหวัดบุรีรัมย์มากยิ่งขึ้น สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และวารสารการเงินการคลัง ได้มีโอกาสสัมภาษณ์

คุณธนพร พรสง่ากุล นักวิชาการวิสาหกิจ ศูนย์กลางการพัฒนาสมุนไพรเพลาเพลินเพื่อชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ เกี่ยวกับการดำเนินงาน และผลกระทบต่าง ๆ ของการพัฒนาบุรีรัมย์โมเดล โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้

คุณธนพร พรสง่ากุล
นักวิชาการวิสาหกิจ ศูนย์กลางการพัฒนาสมุนไพรเพลาเพลินเพื่อชุมชน

1. บทบาทและหน้าที่ของ วิสาหกิจพลาเพลลินฯ

วิสาหกิจพลาเพลลินฯ เริ่มมีบทบาทและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกัญชาในส่วนของต้นน้ำมาก่อน กล่าวคือ การปลูกกัญชาเชิงการแพทย์ เพื่อผลิตเป็นตัวยา และส่งต่อไปให้กับโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง แต่ภายหลังได้ปรับเปลี่ยนหน้าที่ของอุตสาหกรรมกัญชาในส่วนของปลายน้ำเพิ่มมากขึ้น ผ่านการปลูกกัญชาเชิงพาณิชย์ โดยทำการปลูกกัญชาเพื่อส่งต่อไปให้กับภาคอุตสาหกรรม และต่อ ยอดทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ผลิตภัณฑ์อาหาร และผลิตภัณฑ์เสริมความงาม เนื่องจากกัญชามีสรรพคุณในการต้านการอักเสบเป็นหลัก จึงสามารถนำมารักษาสิวได้ ตัวอย่างของสินค้าจากกัญชาที่ทางวิสาหกิจพลาเพลลินฯ ทำการผลิต คือ น้ำมันนวด ครีมบำรุงผิว ผลิตภัณฑ์กาแฟ และผลิตภัณฑ์ชา

การปลูกกัญชา กัญชา ของวิสาหกิจพลาเพลลินฯ จะใช้การปลูกในรูปแบบระบบปิด ซึ่งโดยทั่วไปสามารถปลูกได้ทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ การปลูก

ในระบบปิด โรงเรือนเพาะปลูกพืช (Green house) และระบบแปลงเปิด โดยแต่ละรูปแบบมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน กล่าวคือ การปลูกในระบบปิดสามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ทั้งหมด แต่การปลูกในรูปแบบนี้มีต้นทุนในการผลิตที่สูง ในส่วนของการปลูกแบบโรงเรือนเพาะปลูกพืช (Green house) จะช่วยป้องกันโรคแมลง แต่ยังคงต้องพบเจอปัญหาเกี่ยวกับความชื้นและเชื้อรา สุดท้ายคือการปลูกแบบระบบแปลงเปิด จะใช้ต้นทุนในการผลิตต่ำที่สุด แต่อาจพบกับความเสี่ยงในการเกิดโรคแมลง และการปนเปื้อนของสารต่าง ๆ จากบริเวณใกล้เคียง ที่อยู่ในดินหรือน้ำ อย่างไรก็ตาม การปลูกในแต่ละ

รูปแบบจะให้สารสำคัญต่าง ๆ เช่น CBD และ THC ในปริมาณต่างกัน โดยสามารถเรียงรูปแบบการปลูกที่ให้ปริมาณสารสำคัญมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ การปลูกในระบบปิด โรงเรือนเพาะปลูกพืช (Green house) และระบบแปลงเปิด ตามลำดับ ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ คุณชนพรมีความคิดเห็นว่า สามารถเลือกได้ทั้งรูปแบบโรงเรือนเพาะปลูกพืช (Green house) และการปลูกในระบบปิด เพราะสามารถปลูกได้หลายรอบต่อปี กล่าวคือ การปลูกในระบบปิดจะสามารถปลูกได้ 6 รอบต่อปี และการปลูกแบบโรงเรือนเพาะปลูกพืช (Green house) สามารถปลูกได้ 3 รอบต่อปี

2. การส่งเสริมและการพัฒนาการปลูกกัญชาเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

การขับเคลื่อนการปลูกกัญชาของจังหวัดบุรีรัมย์สู่การเป็นพืชเศรษฐกิจนั้น ทางวิสาหกิจเพลาเพลินฯ ได้ร่วมมือกับกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อต่อยอดและแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น การต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และเป็นผลิตภัณฑ์ยา โดยทางวิสาหกิจจะทำการผลิตตัวยาเพื่อส่งต่อให้กับโรงพยาบาลคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และองค์การเภสัชกรรม นอกจากนี้วิสาหกิจเพลาเพลินฯ ยังได้ร่วมมือกับบริษัทเพลาเพลินฯ เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่าง ๆ เช่น น้ำมันนวด เซรั่มบำรุงผิว เป็นต้น ภายหลังจากการนำกัญชามาผลิตเป็นสินค้าเชิงพาณิชย์

สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับวิสาหกิจเพลาเพลินฯ ได้เป็นอย่างมาก เช่น มูลค่าของสินค้าประเภทชาสมุนไพรที่มีส่วนผสมของกัญชา เพิ่มขึ้นจาก 180 บาทเป็น 250 บาท เนื่องจากการใช้ส่วนผสมจากธรรมชาติ และมีกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน คือ การปลูกที่ได้มาตรฐาน GAP ทั้งในส่วนของคุณภาพดิน คุณภาพน้ำ และสภาพแวดล้อมในการปลูก การตรวจวิเคราะห์คุณภาพ ทั้งการตรวจเชื้อรา การตรวจปริมาณสารต่าง ๆ รวมถึงการตรวจวัดการปนเปื้อนของสารต่าง ๆ เช่น โลหะหนัก ยาฆ่าแมลง นอกจากนี้ ในส่วนของการผลิตสินค้ายังคำนึงถึงมาตรฐาน GMP เช่น การตรวจความคงตัวของสินค้า และการตรวจค่าสารสำคัญของสินค้า เพื่อแจ้งกับทางองค์การ

อาหารและยา (อย.) ก่อนที่จะนำสินค้าไปจัดจำหน่าย สิ่งเหล่านี้สร้างความน่าเชื่อถือ และเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่ต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์กัญชาและกัญชง ส่งผลให้วิสาหกิจเพลาเพลินฯ สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าที่มีส่วนผสมของกัญชาและกัญชง คิดได้ประมาณร้อยละ 10 - 15 จากราคาสินค้าในรูปแบบเดิม ซึ่งสินค้าที่เพิ่มมูลค่าได้มากที่สุด คือ สินค้าประเภทเครื่องสำอาง

สำหรับการส่งเสริมการปลูกกัญชาและกัญชง เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านในจังหวัดบุรีรัมย์ ทางคุณธนพรให้ความคิดเห็นว่าคุณควรพิจารณาในส่วนของการปลูกก่อน กล่าวคือ ผู้ที่ต้องการปลูกกัญชา กัญชง ต้องรู้ว่าจะนำกัญชาหรือกัญชงไปผลิตสินค้าประเภทใด เพื่อที่จะรู้ว่าควรใช้วิธีการและกระบวนการในการผลิตอย่างไร นอกจากนี้คุณธนพรยังเสนอว่า ชาวบ้านที่มีเงินทุนไม่สูงอาจจะประกอบธุรกิจอื่น ๆ แทนการปลูกกัญชาและกัญชง เนื่องจากห่วงโซ่อุปทานในการผลิตสินค้าจากกัญชาและกัญชงค่อนข้างกว้าง ชาวบ้านอาจเลือกที่จะไปผลิตปุ๋ย หรือดิน เพื่อนำมาจัดจำหน่ายแทน

3. การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งจากภายในและภายนอกวิสาหกิจ

การดำเนินงานของวิสาหกิจเพลาเพลินฯ พบเจอกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งจากกระบวนการผลิตของวิสาหกิจ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากภายนอกวิสาหกิจ เช่น ปัญหาการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิต และการเข้าถึงข้อมูลของชาวบ้านที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยปัญหาแรกที่พบคือ รูปแบบในการปลูกกัญชาและกัญชง เนื่องจากมีรูปแบบในการปลูกที่หลากหลาย ทางวิสาหกิจเพลาเพลินฯ จึงพยายามเลือกรูปแบบที่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมและลดการปนเปื้อนของสารเคมีได้ดีที่สุด ซึ่งคือการปลูกในระบบปิด เพื่อที่จะสามารถคงสารต่าง ๆ ที่อยู่ในกัญชาและกัญชง เช่น CBD และ THC ไว้ใช้สำหรับทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ในปริมาณที่มากที่สุด การปลูกในรูปแบบนี้ต้องพบกับปัญหาด้านทุนในการปลูกที่สูง แต่สามารถปลูกได้หลายรอบต่อปี จึงสามารถทดแทนในส่วนของต้นทุนการผลิตที่สูงได้ ถัดมาคือปัญหาในการเลือกเมล็ดพันธุ์ เพราะเมล็ดพันธุ์กัญชาและกัญชงใน

ประเทศไทย มีปริมาณสาร THC ที่สูง แต่มีปริมาณสาร CBD ต่ำ โดยทางการแพทย์ การรักษาโรคต่าง ๆ จะใช้สัดส่วนของสาร CBD:THC ที่แตกต่างกัน เช่น การรักษาโรคลมชักจะใช้สัดส่วน 20:1 นอกจากนี้ การผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็มีความต้องการที่จะต้องใช้สาร CBD ที่สูง ทางวิสาหกิจเพลาเพลินฯ จึงพยายามแก้ปัญหาโดยการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ที่มีปริมาณสาร CBD สูง เพื่อลดปริมาณเมล็ดพันธุ์กัญชา กัญชงที่ใช้สำหรับการเพาะปลูก และสามารถผลิตสินค้าจากกัญชาและกัญชงได้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ปัญหาสุดท้ายคือ ปัญหาการประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงข้อมูลของชาวบ้าน ทั้งขั้นตอนในการปลูก และการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยแก้ไขผ่านการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงส่งเสริมอุตสาหกรรม และสถาบันอาหาร

4. ผลสำเร็จของการนำ กัญชา มา เป็น พืช เศรษฐกิจของจังหวัด

การดำเนินงานของวิสาหกิจ
เพลลาเพลินฯ เริ่มมีบทบาทใน
การพัฒนาการปลูกกัญชงเชิง
พาณิชย์มากขึ้น ส่งผลให้เกิด
การต่อยอด และการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่า
ทางเศรษฐกิจให้กับสินค้า อีกทั้ง
ในปัจจุบัน หลายหน่วยงานทั้ง
จากภาครัฐ และเอกชน เริ่มให้
ความสนใจกับอุตสาหกรรม
กัญชาและกัญชง เพิ่มขึ้น ส่งผลให้
มีการให้องค์ความรู้ และการฝึก
อบรมเกี่ยวกับการต่อยอด และ
การสร้างมาตรฐานในการปลูก
กัญชา กัญชง ยิ่งไปกว่านั้น
การพัฒนา กัญชาและกัญชง
เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ ของ
จังหวัดบุรีรัมย์ ยังสร้างอาชีพให้
กับชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่
มีพื้นฐานในการทำเกษตร
อยู่ก่อนแล้ว จึงถือเป็นการเพิ่ม
รายได้ให้กับคนในพื้นที่ เพราะ
สามารถปลูกกัญชาและกัญชง
เป็นอาชีพเสริมได้

5. กุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการ พัฒนาบุรีรัมย์โมเดล

กุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์
เพื่อต่อยอดให้กัญชาและกัญชงเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่
สำหรับความคิดเห็นของคุณธนพร คือ ความร่วมมือของทั้งภาครัฐ
และเอกชน เพื่อขับเคลื่อนให้จังหวัดบุรีรัมย์สามารถพัฒนา
อุตสาหกรรมกัญชาได้อย่างสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด
เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกกัญชา กัญชง
อย่างถูกต้องและครบถ้วน นอกจากนี้ ยังสามารถต่อยอด
และพัฒนาการปลูกกัญชา กัญชงทางการแพทย์หรือทางพาณิชย์
ไปสู่ในระดับสากล และได้รับการยอมรับจากหลาย ๆ ประเทศ
ทั่วโลก และอีกหนึ่งสิ่งที่มีความสำคัญเช่นกัน คือ ความรู้
ความเข้าใจของประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับกัญชา กัญชง อย่างถูกต้อง
เพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าของการพัฒนาบุรีรัมย์โมเดลต่อไป
ในอนาคต

การพัฒนาเมืองแสนสุข ภายใต้แนวคิด “Saen Suk Smart Living and Sport Tourism City”

บทความโดย

ชัยวัฒน์ หาญพิทักษ์พงศ์

ธนัฐ พวงนวม

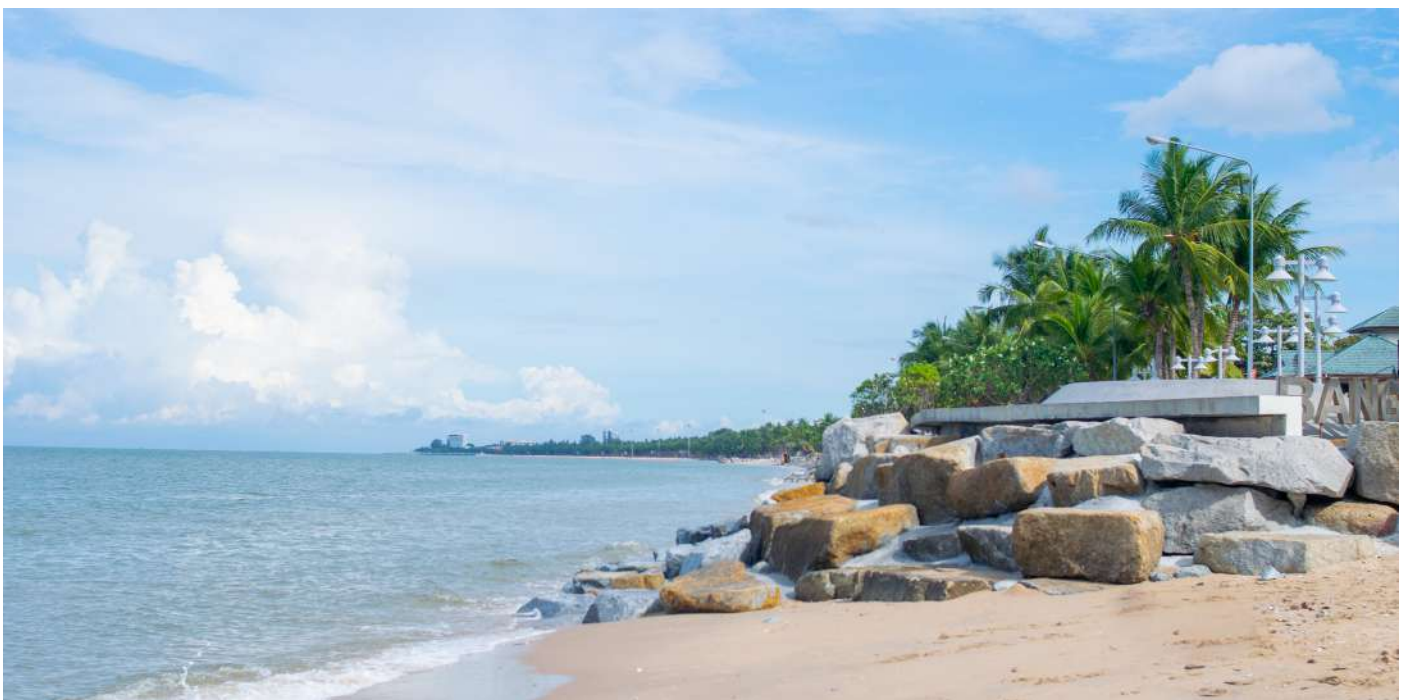
กานต์ แจ็งชัดใจ

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

บทนำ

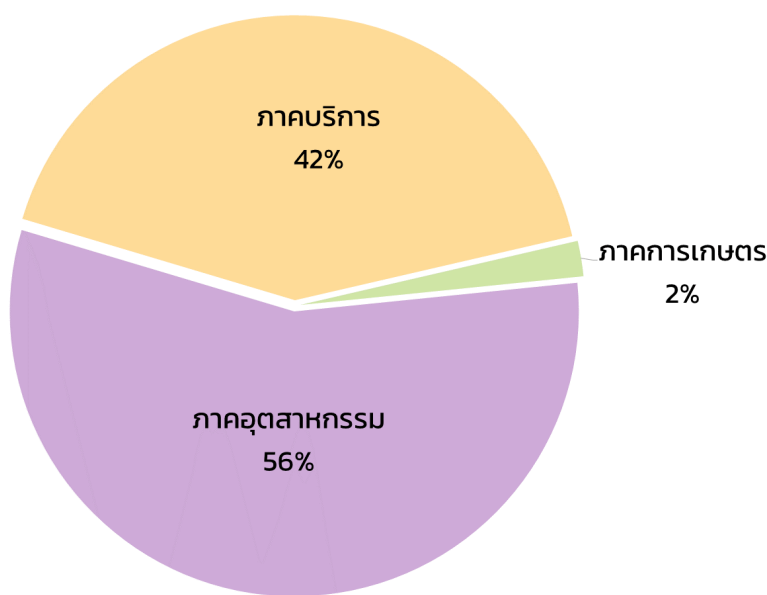
เมื่อพูดถึงชายหาดที่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ชายหาดบางแสนจะเป็นสถานที่ลำดับต้น ๆ ที่ทุกท่านนึกถึง เนื่องจากใช้ระยะเวลาเดินทางจากกรุงเทพฯ เพียง 1 ชั่วโมง 30 นาที ชายหาดบางแสนจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของชาวไทยมาช้านาน¹ ในช่วงก่อนการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) การท่องเที่ยวได้สร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติบริเวณชายหาดเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากมลภาวะที่เกิดขึ้นจากการเดินทางของนักท่องเที่ยวและความไร้ระเบียบของผู้ค้าที่ประกอบธุรกิจบริเวณชายหาด ทำให้เทศบาลเมืองแสนสุขโดยคุณณรงค์ชัย คุณปลื้ม (คุณณรงค์ชัยฯ) นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุขดำเนินนโยบายจัดระเบียบบริเวณพื้นที่ชายหาดบางแสนจนทำให้ชายหาดบางแสนในปัจจุบันกลับมามีทัศนียภาพที่สวยงามและมีการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักการในการพัฒนาพื้นที่ตามแนวคิด “Saen Suk Smart Living and Sport Tourism City” ซึ่งแนวคิดดังกล่าวอาศัยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองแสนสุข ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการที่ดีและการพัฒนาการเมือง ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เทศบาลเมืองแสนสุขสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ “เมืองอัจฉริยะน่าอยู่ เศรษฐกิจมั่นคง รักษาสมดุลด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ขับเคลื่อนเมืองด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ชุมชนสามัคคี ประชาชนมีสุขภาวะสมบูรณ์” โดยรายละเอียดจะเป็นอย่างไร สามารถติดตามอ่านได้ในลำดับต่อไป

1 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดชลบุรี และเทศบาลเมืองแสนสุข

ข้อมูลพื้นฐาน ของจังหวัดชลบุรี และ เทศบาลเมืองแสนสุข

สำหรับข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรี ในปี 2563 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประเมินว่า จังหวัดชลบุรีมีผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) เท่ากับ 892,062 ล้านบาท ประกอบด้วยภาคการเกษตร 17,872 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด และภาคนอกรการเกษตร 874,190 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 98 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด ทั้งนี้ ภาคนอกรการเกษตร ประกอบไปด้วย ภาคอุตสาหกรรม 501,541 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 56 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด และภาคบริการ 372,649 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 42 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด (รายละเอียดตามภาพที่ 1) และมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP Per Capita) เท่ากับ 471,723 บาท

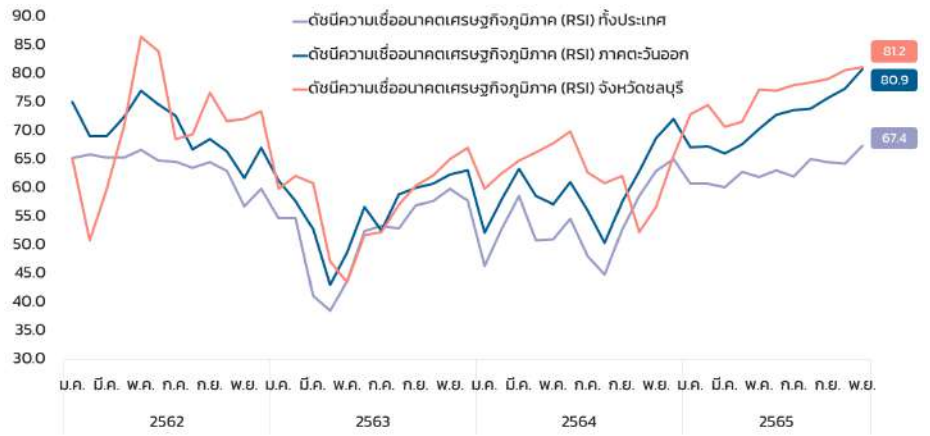
ภาพที่ 1 : ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดชลบุรี ปี 2563
ที่มา : สศช. ประมวลผลโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.)

สำหรับดัชนีความเชื่อมั่นอนาคตเศรษฐกิจภูมิภาค (Thailand Regional Economic Sentiment Index: RSI)² ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงการคลัง พบว่าในเดือนพฤศจิกายน 2565 นั้น RSI ของจังหวัดชลบุรีปรับตัวเพิ่มขึ้นจากเดือนก่อนหน้า อยู่ที่ระดับ 81.2 โดยได้รับปัจจัยสนับสนุนจากภาคบริการ เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวจากทั้งในประเทศและต่างประเทศปรับตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันภาคการลงทุนปรับตัวเพิ่มขึ้น

2 RSI คือ ดัชนีที่สะท้อนสถานะเศรษฐกิจภูมิภาคของแต่ละจังหวัดและภูมิภาคในอนาคต ตั้งแต่ 1 – 6 เดือนข้างหน้า ซึ่งดัชนีมีค่ามากกว่า 50.0 จะสะท้อนภาวะเศรษฐกิจในอนาคตที่มีแนวโน้มดีขึ้นกว่าปัจจุบัน และดัชนีมีค่าเท่ากับ 50.0 จะสะท้อนภาวะเศรษฐกิจในอนาคตที่มีแนวโน้มที่ทรงตัว และหากดัชนีมีค่าน้อยกว่า 50.0 จะสะท้อนภาวะเศรษฐกิจในอนาคตที่มีแนวโน้มชะลอลงต่ำกว่าปัจจุบัน

เช่นเดียวกัน อันเป็นผลมาจากผู้ประกอบการในพื้นที่มีแผนที่จะขยายกิจการของตนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าในปี 2565 ดัชนี RSI ของจังหวัดชลบุรีมีระดับสูงกว่า ดัชนี RSI ของภาคตะวันออกและประเทศตลอดทั้งปี ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 : ดัชนีความเชื่อมั่นภาคเศรษฐกิจภูมิภาค ที่มา : กระทรวงการคลัง โดย สศค.

เมื่อเราพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ของเทศบาลเมืองแสนสุข จากดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (SEFI) ที่จัดทำโดย สศค. ประกอบด้วยตัวชี้วัด 88 เครื่องชี้ เพื่อบ่งชี้ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของพื้นที่ต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) โครงสร้างพื้นฐาน 2) การศึกษา 3) สาธารณสุข 4) กำลังซื้อ 5) ปัญหาของทรัพยากรมนุษย์ และ 6) สิ่งแวดล้อม จะพบว่าพื้นที่ของเทศบาลเมืองแสนสุข

ภาพที่ 3 : ดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (SEFI) ของเทศบาลเมืองแสนสุข ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.)

มีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจอยู่ในลำดับที่ 11 ของจังหวัดชลบุรี และเป็นอันดับที่ 6 ของอำเภอเมืองชลบุรี ทั้งนี้ โดยรวมแล้ว SEFI ของเทศบาลเมืองแสนสุข สูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดชลบุรี และ อำเภอเมืองชลบุรี ดังแสดงในภาพที่ 3

ความเป็นมาของการพัฒนาเมืองแสนสุข ภายใต้แนวคิด “Saen Suk Smart Living and Sport Tourism City”

จากรายละเอียดที่ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้เมืองบางแสนและเศรษฐกิจในภาพรวมของจังหวัดชลบุรีและบริเวณพื้นที่เทศบาลเมืองแสนสุขจะสังเกตเห็นได้ว่าบริเวณที่อยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลเมืองแสนสุขมีการพัฒนาจากในอดีต อย่างเห็นได้ชัดในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการผลักดันการพัฒนาเมืองแสนสุขภายใต้แนวคิด “Saen Suk Smart Living and Sport Tourism City” ที่คุณณรงค์ชัยฯ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแสนสุขเป็นผู้ผลักดันการพัฒนา โดยกองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สศค. ร่วมกับวารสารการเงิน การคลังได้รับเกียรติเป็นอย่างสูงจากคุณณรงค์ชัยฯ มาถ่ายทอด รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวดังกล่าว ผ่านรายการ “Local Reach เอื้อมลึก ถึงภูมิภาค” เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2565 ที่ผ่านมา ณ ห้องประชุมปวงษ์ อิงภากรณ์ ชั้น 7 อาคารสำนักงานเศรษฐกิจ การคลัง

จากการสัมภาษณ์ คุณณรงค์ชัยฯ ได้ให้ข้อมูลว่า การพัฒนาเมืองแสนสุขภายใต้แนวคิด “Saen Suk Smart Living and Sport Tourism City” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเทศบาลเมืองแสนสุขให้เป็นเมืองอัจฉริยะนำอยู่ (Smart City) ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาประยุกต์ใช้กับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองแสนสุข ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการที่ดีและการพัฒนาการเมือง โดยการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของทั้งหน่วยงานของ

คุณณรงค์ชัย คุณปลื้ม
นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแสนสุข

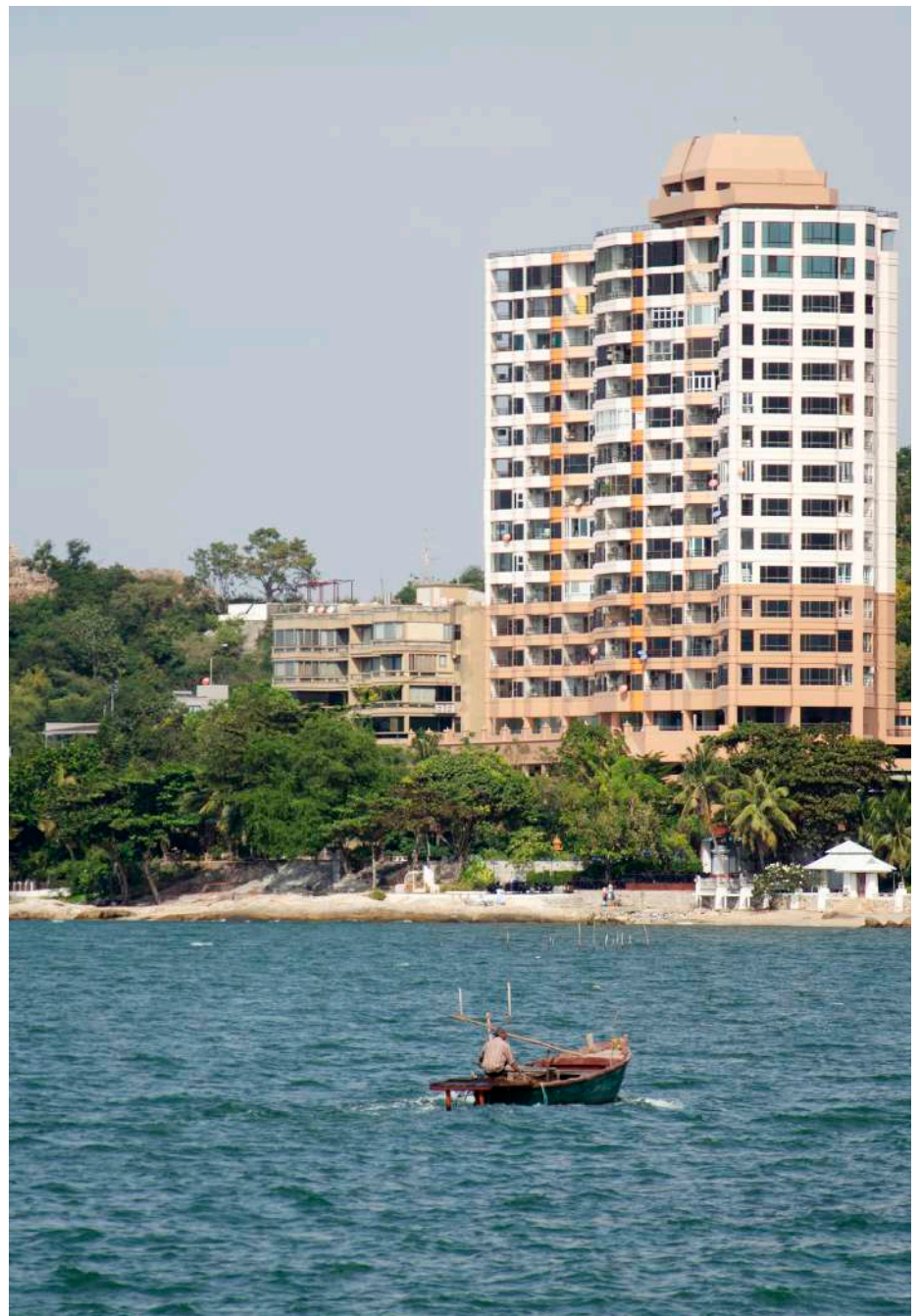
ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบัน การศึกษา รวมทั้งเครือข่าย ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข เพื่อให้เศรษฐกิจเกิดความมั่นคงตลอดจนสามารถ รักษาสมดุลด้านสิ่งแวดล้อม และพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม อันนำไปสู่การมีชุมชนที่เข้มแข็งและประชาชนมีสุขภาพะสมบูรณ์

ภาพที่ 4 : ระบบนิเวศของหน่วยงานที่มีส่วนในการผลักดันนโยบาย Smart City ของเทศบาลเมืองแสนสุข ที่มา : การสัมภาษณ์คุณณรงค์ชัยฯ ประมวลผลโดย สศค.

สำหรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของเมืองแสนสุขภายใต้แนวคิดดังกล่าวนี้ คุณณรงค์ชัยฯ ได้เน้นย้ำว่า การพัฒนาฐานข้อมูลเป็นกุญแจที่สำคัญในการขับเคลื่อนเมืองแสนสุขซึ่งทางเทศบาลเมืองแสนสุขได้ร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล หรือ DEPA ในการพัฒนาการจัดเก็บฐานข้อมูลที่เรียกว่า “City Data Platform” สำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของเมืองแสนสุขรวมทั้งความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำไปออกแบบโครงการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเมืองแสนสุขให้เป็นเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (Smart City)

ตัวอย่างโครงการการพัฒนาเมืองแสนสุข ภายใต้แนวคิด “Saen Suk Smart Living and Sport Tourism City” ในปัจจุบัน

ที่ผ่านมาเทศบาลเมืองแสนสุขมีโครงการที่ขับเคลื่อนภายใต้แนวคิดการเป็นเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (Smart City) มากมายหลายโครงการ โดยมีเป้าหมายในการมุ่งเน้นเมืองแสนสุขให้เป็นเมืองที่มีการดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) เพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชน มีระบบสาธารณสุขอัจฉริยะ (Smart Health) สำหรับการแก้ไขปัญหาด้านระบบการดูแลสุขภาพของประชาชน รวมไปถึงมีการท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Smart Tourism) ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของเทศบาลเมืองแสนสุขให้เกิดความยั่งยืน

4.1 โครงการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technology)

สังคมผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี นอกจากการเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพโรคเรื้อรังแล้ว ปัญหาการถูกทิ้งให้อยู่บ้านเพียงลำพังโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้พลัดถิ่นเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้น เพื่อลดข้อจำกัดให้ผู้สูงอายุสามารถขอความช่วยเหลือและเข้าถึงบริการสุขภาพในภาวะเจ็บป่วยฉุกเฉินหรืออุบัติเหตุได้อย่างรวดเร็ว เทศบาลเมืองแสนสุขจึงริเริ่มโครงการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technology) โดยร่วมมือสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ หรือ NIA และมหาวิทยาลัยบูรพาด้วยการประยุกต์ใช้อุปกรณ์สายรัดข้อมือและสร้อยคอที่เป็นตัวส่งสัญญาณเตือนเมื่อผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงมีการเคลื่อนไหวผิดปกติ โดยหากมีเหตุฉุกเฉินหรือผิดปกติอุปกรณ์ดังกล่าวจะส่งสัญญาณไปยังเทศบาลเมืองแสนสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันทีที่วางที่ ซึ่งในปัจจุบันเป็นการดำเนินโครงการในระยะที่ 3 โดยเป็นการพัฒนาระบบเทคโนโลยีอัจฉริยะดังกล่าวให้มีความสะดวกในการใช้งานมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาฐานข้อมูลที่น่ามาใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น เช่น ฐานข้อมูลด้านสุขภาพ ฐานข้อมูลด้านรายได้ เป็นต้น

โครงการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุข้างต้นเป็นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม Internet Of Things (IoT) มาช่วยในการพัฒนาระบบการบริการสุขภาพของประชาชน เพื่อลดข้อจำกัดและขจัดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม จากการลงพื้นที่ในชุมชนของเมืองแสนสุขเพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรคจากการใช้งานอุปกรณ์อัจฉริยะดังกล่าว พบว่าในระยะแรกผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายยังไม่คุ้นเคยกับการใช้งานอุปกรณ์ดังกล่าว จึงต้องมีการสาธิตและแนะนำวิธีการใช้งานที่ถูกต้องอย่างใกล้ชิด โดยอาศัยความร่วมมือจากครอบครัวของผู้สูงอายุที่

เป็นกลุ่มเป้าหมาย คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเข้าไปติดตามและดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะเห็นได้ว่า นอกจากการมีเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technology) ที่มีประสิทธิภาพแล้ว การมีพลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) จึงเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งเสริมให้การดำเนินโครงการดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างรูปธรรมและยั่งยืน

4.2 โครงการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายหาดบางแสนตามแนวคิดการท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Smart Tourism)

หากมองย้อนกลับไปในอดีตภาพจำของชายหาดบางแสน นอกจากจะมีร้านค้า หาบเร่ แผงลอยมากมายตามชายหาดและมีนักท่องเที่ยวที่หนาแน่นแล้ว ยังมีภาพจำของขยะจำนวนมากที่ก่อให้เกิดปัญหาโดยตรงกับการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายหาดบางแสน ประเด็นปัญหาขยะทั้งจากนักท่องเที่ยวและจากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียง ส่งผลให้เทศบาลเมืองแสนสุขดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายหาดบางแสนตามแนวคิดการท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Smart Tourism) โดยการปรับภูมิทัศน์พื้นที่บริเวณชายหาดและการจัดระเบียบผู้ประกอบการในพื้นที่รวมทั้งการจัดระเบียบนักท่องเที่ยว ซึ่งมีการนำแนวคิดการดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะรวมทั้งสิ่งแวดล้อมบริเวณชายหาดบางแสน อาทิ การควบคุมคุณภาพน้ำให้มีค่า BOD (Biological Oxygen Demand) อยู่ในระดับมาตรฐาน และการควบคุมมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตบริเวณใกล้เคียง อีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในการควบคุมขยะและมลพิษจากบุหรี่ยของนักท่องเที่ยวบริเวณรอบชายหาด

นอกจากการปรับภูมิทัศน์พื้นที่บริเวณชายหาดและการจัดระเบียบผู้ประกอบการในพื้นที่ รวมทั้งการจัดระเบียบนักท่องเที่ยวแล้ว การส่งเสริมการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) เป็นจุดเด่นที่สำคัญภายใต้โครงการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายหาดบางแสนตามแนวคิดการท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Smart Tourism) โดยที่ผ่านมาจะเห็นได้จากการจัดงานบางแสนซีรีส์ 2022 ซึ่งเป็นการจัดงานวิ่งมาราธอนในระยะทาง 10 กิโลเมตร 21 กิโลเมตร และ 42 กิโลเมตรที่มีการเชื่อมโยงกับแนวคิด MICE (Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions) และมีรูปแบบของการจัดงานเฉกเช่นเดียวกับงานวิ่งระดับโลกด้วยการปรับภูมิทัศน์โดยรอบให้มีความสะอาดและปลอดภัย การมีระบบแพทย์สนามที่เพียงพอ รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสำหรับรายงานสถิติการวิ่งในการแข่งขันที่ทันสมัยและมีมาตรฐานในระดับโลก ซึ่งการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในเมืองแสนสุขด้วยกิจกรรมข้างต้นสามารถสร้างมูลค่าเม็ดเงินทางเศรษฐกิจได้อย่างมหาศาล โดยจะเห็นได้จากผลของการจัดงานดังกล่าวสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ถึง 80 ล้านบาทจากการใช้งบประมาณในการจัดงานเพียง 1.5 ล้านบาท อีกทั้งยังทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า 30,000 คนอีกด้วย

มุมมองการพัฒนาเมืองแสนสุขในอนาคต

การพัฒนาเมืองแสนสุขในอนาคต คุณณรงค์ชัยฯ ได้กล่าวถึง การพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลเมืองแสนสุขไปพร้อม ๆ กัน โดยสำหรับมุมมองของเศรษฐกิจที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองแสนสุขเติบโตอย่างเห็นได้ชัด อันมีสาเหตุมาจากการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในภาคเอกชนจากการพัฒนาพื้นที่บริเวณเมืองแสนสุขให้เป็นโรงแรม คอนโด และธุรกิจต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของเมืองแสนสุขเป็นแหล่งท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Smart Tourism) อันนำไปสู่การมีเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้ สำหรับมุมมองด้านสังคมการสร้างพลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนเทศบาลเมืองแสนสุขให้เป็นเมืองอัจฉริยะนำอยู่ (Smart City) ในอนาคต และจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เทศบาลเมืองแสนสุขบรรลุวิสัยทัศน์ในการเป็น “เมืองอัจฉริยะนำอยู่ เศรษฐกิจมั่นคง รักษาสมดุลด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ขับเคลื่อนเมืองด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ชุมชนสามัคคี ประชาชนมีสุขภาวะสมบูรณ์” ต่อไป

นักเรียนทุน UIS : คลื่นลูกใหม่ของ สังคม.

บทความโดย

บรรลุ คงคาร์ตัน

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ผู้เขียนรวบรวมจากเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.พ. www.ocsc.go.th

ในอดีตผู้เขียนเคยรับราชการในตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการชำนาญงานส่วนบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานเลขานุการกรม สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) หนึ่งในหน้าที่ที่เคยปฏิบัติในส่วนดังกล่าวก็คือ การจัดเตรียมเอกสารเพื่อให้ข้าราชการบรรจุใหม่ได้ทำการกรอกข้อมูล เช่น ก.พ. 7 แพ้มประวัติ เป็นต้น ซึ่งรวมถึงข้าราชการที่ได้รับทุนรัฐบาลเพื่อตั้งดูผู้มีความสามารถที่กำลังอยู่ในสถาบันการศึกษาในประเทศ (ทุน Undergraduate Intelligence Scholarship หรือ ทุน UIS) ทำให้ผู้เขียนรู้สึกประทับใจถึงความสามารถของนักเรียนทุนรัฐบาล UIS ซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญของ สศค. จึงได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับนักเรียนทุน UIS ว่า มีความเป็นมาอย่างไร มีวิธีการคัดเลือกอย่างไร และนักเรียนทุน UIS มีความสำคัญอย่างไรกับ สศค.

ความเป็นมา

สำนักงาน ก.พ. ได้สนับสนุนส่วนราชการให้มีกำลังคนที่มีคุณภาพ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนในเรื่องการสรรหาและการรักษาคนดี คนเก่ง และที่ผ่านมามีสำนักงาน ก.พ. ได้พัฒนาเครื่องมือและระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลที่หลากหลายเพื่อช่วยส่วนราชการในการเตรียมกำลังคนสำหรับทั้งปัจจุบันและอนาคต ซึ่งในมิติของการสรรหานั้นมีเครื่องมือที่สำคัญได้แก่ ทุนรัฐบาลสำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วยทุนสำหรับการไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับมัธยมไปจนถึงระดับปริญญาเอก

ภายใต้สภาวะการแข่งขันการตั้งดูบุคลากรคุณภาพสูงเข้าสู่หน่วยงานต่าง ๆ โดยวิธีการ

สรรหาบุคลากรคุณภาพสูงของภาคราชการ ยังคงมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่สำเร็จการศึกษาแล้ว อีกทั้ง การจัดสรรทุนรัฐบาลเพื่อไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับปริญญาตรีหรือระดับมัธยมก็ยังเป็นส่วนน้อยของการจัดสรรทุนทั้งหมด เพื่อให้การสรรหาบุคลากรคุณภาพเข้าสู่ภาคราชการสามารถแข่งขันกับภาคเอกชนได้ การขยายกลุ่มเป้าหมายการสรรหา (Source of recruits) ด้วยวิธีการพัฒนาระบบการสรรหาเชิงรุกรูปแบบใหม่ให้จูงใจผู้กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทยที่เป็นผู้มีความสามารถสูง จะทำให้เกิดความน่าสนใจในการเข้ารับราชการมากยิ่งขึ้น

สำนักงาน ก.พ. จึงได้เห็นชอบการจัดสรรทุนรัฐบาลเพื่อตั้งดูผู้มีความสามารถสูง (Undergraduate Intelligence Scholarship Program) หรือ UIS ที่กำลังศึกษาอยู่ใน

สถาบันการศึกษาในประเทศ ระดับปริญญาตรีในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 เป็นปีแรก และจัดสรรทุนรัฐบาลดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดสรรทุนดังกล่าวก็เพื่อเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนภาครัฐอย่างทันการณ์ผ่านกระบวนการสรรหาผู้มีความสามารถสูงเชิงรุกพร้อมทั้งเป็นการเพิ่มอุปทาน (Supply) กำลังคนคุณภาพของราชการ อีกทั้งยังเป็นเพื่อให้ราชการมีภาพลักษณ์การบริหารกำลังคนที่ดีต่อนักศึกษาและสังคมอีกด้วย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายก็คือ ผู้มีสิทธิรับทุนจะต้องเป็นผู้ที่กำลังจะศึกษาชั้นปีสุดท้ายในสถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศ ในสาขาวิชาและมีระดับคะแนนตามที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด ทั้งนี้ให้ถือปีการศึกษาที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด

วิธีการคัดเลือกนักเรียน ทุน UIS

แนวทางการจัดสรรทุนของสำนักงาน ก.พ. ก็คือการสอบถามความต้องการของส่วนราชการต่าง ๆ โดยให้ลำดับความสำคัญในการกำหนดส่วนราชการ กล่าวคือ เป็นส่วนราชการที่มีความพร้อมในการบริหารกำลังคนคุณภาพหรือการวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งได้แก่ ส่วนราชการดำเนินการระบบข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง (HiPPS) และปัจจุบันมีข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูงในส่วนราชการด้วยซึ่งการกำหนดตำแหน่งที่จะบรรจุนักเรียนทุนรัฐบาล และสาขาวิชาที่จะสรรหาโดยส่วนราชการจะเป็นผู้กำหนด นอกจากแนวทางดังกล่าวแล้ว องค์กรประกอบในการพิจารณาจัดสรรทุนให้กับส่วนราชการยังมีปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ดังนี้

- 1) การพิจารณาความสนใจและความต้องการที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการ
- 2) การมีแผนพัฒนาบุคลากรที่ผ่านความเห็นชอบจาก อ.ก.พ. กรม
- 3) คำขอทุนของส่วนราชการมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาบุคลากร
- 4) การกระจายโอกาสในการรับทุนให้กับส่วนราชการต่าง ๆ และความสมดุลของสาขาวิชาที่ได้รับการจัดสรรทุน โดยรูปแบบของทุนรัฐบาลของสำนักงาน ก.พ. กำหนดช่วงเวลาให้ทุนเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ให้ทุนรัฐบาลเพื่อศึกษาในชั้นปีที่ 4 หรือชั้นปีสุดท้ายจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีตามโครงสร้างหลักสูตร ทั้งนี้ ต้องใช้ระยะเวลาศึกษาไม่เกิน 1 ปี

ระยะที่ 2 ให้ทุนรัฐบาลเพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาโทในหรือต่างประเทศ ตามเงื่อนไขที่ ก.พ. กำหนด โดยภายหลังจากสำเร็จการศึกษาจะต้องกลับมาปฏิบัติราชการชดใช้ทุนในส่วนราชการเดิมที่บรรจุ ซึ่งวิธีการสรรหาและคัดเลือกของสำนักงาน ก.พ. แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

- **การสรรหานักเรียนทุนในระยะที่ 1**

ดำเนินการโดยการใช้การประเมินความเหมาะสมของบุคคลเพื่อรับทุนโดยอาจใช้แนวทางของวิธีศูนย์รวมการประเมิน (Assessment Centers Method : ACM) และให้ส่วนราชการมีส่วนร่วมในการดำเนินการสรรหานักเรียนทุนด้วย

• การสรรหานักเรียนทุนในระยะที่ 2

(1) ส่วนราชการพิจารณาคัดเลือกเบื้องต้นโดยคำนึงถึง

- ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนางานที่รับผิดชอบของนักเรียนหรืองานสำคัญอื่นของส่วนราชการ โดยมีความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย
- ผลการประเมินผลการปฏิบัติราชการของนักเรียนทุน
- ศักยภาพและความเหมาะสมในการศึกษาต่อต่างประเทศ

(2) ส่วนราชการเสนอผลการคัดเลือกให้ ก.พ. พิจารณาให้ความเห็นชอบ

นักเรียนทุน UIS ของ สศค.

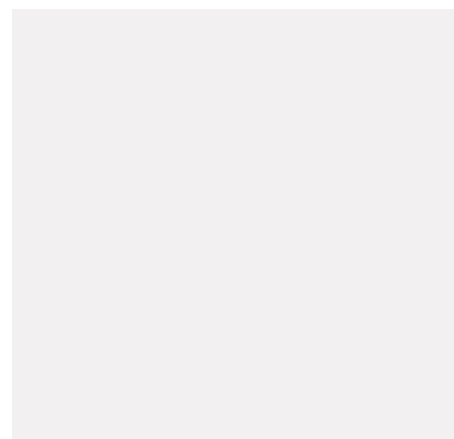
ในปัจจุบัน สศค. ได้พิจารณารับผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีในประเทศในสาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาการบัญชี และสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในประเทศ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น เข้ารับราชการซึ่งมีศักยภาพสูง มีผลการศึกษาในระดับดีเข้ารับราชการใน สศค. โดยผ่านวิธีการสรรหา และคัดเลือกของสำนักงาน ก.พ. ซึ่งตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนทุน UIS ของ สศค. จะบรรจุเข้ารับราชการในสำนักต่าง ๆ เช่น สำนักนโยบายการคลัง สำนักนโยบายภาษี สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค และสำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน เป็นต้น สำนักงาน ก.พ. ได้จัดสรรนักเรียนทุน UIS เพื่อมาบรรจุเข้ารับราชการใน สศค. เป็นจำนวน 34 คน โดยหลังจากที่ผ่านการสรรหาและคัดเลือกของสำนักงาน ก.พ. เรียบร้อยแล้วจะมีหนังสือส่งมาถึง สศค. เพื่อให้บรรจุนักเรียนทุน UIS เข้ารับราชการ ซึ่ง สศค. จะมีการสอบสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่งเพื่อทดสอบภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ วุฒิมาระทางอากรมณ์ เป็นต้น เพื่อให้ได้บุคลากรที่ ความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริงมารับราชการ ทั้งนี้ ในอดีตที่ผ่านมา สศค. ได้รับนักเรียนทุน UIS เฉพาะในระยะที่ 1 เพื่อเข้ารับราชการใน สศค. คือ ให้ทุนรัฐบาลเพื่อศึกษาในชั้นปีที่ 4 หรือชั้นปีสุดท้ายจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีตามโครงสร้างหลักสูตร สำหรับระยะที่ 2 จะให้ทุนรัฐบาลแก่นักเรียนทุน UIS ที่บรรจุเข้ารับราชการใน สศค. แล้ว เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาโทในหรือต่างประเทศตามเงื่อนไขที่ ก.พ. กำหนด โดยภายหลังสำเร็จการศึกษาจะต้องกลับมาปฏิบัติราชการชดใช้ทุนใน สศค. สำหรับการสรรหานักเรียนในระยะที่ 1 ในช่วงระยะที่ 2 ที่ดำเนินการโดยการให้การประเมินความเหมาะสมของบุคคลเพื่อรับทุนโดยอาจใช้แนวทางของวิธีศูนย์รวมการประเมิน (Assessment Centers Method : ACM) และให้ส่วนราชการมีส่วนร่วมในการดำเนินการสรรหานักเรียนทุนด้วย นั้น สศค. จะมีส่วนในการดำเนินการสรรหานักเรียนด้วย กล่าวคือ สศค. จะเป็นผู้พิจารณาสาขาวิชาที่

ข้าราชการนักเรียน UIS เหล่านี้ ประสงค์จะลาศึกษาต่อให้ตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติอยู่ เช่น ข้าราชการ UIS ที่บรรจุเข้ารับราชการในสำนักนโยบายภาษี ก็จะทำให้ศึกษาด้านภาษี เป็นต้น และสำหรับการสรรหานักเรียนทุนในระยะที่ 2 ในช่วงระยะที่ 2 สศค. จะพิจารณาคัดเลือกเบื้องต้นโดยคำนึงถึงข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนา งานที่รับผิดชอบของนักเรียนทุน หรืองานสำคัญอื่นของส่วนราชการ โดยไม่มีความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยผลการประเมินผลการปฏิบัติราชการของนักเรียนทุนและศักยภาพ และความเหมาะสมในการศึกษาต่อต่างประเทศ

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สศค. ได้ให้ความสำคัญกับนักเรียนทุน UIS อย่างยิ่งเนื่องจากข้าราชการที่บรรจุเข้ารับราชการด้วยทุนดังกล่าว มีศักยภาพสูง เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพอย่างยิ่งต่อ สศค. ซึ่งโดยทั่วไปการบรรจุนักเรียนทุนดังกล่าวเข้ารับราชการใน สศค. นั้น เมื่อนักเรียนทุนเหล่านั้นที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการใน สศค. แล้ว ก็จะรับราชการประมาณ 1 - 2 ปี

และหลังจากนั้นจะไปขอทุนเพื่อไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโททั้งในและต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งส่วนใหญ่จะศึกษาต่อในสาขาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งนับเป็นการพัฒนาข้าราชการให้มีความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไปและเมื่อสำเร็จการศึกษาและรายงานตัวกลับเข้ารับราชการใน สศค. แล้ว ข้าราชการเหล่านี้ ก็จะเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพในการปฏิบัติราชการใน สศค. ซึ่งจะได้นำความรู้ที่ได้ศึกษามาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งจะกลายเป็นกำลังสำคัญของ สศค. ต่อไป

ตัวอย่างเส้นทาง การทำงานและผลงาน ของนักเรียนทุน UIS ในสังกัด สศค.

ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์ข้าราชการนักเรียนทุน UIS ในสังกัด สศค. หลังที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการ จำนวน 2 ราย ว่า ภายหลังจากการบรรจุและเข้ารับราชการใน สศค. มีเส้นทางการทำงานและผลงานของนักเรียนทุน UIS ในสังกัด สศค. ว่าเป็นอย่างไร ดังนี้

1. นายสันหนัญญ์ เศรษฐศาสตร์กาดาศิริ นักเรียนทุน UIS รุ่นที่ 6

ภายหลังจากที่นายสันหนัญญ์ เศรษฐศาสตร์กาดาศิริ (สันหนัญญ์) นักเรียนทุน UIS รุ่นที่ 6 ทำงานที่ สศค. เป็นระยะเวลา 2 ปี จึงได้ตัดสินใจเลือกเดินทางไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์ (Economics) และวิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Sciences) ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นระยะเวลา 2 ปี เพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาศักยภาพในการทำงานของตนเอง โดยในปัจจุบัน สันหนัญญ์ ได้กลับมาปฏิบัติงานที่ส่วนงานนวัตกรรมข้อมูลเศรษฐกิจและงานวิจัย สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากต่างประเทศมาปรับใช้กับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการพื้นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ของโครงการภาครัฐที่กระทรวงการคลังได้ดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา และฐานข้อมูลด้านเศรษฐกิจมหภาค รวมถึงคิดค้น ศึกษา และพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ๆ ให้กับองค์กรอย่างต่อเนื่อง เช่น การติดตามการย้ายถิ่นของผู้มีรายได้น้อยจากข้อมูลการใช้จ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การจัดทำ Interactive Dashboard สรุปผลโครงการภาครัฐต่างๆ สำหรับผู้บริหารในระบบออนไลน์ การจัดทำเครื่องชี้เศรษฐกิจเร็ว (Early Indicators) จากข้อมูลดาวเทียมและการทำ Web Scraping เป็นต้น นอกจากนี้ สันหนัญญ์ ได้สร้างชื่อเสียงด้านวิชาการให้กับ สศค. อย่างมากมาย

อาทิ ปี 2560 ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับ Silver ในโครงการเพชรอายุรักษ์ ครั้งที่ 7 ประเภทผลงานการขยายต่อขยายนวัตกรรม ด้วยผลงานที่ชื่อว่า “การพัฒนาเครื่องมือติดตามภาวะเศรษฐกิจเชิงพื้นที่” และปี 2564 ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับ Silver ในโครงการเพชรอายุรักษ์ ครั้งที่ 8 ประเภทแนวคิดนวัตกรรมเพื่ออนาคต ด้วยผลงานที่ชื่อว่า “เปิดโลกผู้มีรายได้น้อยด้วย Machine Learning” ในทำนองที่สุด ภารกิจงานสำคัญต่าง ๆ ของ สันหนัญญ์ เหล่านี้ จะเป็น สศค. และเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญในการสนับสนุนให้เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างทั่วถึงและยั่งยืนต่อไป

นางสาวศิริญา วงษ์ทิพย์ นักเรียนทุน UIS รุ่นที่ 5

สำหรับนางสาวศิริญา วงษ์ทิพย์ (ศิริญาฯ) นักเรียนทุน UIS รุ่นที่ 5 จากประสบการณ์การทำงานเป็นระยะเวลาเกือบ 2 ปี ในสำนักนโยบายภาษีโดยทำงานที่เกี่ยวกับการปฏิรูประบบภาษีของประเทศ และงานออกแบบนโยบายภาษีสิ่งแวดล้อม จึงตัดสินใจไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม (Behavioural Economics) ที่ประเทศอังกฤษ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และความรู้ โดยเฉพาะการนำความรู้ในด้านผลของนโยบายต่อพฤติกรรมประชาชนมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายภาษี ซึ่งภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ได้กลับมาปฏิบัติงานที่ส่วนนโยบายภาษีท้องถิ่นและรายได้อื่น โดยเป็นช่วงที่ร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาในวาระที่ 2 และ 3 ก่อนที่จะประกาศใช้ในเวลาถัดมา ทำให้งานหลักหลังสำเร็จการศึกษา คือ การเตรียมการร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกว่า 7,800 แห่งทั่วประเทศ กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อรองรับการบังคับใช้ของกฎหมายว่าด้วยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ตลอดจนออกกฎหมายลำดับรองทำให้ศิริญาฯ ต้องเดินทางไปยัง อบต. หรือจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีและผู้เสียภาษี ประกอบกับการทำงานด้านกฎหมายเพื่อร่างกฎหมายลำดับรองไปในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ ยังได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบโครงการคนละครึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการทุจริตโครงการคนละครึ่ง ซึ่งเป็นการใช้ความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรมและความรู้ด้านกฎหมายที่ได้รับจากการทำงานด้านภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาประยุกต์ใช้ในชีวิตการทำงานขั้นต่อ ๆ ไปอีกด้วย อย่างไรก็ตามไม่เพียงแต่ประสบความสำเร็จในการทำงานหลักตามภารกิจหน้าที่เท่านั้น ศิริญาฯ ได้รับคัดเลือกเป็นข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง รุ่นที่ 16 และเข้าอบรมในหลักสูตรที่สำนักงาน ก.พ. ได้จัดขึ้น จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้หรือการศึกษาไม่ได้จบแค่ในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ยังคงเกิดการเรียนรู้และสังสมประสบการณ์ระหว่างการทำงานต่อ ๆ ไปอีกด้วย โดยศิริญาฯ ได้ทิ้งท้ายว่า “การรับทุน

UIS และเข้าทำงานที่ สศค. ไม่ได้เปิดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทเท่านั้น แต่ยังเปิดโลกของการเรียนรู้ในชีวิตการทำงาน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าโอกาสที่เข้ามาจะช่วยให้เราเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนและผลักดันประเทศไทยไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น”

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ข้าราชการทั้ง 2 รายที่เป็นนักเรียนทุน UIS และได้บรรจุเข้ารับราชการในสังกัด สศค. แล้ว หลังจากนั้นก็ได้ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในต่างประเทศ และได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาต่อในระดับที่สูงมากขึ้นมาใช้ในการปฏิบัติราชการที่ สศค. อันจะเป็นประโยชน์ต่องานราชการต่อหน่วยงาน และที่สำคัญได้นำมาความรู้มาใช้ปฏิบัติงานด้านเศรษฐศาสตร์ใน สศค. ทั้งนี้ก็เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีความเจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาชาติต่อไปในอนาคต

ครบรอบวันสถาปนา
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
FISCAL POLICY OFFICE

ส เสนอแนะอย่างมีหลักการ
ศ ศึกษาโดยไม่หยุดนิ่ง
ค คนคลังที่มีคุณภาพ

วารสารการเงินการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์: 02 273 9020 ต่อ 3254 (คุณนรพัชร), 3169 (คุณรัตนา), 3236 (คุณคงขวัญ)

โทรสาร: 02 273 9139 E-mail: fpojournaleditor@gmail.com